

DÜZCE
ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ
DERGİSİ

2021

Düzce University
Journal of Sport Sciences

Yayın Aralığı: 2 Sayı / Yayıncı: Düzce Üniversitesi

Yıl: 2025 Cilt: 5 Sayı: 1

Year: 2025 Volume: 5 Issue: 1

DUJOSS

DERGİ SAHİBİ- HOLDER of a CONCESSION

Prof. Dr. Nedim SÖZBİR

DERGİ SAHİBİ

BAŞ EDİTÖR- Editör in Chief

Prof. Dr. Hamdi PEPE

BAŞ EDİTÖR

EDİTÖR & EDİTÖR YARDIMCISI - EDİTOR & EDİTOR ASSISTANT

Arş. Gör. Furkan ÖZTÜRK
Arş. Gör. Abdulkadir ABDULLAH
Arş. Gör. Bilgehan PEPE

EDİTÖR Yrd.
EDİTÖR Yrd.
EDİTÖR Yrd.

EDİTÖR KURULU – EDITORIAL BOARD

Dr. Bayram CEYLAN

DİL EDİTÖRÜ

Dr. Çoşkun KUŞ

İSTATİSTİK EDİTÖRÜ

Dr. Reşat SADIK

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Şirin PEPE

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Yusuf BARSBUĞA

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Mensur PEHLİVAN

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Neslihan ARIKAN FİDAN

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Ömer SİVRİKAYA

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Zeynep İnci KARADENİZLİ

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Eda AĞAŞCIOĞLU

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Önder ŞEMŞEK

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Sevim AKŞİT

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Ömer AKSOY

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Fikret SOYER

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Hakkı ÇOKNAZ

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Levent GÖRÜN

ALAN EDİTÖRÜ

Dr. Hande BABA KAYA	ALAN EDITÖRÜ
Dr. Pelin USTAOĞLU HOŞVER	ALAN EDITÖRÜ
Dr. Öznur KARADAĞ	ALAN EDITÖRÜ
Arş. Gör. Rumeysa ALPER	ALAN EDITÖRÜ

EDİTÖR KURULU – EDITORIAL BOARD

Dr. Müberra ÇELEBİ	ALAN EDITÖRÜ
Dr. Nuh Osman YILDIZ	ALAN EDITÖRÜ
Dr. Tayfun Gürkan BOSTANCI	ALAN EDITÖRÜ
Dr. Berat KOÇYİĞİT	ALAN EDITÖRÜ
Dr. Yeşer EROĞLU ESKİCİOĞLU	ALAN EDITÖRÜ

SAYI HAKEMLERİ- REVIEWERS

Dr. Osman PEPE	HAKEM KURULU
Dr. Berat KOÇYİĞİT	HAKEM KURULU
Dr. Nusret RAMAZANOĞLU	HAKEM KURULU
Dr. Onur KÖKSAL	HAKEM KURULU
Dr. Yahya Gökhan YALÇIN	HAKEM KURULU
Arş. Gör. Bilgehan PEPE	HAKEM KURULU
Dr. Ömer AKSOY	HAKEM KURULU
Dr. Mehmet ALTIN	HAKEM KURULU
Dr. Özlem YALÇIN KİŞİ	HAKEM KURULU
Dr. Neslihan ARIKAN FİDAN	HAKEM KURULU
Dr. Ekrem Levent İLHAN	HAKEM KURULU
Dr. Ünal SAKİ	HAKEM KURULU
Dr. Abdil ARI	HAKEM KURULU
Dr. Seda SABAH	HAKEM KURULU
Dr. Hacı Ali ÇAKICI	HAKEM KURULU
Dr. Reşat SADIK	HAKEM KURULU
Dr. Tuncay SARIİPEK	HAKEM KURULU

İÇİNDEKİLER- ARTICLE CONTENTS

1.	Türkiye ve Azerbaycan'ın Spor Yönetim Yapılarının Karşılaştırılması Hakan Örnek	1-9
2.	Atıcılık Sporcularında Müsabaka Dönemine Göre Beslen ve İçecek Tüketim Alışkanlıkları Fikriye Dilan Duran, Mustafa Vural	10-14
3.	Etkili Spor Yönetimi İçin Eğitim Programlarının İncelenmesi: Uluslararası Karşılaştırmalar Ünal Saki, Mehmet Öztaş	15-29
4.	Sekiz Haftalık Voleybol Antrenmanının Atılganlık ve Özgün Düzeyleri Üzerine Olan Etkisinin İncelenmesi Ali Yıldırım, Tugay Yılmaz	30-36
5.	Spor Kulübü Faaliyetlerine Katılan Çocukların Velilerinin Hizmet Kalitesi Beklentilerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi Yusuf Öztürk, Şirin PEPE	37-43
6.	Farklı Liselerdeki Ebeveynlerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinin İncelenmesi (Bursa İli Örneği) Mehmet Eser Durak, Selahattin Akpınar	44-48
7.	Dijital Dünya Deneyimlerinin Gerçek Yaşama Ne Ölçüde Yansıdığına Yönelik Bir Durum Çalışması Bekir Barış Cihan, Mehmet İnan, Levent Var	49-58
8.	Boksörlerde İzokinetik Omuz İç ve Dış Rotasyon Kuvvetinin Değerlendirilmesi Muhammet Zafer Azman, Selda Uzun, Muhammed Yusuf Kahraman, Ömer İlhan, Fatih Sani	59-67
9.	Yetenek Taramasına Katılan Öğrencilerin Spora Katılım Güdülerinin İncelenmesi Emine Ülkay Acar, Kerimhan Kaynak	68-73

Türkiye ve Azerbaycan'ın Spor Yönetim Yapılarının Karşılaştırılması

Hakan ÖRNEK^{1A}

¹ Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Düzce, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Hakan ÖRNEK: e-mail: ornek_hakan@hotmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0009-0006-4080-9594

Özet

Bu araştırmada ortak kültüre ve tarihe sahip iki ülke, Türkiye ve Azerbaycan'da beden eğitimi ve sporla ilgili bugüne kadar uyguladıkları spor yönetim yapıları incelenmiştir. Aynı zamanda spor yapılarını etkileyen yasal düzenlemeler, sporun kurumsal yapısı, devletlerin bu konuda attığı adımlar ve desteği karşılaştırılarak incelenmiş, aralarındaki benzerlik ve farklılıklar aranmıştır. Her iki ülkenin Gençlik ve Spor Bakanlıkları, Olimpiyat Komiteleri ve spor federasyonları ve bunlara bağlı olan diğer spor örgütlerinin faaliyetlerinde benzerlik ve farklılıklar bulunmuştur. Bu bağlamda, Türkiye ve Azerbaycan'da spor yönetim yapısını, gençlik ve spor işlerini etkileyen olgular arasındaki bazı benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmış ve bunlar çalışmanın bulgular bölümünde ayrıntılı olarak sunulmuştur. Araştırmanın sonuç ve öneriler bölümünde araştırma sürecinde ulaşılan bilimsel sonuçlar özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Spor, Spor Yönetimi.

Comparison of Sports Management Structures of Türkiye And Azerbaijan

Abstract

In this study, the sports management structures implemented so far in physical education and sports in two countries with a common culture and history, Turkey and Azerbaijan, were examined. At the same time, the legal regulations affecting the sports structures, the institutional structure of sports, the steps taken by the states in this regard and their support were examined comparatively, and the similarities and differences between them were sought. Similarities and differences were found in the activities of Ministries of Youth and Sports, Olympic Committees and sports federations of both countries and other sports organizations affiliated to them. In this context, some similarities and differences between the phenomena affecting the sports administrative structure, youth and sports affairs in Turkey and Azerbaijan were tried to be determined and these were presented in detail in the conclusion and discussion section of the study. In the conclusion and discussion section of the thesis, the scientific results reached during the research process are summarized.

Keywords: Türkiye, Azerbaycan, Sport, Sports Management.

GİRİŞ

Sosyal hayatın önemli alanlarından olan beden eğitimi ve spor, kişiliğin gelişmesine, insan sağlığının korunmasına, işgücü kaynaklarının yüksek verimliliğinin sağlanmasına hizmet ederek ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Beden eğitimi ve spor, bağımsız bir insan faaliyeti türüdür. Modern toplumdaki yeri ve rolü büyüktür. Beden eğitimi, sağlıklı bir yaşam tarzı oluşturur ve bu da sosyal ilişkiler üzerinde ciddi bir olumlu etkiye sahiptir (Ahmet ve Ayhan, 2015).

Düzenli beden eğitimi ve spor faaliyetleri, sağlığı korumak, güçlendirmek için aynı zamanda nüfusun çalışma kapasitesini artırmak için mükemmel bir mekanizmadır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor alanı ve bu alanda yürütülen devlet politikaları nüfusun sağlıklı bir yaşam sürmesine ve bu sürenin artmasına katkıda bulunurlar (Yüksel, 2009).

Beden eğitimi ve spor alanındaki ulusal hedeflere ulaşmada ve stratejik görevleri çözmede önemli bir rol, yalnızca bölge yürütme makamları, yürütme organları ve ülkenin yerel makamları tarafından değildir. Aynı zamanda beden eğitimi ve sporla uğraşan kamu kuruluşları da oynar. Bu iş, çeşitli spor dallarının gelişmesini sağlayan spor federasyonları ve benzeri kuruluşlara verilir (Kaplan ve Akkaya, 2014).

Bugün hem Türkiye hem de Azerbaycan, prestijli büyük ölçekli uluslararası spor etkinliklerine üst düzeyde ev sahipliği yapan ve uluslararası spor yarışmalarında yüksek sonuçlar gösteren ülkelerden biri haline gelmişler. Bu ülkelerde spor artık diplomasinin bir aracı haline gelmiştir. İster Azerbaycan isterse Türkiye’de düzenlenen uluslararası spor müsabakaları, halkın hoşgörüsü, barış ve demokrasisinin önemli bir göstergesidir (Aslanlı, 2018).

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyetinin yürüttüğü spor yönetim politikalarını karşılaştırmalı olarak incelemek ve iki devletin spor yapılanması arasındaki farklılıkları tartışmaktır.

Bu çalışmada Türkiye ve Azerbaycan spor yönetimlerinin karşılaştırmaları yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla önce Türkiye’nin Cumhuriyet dönemi spor yönetim yapılanmaları ele alınmış, ardından Azerbaycan’ın spor yönetim geçmişi ve yapısına değinilmiştir. Son olarak ise iki ülkenin spor yönetim yapıları karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Spor Kavramı ve Spor Yönetimi

Spor Kavramı

Desport, disport sözcüklerinden türetilen spor kavramı oyun, oyalanma, eğlenme ve işten uzaklaşma anlamına gelmektedir (Fişek, 1985). İnsanlar hayatta kalabilmek için doğayla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Spor ise mücadelenin tehlikelerden arındırılmış halde günümüze uyarlanmasıdır. Güreş, boks, atletizm, okçuluk, eskrim, kayak, kızak ve yüzmeyi insanların doğayla mücadelesinden evrilmiş spor branşlarına örnek verilebilir (Fişek, 1985). Kısaca insanoğlunun yaşamını devam ettirebilmek için zorunlu olarak yaptığı avlanma, atçılık, kürek çekme ve yelken gibi becerilere ihtiyaç kalmadığı için bu beceriler spor halini alarak günümüzde devam ettirilmektedir (Brasch, 1970).

Spor kavramı insanların ilgi alanlarına ve imkânlarına göre değişim göstermektedir. Spor bazı kişilere göre eğlence ve sağlık anlamına gelir. Bazılarına göre iş imkânı (profesyonel sporcular), bazı kişilere göre de bir çalışma alanı (federasyonlar, spor kulüpleri, spor turizmi)’dir (Parks, Zanger ve Quarterman 1998).

Genel olarak spor, içerisinde yarışma, rekreasyon ve dansı kapsayan fiziksel bir aktivitedir. Eski çağlarda spor hayatta kalabilmek için yapılan tüm aktiviteler olmakla beraber; günümüzde sosyalleşme, sağlık, eğlence ve iş imkânı olarak yapılmaktadır. İlk çağlarda insanın doğayla mücadelesi sporun başlangıcını oluşturur. Bu mücadele araçlı veya araçsız, temelinde savunma ve saldırı vardır (Fişek, 1998). Avrupa Konseyi (2001) sporu, “organizasyonel veya informal katılım, fiziksel fitness ve zihinsel sağlık amaçlı, sosyal ilişkiler formunda veya bütün düzeylerde yarışmalara katılmak gibi, fiziksel aktivitenin bütün formları” olarak tanımlamıştır.

Pitts, Fielding ve Miller (1994) sporu, “birinci derecede fitness, rekreasyon, yarışma ve serbest zamanla ilgili olan her aktivite, deneyim ve meslek” olarak ifade etmişlerdir. Buna göre spor, çeşitli kurallara bağlı ve araçlarla yapılan bir yarışma değil; yüzme, koşu, kürek ve dans gibi etkinlikleri de kapsamaktadır.

Spor Yönetimi

Spor teşkilat ve kurumlarının hedefleri doğrultusunda, amaç ve kurallara uygun olarak, iş gücü ve maddi kaynakları en etkili ve verimli şekilde kullanabilme faaliyetine spor yönetimi denir. Spor yönetimi, spor kuruluşu, sporcu, spor yöneticisi ve halk arasındaki ilişkileri düzenleyen mekanizmadır. Spor yönetimi, spor kulüpleri, milli ve uluslararası spor kuruluşları ve uluslararası spor organizasyonlarını da kapsamaktadır (Sunay, 1998).

Spor yönetimi normal yönetim anlayışından farklıdır. Spor ile ilgili üretim, hizmet, faaliyet ve organizasyonları da kapsar. Spor saklanabilecek bir ürün değil, faaliyetlerin anında izlendiği ve tüketildiği, sadece bir kişinin memnuniyetini kapsamayan, genele hitap eden bir sektördür (Basım ve Argan, 2009).

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın amacı, modeli, sınırlılıkları ve varsayımları alt başlıklar altında sunulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarihsel ve karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Bunun için konu ile ilgili başta resmi kurum ve kuruluşlarda yer alan yazılı belgeler taranarak ikinci kaynaklarla birlikte doküman analizi yapılmıştır.

Tarihsel araştırma yöntemi, bir araştırmanın konusunun belirlenmesi ve alanının daraltılması, soruların oluşturulması, verilerin toplanması, seçilmesi, gruplandırılması, analiz edilmesi, oluşturulan sorulara yanıtların verilmesi ve araştırma raporunun yazılmasını kapsar. Bu işlem olgunun geçmiş, günümüz ve gelecekle ilişkisini anlamayı sağlamaktadır (Kurşun, 2011). Bu bağlamda Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği döneminde ve sonrasında spor yönetim yapısının nasıl olduğunu ortaya koymak için bu yöntem tercih edilmiştir.

Bu yöntemin avantajı, tarihsel boyutun önemi ve bir ülkedeki spor yönetimi yapısının genel toplumsal çerçevesini dikkate almasıdır. Henry ve Spor ve Serbest Zaman Politikaları Enstitüsü (2007) tarafından "çok sayıda örnek devletin veya politika sisteminin karşılaştırılması, ayrıntılı analiz ve tarifin karmaşıklığı nedeni ile mümkün değildir ve dolayısıyla farklılıkları tanımlama yaklaşımının temel sorunu, yorumlamanın onaylanması ve tanımlayıcı olanın ötesine geçilmesidir" şeklinde belirtilmektedir (Hallman ve Petry, 2013).

Tablo 1. "Comparative Sport Development" Kitabının Karşılaştırmalı Odağı

Spor Sistemi ve Organize Sporun Yapısı	Sporun Finansmanı
Spor Politikası	Spora Katılım

Kaynak: Hallman ve Petry, 2013.

Çalışmada Hallman ve Petry'nin (2013) ortaya koymuş olduğu bu karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Türkiye'nin ve Azerbaycan'ın spor yönetim yapıları bu temel başlıklar altında ele alınmıştır.

BULGULAR

Azerbaycan'da 1920 yılında Sovyet hakimiyetinin kurulmasıyla spor dernekleri işçi ve asker cemiyetleri olarak kurulmuştur. Sovyet Rusya işçi ve askerlerin ruhsal ve bedensel gelişimleri için sporun kitleleşmesine ağırlık vermiştir. Bu dönemde beden eğitimi ve spor askeri hazırlığın ayrılmaz bir parçası olarak görülmüş, sporun idaresi askeri eğitim organları tarafından yürütülmüştür. 1920 yılında okullarda beden eğitimi ve spor dersleri müfredata konmuştur. Bu yıllarda jimnastik, futbol, atletizm, güreş vb. pek çok spor branşı köy derneklerinde gelişmeye başlamış, 1921 yılından itibaren farklı branşlarda iller arası yarışmalar düzenlenmiştir. 1923 yılında "Genç İşçi" gazetesi ek olarak "Kızıl Sporcu" gazetesi yayınlamaya başlamıştır. Aynı yılın sonlarında Bakü'de beden eğitimi öğretmenlerini yetiştiren okullar açılmıştır. 1925 yılında madenciler, demiryolu çalışanları ve esnaflar spor bayramları düzenlemeye başlamışlardır. 1927'de I. Spartakiada düzenlenmiş, Azerbaycan bu yarışmalarda 18 ülke, 8 Kafkasya rekoru kırmıştır (Fomina, 2009).

Uzun yıllar Sovyet Rusya'nın etkisi altında kalan Azerbaycan spor gelişimi, 1989 yılında SSCB'nin dağılması ile her alanda olduğu gibi spor alanında yeni yapılanmalar gerçekleşmiştir. Milliyetçi duygular ve halkın beden sağlığı Azerbaycan spor yönetiminin birinci önceliğini belirleyen unsurlar olmuştur. Azerbaycan spor yönetimi tesisleşmeye büyük önem vermiştir. Azerbaycan'da sporu kitleleştirme çabalarının odak merkezinde kadınların, özellikle de yerli Azeri kadınların ve öğrencilerin düzenli olarak beden eğitimi ve spora yönlendirilmesi bulunmuştur.

1990'lı yılların başlarında Azerbaycan halkının üçte biri sporla meşgul olmuş, altıda biri ise spor kuruluşlarında çalışmıştır. Ülkede bulunan bütün kurum ve kuruluşlara ait takım sayısı 8000'e ulaşmıştır. Ayrıca, 70 tane stadyum, 2000'den fazla futbol sahası, 30'dan fazla yüzme havuzu, 1300 spor salonu ve 9000'e yakın oyun sahası bulunmaktadır (Fomina, 2009).

Takip eden yıllarda Azerbaycan'da spora yönelik önemli bir girişimde bulunulmuş, 26 Temmuz 1994 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuştur. İlk defa 27 Aralık 1997 yılında "Beden Eğitimi ve Spor" hakkında kanun kabul edilmiştir. Azerbaycan'da sporun her yönden geliştirilmesi 1997 yılında kabul edilen "Beden Eğitimi ve Spor Hakkında" kanun ile düzenlenmiştir. Beden eğitimi ve spor hakkındaki kanunun 1. maddesine göre, ülkede beden eğitimi ve sporun geliştirilmesi devlet siyasetinin bir parçasıdır (Movasagh Behestani, 2016).

Türkiye Cumhuriyet öncesi başlayan BES uygulamaları ile yönetim, organizasyon ve eğitim alanında gelişmeler göstermiştir. Cumhuriyetle birlikte devlet yapısı içerisine giren BES, milli eğitim ve federasyonlar üzerinden sistemli bir yapıda Türk halkının spor kültürünün oluşması ve gelişmesi için düzenli bir şekilde kullanılmıştır. Bu süreçte Türkiye spor yapılanması farklı gelişim dönemleri ile şekillenmiştir.

Bunlar:

1. 1923 Öncesi Himayeciliğe Yönelik Dönem
2. 1922-1936 TİCİ – Gönüllü Birlikler Dönemi
3. 1936 Türk Spor Kurumu Dönemi
4. 1986 Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) Dönemi
5. 2011 Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) Dönemi

Türkiye ve Azerbaycan'ın spor yönetim yapılanmalarının karşılaştırılması, Hallmann ve Petry (2013)'nin oluşturduğu dört başlık altında ele aldıkları karşılaştırma modeli aracılığı ile yapılmıştır. Aşağıda bulgular bu dört başlık altında ele alınmaktadır.

Spor Sistemi ve Organize Sporun Yapısı

Türkiye ve Azerbaycan'ın spor sistemi ve organize sporun yapısının karşılaştırılması anayasa, organizasyon yapısı, özerk kuruluşlar ve spor uygulama alanı olarak dört başlık altında Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Türkiye ve Azerbaycan Spor Sistemi ve Organize Sporun Yapılarının Farklı Açılardan Karşılaştırılması		
	Türkiye	Azerbaycan
Anayasa	Madde 58: "Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin... yetişme gelişmelerini sağlayıcı tedbirler alır..." Madde 59: "Devlet... sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur."	Madde 16: "Azerbaycan devleti... toplum sağlığının ...gelişmesine yardım eder..."
Organizasyon Yapısı	* Gençlik ve Spor Bakanlığı -Merkez Teşkilatı -Taşra Teşkilatı	* Azerbaycan Gençlik, Spor ve Turizm Bakanlığı
Özerk Kuruluşlar	* Bağımsız Spor Federasyonları * Türkiye Futbol federasyonu * Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi * Türkiye Milli Paralimpik Komitesi	
Spor Uygulama Alanı	* Kulüpler	* Kulüpler

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Madde 58'de "Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin... yetişme gelişmelerini sağlayıcı tedbirler alır...", Madde 59'da "Devlet... sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur" denilmektedir. Azerbaycan Anayasası'nın 16. Maddesinde "Azerbaycan Devleti... toplum sağlığının... gelişmesine yardım eder..." denilmektedir.

Organizasyon yapılarına bakıldığında hem Türkiye'de hem de Azerbaycan'da Gençlik ve Spor Bakanlığı spor organizasyonunun en başında yer almaktadır.

Özerk kuruluşlar konusunda günümüzde Azerbaycan'da girişimler olsa da henüz tam bir yapılanma sağlanamamıştır. Türkiye'de ise özerk kuruluşlar olarak Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, Türkiye Futbol federasyonu, Bağımsız Spor Federasyonları spor yapılanmasında yer almaktadır.

Spor uygulama alanı olarak hem Türkiye'de hem de Azerbaycan'da kulüpler yer almaktadır.

Spor Politikaları

Azerbaycan spor politikalarının ilk zamanlarında beden eğitimi ve sporun işçilerin ve askerlerin ruhsal ve bedensel sağlıklarının geliştirilmesi oluşturmuştur. Sovyet Rusya'sı döneminde Azerbaycan spor politikalarında temel amaç olarak daima savaşa hazır gençliğin yetiştirilmesi temel alınmıştır. Bunda Sovyet Rusya'nın etkisi büyük olmuştur.

1986 yılında Sovyet Rusya'nın dağılması ve Azerbaycan'ın bağımsızlığını elde etmesinden sonra spor politikalarında önemli değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Bağımsız Azerbaycan'ın spor yönetiminin temel görevi sporcu sayılarının artırılması ve alınan sportif başarıların üst noktalara taşınması olmuştur. Bu amaçlara ulaşmak için antrenman sistemlerinin geliştirilmesi, tesisleşmenin artırılması ve antrenörlerin uzmanlık alanlarının yükseltilmesi zorunlu tutulmuştur. Azerbaycan olimpiik sporlara önem veren politikalara ağırlık vermiştir. Birçok branşta her yıl il ve ülke şampiyonaları düzenlenmiştir. Azeri sporcular Olimpiyat Oyunları, Dünya ve Avrupa şampiyonaları gibi pek çok uluslararası şampiyonaya katılmışlardır. Bağımsızlığını 1991 yılında ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti'nde 90'lı yıllar beden eğitimi ve spor yönetiminin şekillenmeye başladığı dönem olmuştur. Azerbaycan spor yönetimlerinin teşkilatlanması amacıyla 1994 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuştur. Daha sonra bu bakanlığın adı Gençlik Spor ve Turizm Bakanlığı olarak değişmiştir.

Türkiye’de spor yönetim politikalarının oluşturulması Cumhuriyetin ilanında sonra düzenli bir yapıya kavuşturulmuştur. Türkiye, spor alanında vizyon, politika ve hedeflere ulaşma amacıyla, “Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi” oluşturulmuştur. Oluşturulan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi ile spor alanındaki paydaşlarla programlar, projeler ve uygulamalarda ortak hareket edilmesi hedeflenmiştir. Bu politika belgesi, gençlik ve spor politikaları olarak iki bölümden oluşmuştur.

Türkiye’de spor politikaları; dostluk, barış ve etik değerlere bağlılık, araştırmaya ve bilgiye dayalı olmak, katılımcılık, mükemmellik, bütüncülük, saygı, fair play (adil oyun) ruhu, uygulanabilirlik, fırsat eşitliği, iş birliğine dayalı olmak, etkinlik ve verimlilik gibi temel ilke ve değerler üzerine kurulmuştur. Türkiye’de spor politikası; spor yönetimi, spor kültürü ve herkes için spor, elit sporcu yetiştirme, spor hukuku, engelliler ve spor, sporcu sağlığı ve uluslararası spor organizasyonları ve olimpiyatlar olmak üzere 7 başlık altında uygulanmaktadır.

Türkiye’de, spor yönetimi politikalarının uygulanmasında GSB, Spor Genel Müdürlüğü (SGM), Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), yerel yönetimler, Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, Türkiye Futbol Federasyonu ve bağımsız spor federasyonları, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, spor kulüpleri ve spor kulüplerinin oluşturdukları üst birlikler ile üniversiteler etkin roller üstlenmişlerdir. Bakanlık bu politikaları; sporla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğinin geliştirilmesi, yerel yönetimlerde sporun desteklenmesi, spor federasyonlarının yapılanması, spor kulüplerinin yeniden yapılanması, spor tesislerinin standartlara uygun olarak yapılması ve verimli kullanılması, sponsorluk ve spor ekonomisinin geliştirilmesi, sporun geliştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında medyanın etkin şekilde kullanılması başlıkları altında ele almıştır.

GSB’nin elit sporcu yetiştirme politikasını ise; uzman ve nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi, ülke genelinde genel sportif yetenek taraması yapılması ve sportif potansiyel haritasının hazırlanması, yüksek performanslı sporcu yetiştirilmesi, başarının ödüllendirilmesi ve teşvik programlarının geliştirilmesi başlıklarında geliştirmiştir.

Türkiye’de GSB spor hukuku politikası sporcu haklarının korunması, sporda şiddetin ve düzensizliğin önlenmesi başlıkları altında ele alınmıştır.

Engelliler ve spor politikası GSB’nin Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde, spor tesislerinin engellilerin erişimine uygun hale getirilmesi, engellilerin sportif performanslarının arttırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, eğitim kurumlarında engellilere yönelik faaliyetlere yer verilmesi, engellilerin spor aracılığı ile rehabilitesi şeklinde düzenlenmiştir.

Ülkemizde sporcu sağlığı politikaları, sporcuların sağlıklı bir şekilde spora katılımının sağlanması, spor yaralanmalarının önlenmesi ve tedavisinde gereken tedbirlerin arttırılması, sporcu beslenmesi ve dopingle mücadelenin yaygınlaştırılması amaçları kapsamında düzenlenmiştir.

Uluslararası spor organizasyonları ve olimpiyatlara yönelik GSB’nin Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde, İstanbul’un Olimpiyat ve Paralimpik Oyunlarına adaylığı ile ilgili çalışmaların yürütülmesi, uluslararası spor organizasyonlarının ülke genelinde yapılmasına dair çalışmaların sürdürülmesi, olimpiyatlar ve uluslararası spor organizasyonlarına katılım ve sporcuların en üst seviyede performansla ulaşmasını sağlayacak yapının oluşturulması, sporda gönüllülük sisteminin oluşturulması başlıkları altında ele alınmıştır.

Sporun Finansmanı

Bir ülkede sporun gelişmesinde insan kaynaklarının yanında önemli olan kaynaklardan biri de finansman sorunudur. Hem Türkiye’de hem de Azerbaycan’da sporun finansmanı büyük ölçüde kamu bütçesinden sağlanmaktadır. Spor kulüpleri, sivil toplum örgütleri, dernekler, vakıflar ve özel spor tesislerinin finansmanı ise üyeler, sponsorluk, reklam, taraftar, salon, bilet vb. şekillerde karşılanmaktadır.

Beden eğitimi ve sporun amacı, insanların sağlığını korumak ve güçlendirmek, yaşamı uzatmak, kısacası sağlıklı bir yaşam tarzı sürdürerek genel anlamda gelişmiş bireyler yetiştirmektir. Beden eğitimi ve kitle sporlarının geliştirilmesi devletin görevi olmasına rağmen kamu kuruluşları özellikle sendikalar, medya ve gençlik kuruluşları bu işin dışında kalmamış ve her zaman bu işin içinde olmuştur. Beden eğitimi takımları,

spor kulüpleri, sağlık spor kulüpleri Azerbaycan'da beden eğitimi hareketinin gelişiminin her aşamasında halka, emekseverlere hizmet etmiştir.

Azerbaycan Cumhuriyeti'ni uluslararası müsabakalarda resmi olarak temsil etme hakkı, ilgili yürütme organına, ilgili spor federasyonlarına veya onun öngördüğü şekilde spora yönelik diğer kamu kuruluşlarına aittir (Mehmetoğlu, 2010).

Federasyonların mülkiyeti aşağıdaki alanlardan oluşmaktadır:

- Üyelik haklarından elde edilen gelirlerden:
- Lisanslar ve hakemlik toplantılarından:
- Azerbaycan Cumhuriyeti Gençlik, Spor ve Bakanlığı, Olimpiyat Komitesi fonundan:
- Devletten ve diğer kuruluşlardan bağışlar:
- Spor etkinlikleri, ekonomik ve reklamcılık faaliyetlerinden elde edilen gelirler:
- Tüzel kişiler ve bireyler tarafından sağlanan gönüllü fonlardan:
- Protesto ve ceza gelirlerinden ve diğer gelirlerden (Mehmetoğlu, 2010).

Federasyon hesabına elde edilen gelirler şunlara harcanır: zorunlu transferler, ödemeler, tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışanlar için bir maaş fonunun oluşturulmasına, sporcuları, antrenörleri ve çalışanları ödüllendirmek, davet ve diğer yol masrafları ile yarışmalara katılmak için, federasyonun maddi ve teknik temelini güçlendirmek, profesyonel sporcular, üst düzey uzmanlarla sözleşme bağlanmak, milli takım üyeleri ile eğitim kampları düzenlemek, modern ekipman ve spor malzemelerinin satın alınması ve diğer harcamalar (İsayev, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Spor federasyonları herhangi bir spor türünün ulusal ve uluslararası mevzuata uygun spor branşı ile gerekli faaliyetleri yürüten, sporun ülke içerisinde yaygınlaşmasını ve gelişimini sağlayan, sporla ilgilenen herkesin kolay bir şekilde ulaşabilmesi ve yerel yönetimler ile işbirliği yapabilmesi için ülke sınırları içinde teşkilatlanan, çeşitli projeler hazırlanması ve uygulanmasıyla sporun altyapı ve gelişimini sağlayan bir spor sistemi olarak görev yapar. Bütün bunlarla birlikte kulüplerin, sporcuların ve antrenörlerin tescil işlemlerini yapılması ve yüksek performanslı sporcular yetiştirilmesi de federasyonların görevleri arasında yer almaktadır. Tüm bu işlemleri yapabilmek için ise spor federasyonlarının bütçesi, genel müdürlük bütçesinden gelen pay, yayın hakları, sponsorlar, kurum ve kişiler, ceza ödemelerinden aldıkları ücretler ile oluşturularak işleyişini temin etmektedir (Çakır ve Çakır 2021).

Türkiye'de Gençlik ve Spor Bakanlığı 2022 yılı toplam bütçesi 48.709.102.320 TL olup, bunun 48.543.273.865 TL'si 2022 yılında kullanılmıştır (<https://gsb.gov.tr/haber-detay.html/452>).

Spora Katılım

Azerbaycan'da BES'a katılımı sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında, Azerbaycan Gençlik, Spor ve Turizm Bakanlığı, Federasyonlar, Kulüpler ve Okullar yer alırken Türkiye'de ise; Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı, Federasyonlar, Belediyeler, Kulüpler ve Okulların yer aldığı görülmektedir.

Türkiye'de ve Azerbaycan'da spora katılımında benzer kurumlar bulunmasına rağmen Türkiye'de ayrı olarak belediyelerin önemli bir spora katılım ortamı ve imkânı sunan bir kurum olduğu görülmektedir.

BES organizasyon türleri olarak her iki ülkede de Ligler, Şampiyonalar ve Uluslararası organizasyonlar yer almakta, Türkiye'de uluslararası bölgesel şampiyonalar daha sık düzenlenmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın tarihi, araştırılan sorunun tam olarak anlaşılmadığını ve daha geniş bir açıklamaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Çalışmanın ana konusu Türkiye ve Azerbaycan'da beden eğitimi ve spor alanında geçmişten bugüne kadar gerçekleştirilen spor yönetimi politikalarını ve yapılarını incelemektir.

Bilgileri incelendiğinde her iki ülkenin spor organizasyonlarının tabi olduğu yasalar açısından benzerlikler görüyoruz. Aynı zamanda Türkiye ve Azerbaycan'da spor bakanlıklarının yapısına bakıldığında, her iki ülkede de sporun tabi oldukları hukuk normlarına göre yöneten organın önce özerk olduğu, sonra bakanlık haline geldiği görülmektedir.

Farklılıklar ise spor organizasyonlarının denetiminde görülmektedir. Böylece Azerbaycan'daki bazı spor kuruluşlarının denetimi ve yönetimi Azerbaycan Spor Kuruluşları Sendikaları Birliği tarafından yürütülmektedir. Sendikalar, gönüllü spor topluluklarının, spor kulüplerinin, çocuk ve gençlik spor okullarının, spor komplekslerinin ve sendika sisteminde faaliyet gösteren diğer tesislerin faaliyetlerinin merkezi koordinasyonunu sağlar. Türkiye'de ise Gençlik ve Spor Bakanlığı bu görevleri üstlenmektedir.

Azerbaycan SSCB üyesi olduğu dönemde tüm temel spor politikası devlet tarafından belirlenirdi. O, dönemde spor toplum içerisinde bir zorunluluk haline gelmişti. Her kuruluş kendi bünyesinde spor müsabakalarına ev sahipliği yapmaktan sorumluydu. Azerbaycan'ın Sovyetler yönetimi, şehirlerdeki tüm yeni kasabalarda stadyumlar, kapalı spor salonları, yüzme havuzları ve açık hava spor sahaları inşa etmek zorundaydılar (Yüksel, 2009). Kamu politikası veya başarılı ve yetenekli sporcular rejimi desteklemek için sürekli olarak desteklendi. Spor aynı zamanda devletin bütünlüğünü, ideolojinin devamını ve ittifak dahilindeki farklı kültürlere sahip olan halkların birliğini ve barışını sağlamanın bir aracı olarak görülmekteydi.

Azerbaycan'ın zengin spor gelenekleri, devlet bağımsızlığının yeniden tesis edilmesinden ve SSCB'den ayrılmasından sonra ülkede beden eğitimi ve çeşitli sporların gelişmesi için geniş fırsatlar açmıştır. Bu alan o günden devletin iç ve dış politikasının önceliklerinden biri olarak hareket etmeye başlamıştır (Aslanlı, 2018).

Spor sistemi ve organize sporun yapısı açısından Türkiye ve Azerbaycan'ın karşılaştırması yapıldığında; Anayasa, organizasyon yapısı, özerk kuruluşlar ve uygulama alanı ile ilgili kısımlar ele alınmıştır:

- Azerbaycan Anayasasında spor ve turizm odaklı maddelere az yer verilmiş, Türkiye'de ise gençlerin yetiştirilmesi ile sporun kitlelere yayılması ve sporcunun korunması üzerinde durulmuştur.

- Merkezi spor yönetim teşkilatlanması açısından, Azerbaycan'da başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere Azerbaycan Gençlik Spor ve Turizm Bakanlığı ve Bölgesel Spor Toplulukları tarafından yönetildiği görülmektedir. Türkiye'de ise şemsiye kuruluş olarak sadece GSB sporun yönetiminden sorumlu kurum olarak yer almaktadır. Aynı zamanda GSB, spor yönetiminin tepesinde yer alan ve gençlik ve spor faaliyetlerine yönelik olarak kararlar alan ve uygulayan kamu kurumudur (Gök ve Sunay, 2010). Futbol Federasyonu, Milli Olimpiyat Komitesi ve Milli Paralimpik Komitesi Azerbaycan spor yönetim teşkilat yapısı içinde resmi olarak yer alırken Türkiye'de bu kurumların her biri ayrı ve özerk olarak faaliyet göstermekte, devletin spor yönetim yapısına dolaylı destek vermektedir.

- Taşra teşkilatına bakıldığında her iki ülkede de benzer bir yapı olduğu, il ve ilçeler üzerinden organize edildiği, Azerbaycan'da bu yapının "yerel özerklik temsilcileri" adı altında yönetildiği görülmektedir.

- Her iki ülkenin spor dallarının uygulama açısına bakıldığında, tabanda kulüplerin yer aldığı görülmektedir. Kulüpler sportif uygulamaları ilgili spor dallarının bağlı olduğu spor federasyonlarının kuralları üzerinden yürütmektedirler (Sunay, 2019).

Öneriler:

- BES alanında ülke spor yönetim yapıları karşılaştırmalarına yönelik yapılacak çalışmalarda, her ülkenin ulaşılabilecek verilere sahip olmasına dikkat edilmelidir.

- Ülke karşılaştırmaları spor yönetimi alanının tüm bölümleri üzerinden değil, ayrı ayrı her biri üzerinden yapılarak daha derinlemesine çalışmalar üretilebilir.

- BES alanında ülke karşılaştırmalarını farklı kuramlar üzerinde yaparak çalışmalar arttırılabilir.

KAYNAKLAR

1. Aslanlı, G. (2018). Azerbaycan Cumhuriyeti beden eğitimi ve spor alanında devlet politikaları (Yayımlanmamış doktora tezi). Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Bakü, Azerbaycan.
2. Basım, H. N., & Argan, M. (2009). Spor yönetimi. Ankara: Detay Yayıncılık.
3. Brasch, R. (1970). How did sports begin? A look into the origins of man at play. New York.
4. Çakır, G., & Çakır, S. (2021). Türkiye ulusal spor federasyonlarında ters VZA ile kaynak tahsisi. Artvin Coruh University International Journal of Social Sciences, 7(1), 150-164.
5. Dever, A., & İslam, A. (2015). Tarihsel süreç içerisinde Türk kültüründe spor algısı. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(5), 46-61.
6. Fişek, K. (1985). 100 soruda Türkiye spor tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
7. Fomina, M. (2009). Sovyetler Birliği'nin iç ve dış politikasında beden terbiyesi ve sporun rolü (1917-1940) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
8. Gök, Y., & Sunay, H. (2010). Türkiye ve Fransa'da uygulanan spor yönetiminin kamu yönetimi açısından karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1), 7-16.
9. Hallmann, K., & Petry, K. (2013). Comparative sport development. London: Springer.
10. İsayev, H. (2016). Olimpiya tarixi, idman siyasəti. Bakü: Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesi. <http://www.e-library.sport.edu.az/district/servlet/presentlistsitesform.do> (Erişim tarihi: 21 Aralık 2023)
11. Kaplan, Y., & Akkaya, C. (2019). Spor kültürü ve Türkiye'de spor. International Journal of Sport Culture and Science, 2(Özel Sayı 2), 114-119.
12. Kasapoğlu, M. (2022). 2022 bütçe görüşmeleri. <https://gsb.gov.tr/haber-detay.html/452> (Erişim tarihi: 21 Aralık 2023)
13. Kurşun, Z. (2011). Tarih Metodu. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
14. Mehmetoğlu, E. (2010). Azerbaycan anayasasında yürütme erki (Yayımlanmamış doktora tezi). DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
15. Movassagh Behestani, M. (2016). Bazı İslami ülkelerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme: Türkiye, Azerbaycan ve İran örneği (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
16. Parks, J. B., Zanger, B. R. K., & Quarterman, J. (1998). Contemporary sport management. USA: Human Kinetics.
17. Pitts, B. G., Fielding, L. W., & Miller, L. K. (1994). Industry segmentation theory and the sport industry: Developing a sport industry segment model. Sport Marketing Quarterly, 3(1), 15-24.
18. Sunay, H. (1998). Spor yöneticilerinin nitelikleri ve eğitimi. Gazi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi, 3(1), 59-68.
19. Sunay, H. (2019). Türkiye, Almanya, ABD ve Avustralya spor sistemlerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırılması. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 14(20), 488-513.
20. Yüksel, M. (2009). Sovyet dönemi ve sonrasında Azerbaycan'da spor (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Atıcılık Sporcularında Müsabaka Dönemlerine Göre Beslenme ve İçecek Tüketim Alışkanlıkları

Fikriye Dilan DURAN YALÇIN^{1A}, Mustafa VURAL^{1B}

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Spor Yöneticiliği, Ağrı / TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Mustafa VURAL e-mail: mustafaavural@gmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0009-0000-4563-999X B: Orcid ID: 0000-0002-9297-6240

Özet

Bu çalışma, atıcılık sporcularının beslenme alışkanlıklarını ve bu alışkanlıkların performans üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye genelinde 4 Nisan - 30 Mayıs 2023 tarihleri arasında düzenlenen Türkiye Şampiyonalarına hazırlanan 70 sporcu üzerinde yapılan araştırmada, sporcuların demografik özellikleri, günlük beslenme alışkanlıkları, müsabaka öncesi ve sonrası beslenme tercihleri incelenmiştir. Sporcuların yaş ortalaması 17, spora başlama yaşı ortalama 13, spor geçmişi 5 yıl ve haftalık antrenman süreleri 9 saat olarak tespit edilmiştir. Beslenme alışkanlıkları açısından, katılımcılar günlük 3 öğün tüketmekte, müsabaka öncesi 1-2 saat önce protein ve karbonhidrat ağırlıklı besinler tercih etmektedir. Müsabaka sonrası ise %60 oranında protein tüketilmektedir. Bulgular, genel olarak doğru beslenme alışkanlıklarına işaret ederken, müsabaka öncesi ve sonrası karbonhidrat tüketiminin artırılmasının ve antrenman sırasında sıvı tüketiminin optimize edilmesinin performansı destekleyeceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, sporculara özel beslenme stratejilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Atıcılık, beslenme, spor.

Nutrition and Beverage Consumption Habits of Shooting Athletes According to Competition Periods.

Abstract

This study aimed to evaluate the nutritional habits of shooting athletes and their effects on performance. In a study conducted on 70 athletes preparing for the Turkish Championships held between April 4 and May 30, 2023, the demographic characteristics, daily eating habits, and pre- and post-competition nutrition preferences of the athletes were examined. The average age of the athletes was 17 years, the average age of starting sports was 13 years, the sports history was 5 years, and the weekly training time was 9 h. In terms of nutritional habits, the participants consumed three meals daily and preferred protein and carbohydrate-weighted foods 1-2 hours before the competition. After competition, 60% of the total protein was consumed. While the findings point to correct eating habits in general, they suggest that increasing carbohydrate consumption before and after competition and optimizing fluid consumption during training will support performance. Therefore, it is recommended to develop specific nutritional strategies for athletes

Key words: Shooting, nutrition, spor.

GİRİŞ

Atıcılık, zihinsel odaklanma, fiziksel duruş ve nefes kontrolü gibi unsurların büyük öneme sahip olduğu statik bir spor dalıdır. Bu branşta, sporcuların hedefe odaklanmaları, vücut pozisyonlarını korumaları ve psikolojik rahatlık sağlamaları gerekmektedir. Atıcılık, genellikle sabit bir pozisyonda yapılan bir spor olduğundan, kalp ritminin düşük, nefes alıp vermenin ise kontrollü olması performansı doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer alır. Ellerde ve kollarda titreme olmaması gibi faktörler de atıcıların başarılı bir performans sergileyebilmeleri için önem arz eder.(Diler, 2019) Bu nedenle atıcılık sporcularının beslenme alışkanlıklarının, bu özellikleri destekleyecek şekilde düzenlenmesi büyük önem taşır. Farklı fizyolojik yapıya sahip sporcularda, (Özdemir, 2010) aynı besinlerin farklı etkiler gösterebileceği göz önünde bulundurulmalı; bireysel hassasiyetlerin, alerjik reaksiyonların ve beklenmedik yan etkilerin ortaya çıkabileceği bilinmelidir.

Sporcuların, bu doğrultuda bilinçli bir beslenme anlayışına sahip olmaları performans açısından kritik öneme sahiptir. Özellikle müsabaka öncesi dönemde yetersiz veya dengesiz beslenme, sporcuların optimal performans sergileyememesine neden olabilir. Bu bağlamda, ideal sporcu beslenmesi, vücut ağırlığını dengede tutarken yeterli ve dengeli besin öğelerini sağlayan bir yaşam biçimi olarak tanımlanabilir (Beals, Houtkooper, 2006). Sporcular için dengeli beslenmenin amacı, sağlık durumunu korumak, sakatlanma riskini azaltmak ve performansı en üst düzeye çıkarmaktır. (Saçıkgoz, 2019), Sporcu sağlığının korunması ve performansın artışı için düzenli ve kişiye özel bir beslenme planının uygulanması gerekmektedir. Ancak literatür incelendiğinde, atıcılık sporcularının beslenme alışkanlıkları üzerine yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Farklı branşlardaki sporcuların beslenme alışkanlıklarına yönelik çeşitli araştırmalar bulunmasına rağmen, atıcılık sporcularının özgül ihtiyaçlarına yönelik bilimsel çalışmaların azlığı, bu alandaki bilgi eksikliğini ortaya koymaktadır.

Atıcılık, tabanca, tüfek gibi özel olarak geliştirilmiş silahlarla sabit veya hareketli hedeflere nişan alma temelinde yapılan bir spor dalıdır. (Tınaz, 2019), (Ball vd., 2003). Spora uygun ekipmanların geliştirilmesiyle birlikte, atıcılık modern bir yarışma sporu olarak günümüzde popüler hale gelmiştir. Atış, teknik beceri, zihinsel odaklanma ve bedensel kontrolü içeren kompleks bir süreci kapsar. Tüfek disiplininde sporcular, genel esnekliği ve karın kas dayanıklılığını geliştirerek dengeyi sağlarken; tabanca disiplininde ise bacak ve üst ekstremitelere dayanıklılığın ağırlık verilir. (ISSF, 2018) Erkek ve kadın sporcular, farklı mesafe ve hedeflerde havalı ya da ateşli silahlarla sabit veya hareketli hedeflere atış yaparak rekabet ederler.(Çetinkaya, 2013), (Ünal, 2014) Bu özellikleri nedeniyle atıcılık, güç ve dayanıklılıktan çok, teknik bilgi ve zihinsel odaklanma gerektirir. Havalı atıcılıkta sporcular, 10 metre mesafede bulunan hedeflere tabanca veya tüfek ile nişan alarak performans sergiler. Atıcı, performans süresince kaslarını izometrik durumda tutarak, vücut dengesini ve kontrolünü sağlamak zorundadır. (Erdoğan vd., 2016) Denge ve kas kontrolü, atıcılıkta başarılı bir atış gerçekleştirmek için temel unsurlardır. Araştırmalar, postural salınımın atış performansını doğrudan etkilediğini göstermektedir; elit atıcılarda bu salınımın daha az olması, hedefe ulaşma başarısını artıran bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, sporcuların antrenman sürecinde teknik becerilerin yanı sıra, el kavrama kuvveti gibi unsurları da güçlendirmeleri gerekmektedir. Atış sporlarında el kavrama kuvveti, silahı stabil tutma ve istenilen pozisyonda kalma açısından büyük öneme sahiptir.(Erdoğan vd., 2016)

Vücuttaki en ufak bir denge kaybının skor üzerinde önemli etkisi olduğundan, atıcıların statik dengenin yanı sıra kas dayanıklılığını artırmaları gerekmektedir. Atıcılık sporcularının, kuvvet ve dayanıklılık antrenmanlarından ziyade teknik ve zihinsel antrenmanlara ağırlık verdikleri gözlemlenmiştir. Ancak, kuvvet antrenmanlarının atış performansına olan katkısı bilinmesine rağmen, bu alanda teknik çalışmalar daha ön planda tutulmaktadır. Atış esnasında el kavrama kuvveti ve stabilizasyon, performansın kalitesini belirleyen unsurlar arasında yer alır (Konttinen vd., 2003, Konttinen vd., 1999, Niinimaa ve McAvoy, 1983) ve elin üst ekstremitelere performansına olan katkısı açısından objektif bir değerlendirme ölçütü olarak kabul edilir.(Erdoğan vd., 2016)

Egzersiz ve beslenme, sporcunun sağlıklı yaşamını ve performansını doğrudan etkileyen faktörlerdir. Sporcu beslenmesi, yapılan spor dalının özelliklerine, cinsiyete, günlük aktivite düzeyine ve antrenman yoğunluğuna göre kişiselleştirilmelidir.(Güneş, 2000) Atıcılık gibi yüksek odaklanma gerektiren spor dallarında, sporcuların yeterli enerji alımı sağlanmalı; aynı zamanda dengesiz kan şekeri, susuzluk veya yetersiz glikojen deposu gibi performans düşürücü unsurların önüne geçilmelidir. Antrenman öncesi ve sonrası dönemlerde, karbonhidrat ve protein alımına dikkat edilmesi, sporcuların performansını artırmak

açısından önemlidir. Atıcılık sporunda, özellikle antrenman ve yarışma öncesi enerji alımının, sporcunun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Yüksek kaliteli protein kaynakları, tüm zorunlu amino asitleri içerdiği için kas gelişimini desteklerken, karbonhidratlar ana enerji kaynağı olarak önem taşır. Ek olarak, belirli vitamin ve minerallerin yorgunluğu en aza indirerek vücut işlevlerinin düzenlenmesine katkıda bulunduğu bilinmektedir. Atıcılık gibi odaklanma gerektiren spor dallarında kafein, alkol gibi uyarıcı maddelerden kaçınılması, sporcuların performanslarını artırmaları açısından önerilmektedir.(Tınaz, 2019) Bu çalışma, atıcılık sporuyla ilgilenen bireylerin beslenme alışkanlıklarının incelenmesini ve mevcut beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın sonunda elde edilecek verilerin, atıcılık sporcularına yönelik beslenme stratejilerinin geliştirilmesine ve beslenme eğitimlerinin hazırlanmasına katkı sunacağı öngörülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Yeri, Zamanı ve Örneklem Seçimi

Bu araştırma, Türkiye genelinde atıcılık branşıyla ilgilenen sporcular arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 4 Nisan – 30 Mayıs 2023 tarihleri arasında antrenmanlara devam eden ve sonrasında Türkiye Şampiyonalarına katılacak olan atıcılık sporcularından 70 kişi ile yapılmıştır. Çalışmaya, haftada en az üç gün düzenli antrenman yapan sporcular dahil edilmiştir. Çalışma başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı ve protokolü hakkında bilgi verilmiş ve tüm süreç Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması

Çalışmaya katılan tüm sporculara başlangıçta sosyo-demografik özelliklerini, genel sağlık ve beslenme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik soruların bulunduğu google anket formunu doldurması istenmiştir. Anket formunda bireylerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, insiyet, eğitim durumu, çalışma durumu vb.) temel beslenme alışkanlıkları (ana öğün, ara öğün sayısı, besin tercihi vb.) genel alışkanlıklar ve sağlık bilgileri (hastalık durumu, sigara ve alkol kullanma durumu, düzenli herhangi bir ilaç alıp almama durumu vb.) ve fiziksel aktivite durumları (düzenli olarak fiziksel aktivite yapma durumu, aktivite türü ve süresi vb.) sorulmuştur. Bu formlar sonucunda sporcuların beslenme alışkanlıklarına dair verilere ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

İstatistiksel hesaplamalar SPSS 23.0 programında yapılmıştır. Anket sonucunda verilerin frekans ve yüzdelik değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri (n=70)	
Değişken	Ortalama
Yaş	17
Vücut ağırlığı(kg)	60
Spora başlama yaşı (yıl)	13
Spor geçmişi(yıl)	5
Antrenman saati(saat/hafta)	12/3

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde yaş ortalamaları 17, Spora başlama yaşı ortalama 13 olup, spor geçmişleri ortalama 5 yıldır. Antrenman saati ise ortalama 9/3 saat/haftadır.

Tablo 2. Günlük Öğün Sayısı ve Su Tüketim Miktarı (n=70)	
Değişken	Miktar
Öğün sayısı (günlük)	3
Günlük su tüketimi (ml)	2 lt
Antrenmanda su tüketimi(ml)	500 ml

Tablo 2’de katılımcıların günlük öğün ve su tüketim miktarları incelendiğinde, günlük öğün sayılarının 3, günlük su tüketimi ortalama 2 lt, antrenmanda su tüketimi ise ortalama 500 ml, olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Müsabaka Öncesi Beslenme Alışkanlıkları

Değişken	N	%
Müsabaka öncesi besin tüketim zamanı		
1 – 2 saat önce	28	40,0
2 – 3 saat önce	7	10,0
3 saatten daha fazla	8	11,4
1 saat önce	27	38,6
Müsabaka öncesi besin ögesi tercihi		
Protein	31	44,2
Karbonhidrat	28	39,8
Yağ	11	16,0

Tablo 3’de katılımcıların müsabaka öncesi besin tüketim zamanları incelendiğinde, sporculardan 28 sporcunun antrenmandan 1-2 saat önce, 7 sporcunun 2-3 saat önce, 8 sporcunun 3 saatten daha fazla önce, 27 sporcunun ise 1 saatten önce besin tükettikleri görülmüştür. Antrenman öncesi besin tüketim tercihlerine bakıldığında ise 31 sporcunun proteinli, 28 sporcunun karbonhidratlı, 11 sporcunun ise yağlı besinler tercih ettikleri görülmüştür.

Tablo 4. Müsabaka Sonrası Beslenme Alışkanlıkları

Değişken	N	%
Antrenman sonrası besin tüketim zamanı		
1 – 2 saat sonra	18	26,0
2 – 3 saat sonra	12	17,0
3 saatten daha fazla	3	4,0
1 saat sonra	37	53,0
Antrenman sonrası besin ögesi tercihi		
Protein	42	60,0
Karbonhidrat	18	26,0
Yağ	10	14,0

Tablo 4’de katılımcıların müsabaka sonrası besin tüketim zamanları incelendiğinde, sporculardan 26 sporcunun antrenmandan 1-2 saat sonra, 12 sporcunun 2-3 saat sonra, 3 sporcunun 3 saatten daha fazla sonra, 37 sporcunun ise 1 saatten sonra besin tükettikleri görülmüştür. Antrenman sonrası besin tüketim tercihlerine bakıldığında ise 31 sporcunun proteinli, 28 sporcunun karbonhidratlı, 11 sporcunun ise yağlı besinler tercih ettikleri görülmüştür.

SONUÇ

Bu çalışmada, sporcuların demografik özellikleri, günlük beslenme alışkanlıkları, müsabaka öncesi ve sonrası beslenme alışkanlıkları incelenmiştir. Bulgular, sporcuların beslenme ve hidrasyon alışkanlıklarının spor performansına etkileri açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Demografik özellikler incelendiğinde, katılımcıların yaş ortalamasının 17 olduğu, spora başlama yaşının ise 13 olduğu görülmektedir. Katılımcıların spor geçmişi 5 yıl, haftalık antrenman süreleri ise ortalama 9 saattir. Bu veriler, genç yaşta spora başlayan katılımcıların düzenli olarak spor yaptıklarını ve antrenman sürelerini optimize ettiklerini göstermektedir. Düzenli spor yapan bireylerin antrenman sıklığı ve süreleri, spor performansı ve genel sağlık üzerinde doğrudan etkilidir.

Beslenme alışkanlıklarına bakıldığında, katılımcıların günlük öğün sayılarının 3 olduğu görülmüştür. Günlük su tüketimi 2 litre, antrenman sırasında ise ortalama 500 ml su tükettikleri belirlenmiştir. Bu veriler, sporcuların günlük sıvı alımlarının yeterli seviyede olduğunu ancak antrenman sırasında su tüketim

miktarlarının artırılması gerektiğini göstermektedir. Egzersiz sırasında yeterli sıvı alımı, performansı sürdürmek ve dehidrasyonu önlemek için hayati öneme sahiptir.

Müsabaka öncesi beslenme alışkanlıkları incelendiğinde, sporcuların büyük bir kısmının (%40) müsabakadan 1-2 saat önce, %38,6'sının ise 1 saat önce besin tükettiği belirlenmiştir. Bu zamanlamalar, performansı optimize etmek adına enerji sağlamak ve mide-bağırsak sorunlarını önlemek için uygundur. Besin ögesi tercihleri incelendiğinde ise sporcuların %44,2'sinin protein, %39,8'inin karbonhidrat, %16'sının ise yağ tercih ettiği görülmüştür. Karbonhidrat ve proteinin ağırlıklı tercih edilmesi, sporcuların enerji ve kas onarımı ihtiyacını karşılamaya yönelik bir strateji izlediklerini göstermektedir.

Müsabaka sonrası beslenme alışkanlıklarında ise sporcuların %53'ü 1 saat içinde, %26'sı ise 1-2 saat sonra besin tüketmektedir. Egzersiz sonrası ilk saatlerde yapılan beslenme, kas glikojen depolarının yeniden doldurulması ve kas onarımının başlaması açısından kritik öneme sahiptir. Besin ögesi tercihleri açısından bakıldığında, sporcuların %60'ının protein, %26'sının karbonhidrat, %14'ünün ise yağ tükettiği görülmüştür. Protein tüketiminin yüksek olması, kas onarımını desteklemek için sporcuların bilinçli tercih yaptığını göstermektedir. Bununla birlikte, karbonhidrat tüketiminin nispeten düşük olması, enerji depolarının tam olarak doldurulamama riskini beraberinde getirebilir.

Bu bulgular, sporcuların genel olarak doğru beslenme alışkanlıklarına sahip olduğunu ancak bazı alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Özellikle müsabaka öncesi ve sonrası karbonhidrat alımının artırılması, enerji seviyelerinin ve toparlanmanın optimize edilmesi açısından faydalı olacaktır. Ayrıca, antrenman sırasında su tüketim miktarının artırılması, dehidrasyonu önlemek ve performansı desteklemek için önerilmektedir. Sporcuların bireysel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş beslenme ve hidrasyon stratejileri geliştirilmesi, hem spor performansını artırmak hem de uzun vadede sağlıklarını korumak açısından önemli olacaktır. Sonuç olarak, sporcuların beslenme ve sıvı tüketim alışkanlıklarının performans üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak, spor diyetisyenleri tarafından rehberlik sağlanması önerilmektedir. Bu tür alışkanlıklar, sporcuların hedeflerine ulaşmasını destekleyecek ve genel sağlıklarını iyileştirecektir.

KAYNAKLAR

1. Açıkgöz, S. (2019). 15-25 yaş arası aktif spor yapanlarda beslenme ve spor ilişkisine dair bilgi düzeylerinin saptanması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15-18, 25-27.
2. Ball, K., Best, R., & Wrigley, T. (2003). Body sway, aim point fluctuation, and performance in rifle shooters: Inter- and intra-individual analysis. *Journal of Sports Sciences*, 21(7), 559-566.
3. Beals, K., & Houtkooper, L. (2006). Disordered eating in athletes. In L. Burke & V. Deakin (Eds.), *Clinical sports nutrition* (pp. 201-226). Sydney, Australia: McGraw-Hill.
4. Çetinkaya, E. (2013). Atış branşlarında yarışmalara katılan üst seviye atış sporcularının karar verme becerilerinin performansa olan etkisinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*.
5. Diler, K. (2019). Havalı tabanca sporcularında müsabaka öncesi tüketilen kafeinin kalp atım hızı, tetik düşürme zamanı ve atış skoru üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25-31.
6. Erdoğan, M., Sağıroğlu, İ., Şenduran, F., Ada, M., & Ateş, O. (2016). Elit atıcıların el kavrama kuvveti ile atış performansları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(22), 22-30.
7. Güneş, Z. (2000). Spor ve beslenme (2. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. International Shooting Sports Federation (ISSF). (2018).
8. Konttinen, N., Lyytinen, H., & Era, P. (1999). Brain slow potentials and postural sway behavior during sharpshooting performance. *Journal of Motor Behavior*, 31(1), 11-20.
9. Konttinen, N., Mets, T., Lyytinen, H., & Paananen, M. (2003). Timing of triggering in relation to the cardiac cycle in nonelite rifle shooters. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 74(4), 395-400.
10. Niinimaa, V., & McAvoy, T. (1983). Influence of exercise on body sway in standing rifle shooting position. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 8(1), 30-33.
11. Özdemir, G. (2010). Spor dallarına göre beslenme. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-6.
12. Tınaz, H. (2019). Havalı tabanca atıcılığında verilen vuruş geribildiriminin göz hareketleri ve performans üzerindeki etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 7.
13. Ünal, C. (2014). Havalı tabanca atıcılarında atış performansı sırasında spektral EEG (elektroensefalografi) analizi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4.

Etkili Spor Yönetimi İçin Eğitim Programlarının İncelenmesi: Uluslararası Karşılaştırmalar

Ünal SAKI^{1A}, Mehmet ÖZTAŞ^{2B}

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı / TÜRKİYE

² Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Tokat/ TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Ünal SAKI: e-mail: unalsaki61@gmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayım yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0000-0003-4913-0693 B: Orcid ID: 0000-0003-4689-6490

Özet

Spor yönetimi, karmaşık bir spor endüstrisi içinde sürekli büyümesi, spor yönetiminin akademik bir disiplin olarak olgunlaşmasını ve spor sosyolojisi gibi alanlarla olan bağlantıların güçlenmesini sağlayarak alanda önemli bir rol oynamaktadır. Spor yönetimi eğitimi, sektördeki rekabet gücünü artırma potansiyeline sahip olduğu için eğitim müfredatlarının güncel değişiklikleri yansıtması ve girişimcilik yetkinliklerinin teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Araştırmanın amacı, etkili spor yönetimi için uluslararası eğitim programlarının karşılaştırılarak incelenmesidir. Uluslararası spor yönetimi programları incelendiğinde, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'nın spor yönetimi eğitim programları, her ne kadar farklı geçmişlere ve uygulamalara sahip olsa da, spor yönetiminde yetkin, bilgili ve uygulayıcı becerilere sahip profesyoneller yetiştirme konusunda ortak bir amaç etrafında şekillendiği, her iki bölgedeki eğitim sistemlerinin karşılıklı etkileşimde bulunması, spor yönetiminin global boyutta daha da gelişmesine katkı sağladığı ifade edilmektedir. Asya'daki programların çoğu ise, özellikle uluslararası standartlara ulaşma konusunda, Amerika ve Avrupa'nın sunduğu derinlikten yoksun kaldığı fakat Asya'daki üniversiteler, yerel ve uluslararası spor organizasyonları ile işbirliği yaparak müfredatlarını sürekli olarak güncellediğinden dolayı öğrencilere daha fazla pratik deneyim ve sektördeki profesyonellerle bağlantı kurma fırsatları sunduğu gözlenmektedir. Genel olarak, spor yönetimi programları, öğrencilere çok çeşitli kariyer fırsatları sunarak çok disiplinli bir yaklaşım benimsemekte ve uluslararası perspektif kazandırmaktadır. Küresel spor konularına odaklanarak, spor yönetimi eğitiminin evrensel boyut kazanması ve uluslararası örneklerin müfredata dahil edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Yönetim, Eğitim, Program

Examination of Training Programmes For Effective Sport Management: International Comparisons

Abstract

Sports management plays an important role in the field, with its continuous growth within a complex sports industry, the maturation of sports management as an academic discipline, and the strengthening of links with fields such as the sociology of sports. Since sports management education has the potential to increase competitiveness in the sector, it is emphasized that education curricula should reflect current changes, and entrepreneurial competencies should be encouraged. The aim of this research is to compare and examine international education programs for effective sports management. When international sports management programs are examined, it is stated that the sports management education programs of the United States of America and Europe, although they have different backgrounds and practices, are shaped around the common goal of training professionals who are competent, knowledgeable, and practitioner skills in sport management, and that the mutual interaction of the education systems in both regions contributes to the further development of sport management on a global scale. It was observed that most of the programs in Asia lack the depth offered by America and Europe, especially in terms of reaching international standards, but offer students more practical experience and opportunities to connect with professionals in the industry, as universities in Asia are constantly updating their curricula in collaboration with local and international sports organizations. In general, sports management programs offer a multidisciplinary approach that provides students with a wide range of career opportunities. Focusing on global sports issues, sports management education should gain a universal dimension, and international examples should be included in the curriculum.

Keywords: Sport, Management, Education, Programme

GİRİŞ

Çağdaş spor endüstrisi karmaşık ve kendine özgü yasal, ticari ve yönetim uygulamalarına sahip olduğu için sektörün örgütlenme biçimlerinin birçoğu benzersiz bir yapı olarak karşımıza çıkarken (Hoye vd., 2015) bu yapıların başında spor yönetimi gelmektedir. Spor endüstrisinin sürekli büyümesi, akademik bir disiplin olarak olgunlaşması, spor tarihi ve spor sosyolojisi gibi ilgili araştırma alanlarının gelişmesi, (Liçen ve Jedlicka, 2022) sporun toplum için önemini büyüklüğünü ve spor ile ekonomi, siyaset bilimi, kültürel çalışmalar, toplumsal cinsiyet çalışmaları, iletişim gibi daha köklü alanlar arasındaki bağlantıları ve çok sayıda sponsor ve kurum için önemi, spor yönetimi uygulamalarının sistematik olarak incelenmesi için talep yaratmıştır (Parkhouse ve Pitts, 2001). İlk başlarda, spor yöneticileri sektörde edindikleri uygulamalı deneyimlerden öğrenmelerine rağmen spor endüstrisi daha karmaşık hale geldikçe, spor yöneticilerinin daha resmi bir şekilde eğitilmesi ihtiyacı da ortaya çıkmıştır (Mason, vd., 1981).

Spor yönetiminde eğitimin rolü spor endüstrisinin rekabet gücü açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Ancak genellikle ihmal edildiğinden dolayı (Ratten, 2018) toplumun ihtiyaçlarını karşılayamadığı görülmektedir. Bu sebeple, güncel değişiklikleri ve paradigmaları yansıtan müfredatta sahip olmanın zorunluluk olduğu (Patesan & Bumbuc, 2010) ve üniversitelerin eğitim tekliflerini günümüz dünyasının zorluklarını karşılayacak şekilde ayarlaması gerektiği savunulmaktadır. Araştırmacılara göre çözüm önerilerinin başında (Ratten, 2018; Ratten ve Jones, 2018), spor sektöründeki üniversite öğrencilerinin durumu, girişimcilik eğitimi ve müfredatta girişimcilik yetkinliklerinin teşvik edilmesi yoluyla ele alınabileceği belirtilmektedir (González-Serrano, 2021). Bu sebeple, spor yönetimi alanında, öğrencilerin eğitimleri sırasında yeni öğretme ve öğrenme stratejilerinin tanıtılmasına acil ihtiyaç olduğu düşünülmektedir (Nová, 2015). Çünkü, yöneticinin mevcut kaynaklarından (insani, mali, fiziksel ve bilgi) maksimum düzeyde yararlanarak hedefe ulaşmak için doğru şeyi yapmak (uygun stratejinin tanıtılması) anlamına gelmektedir (Lussier ve Kimball, 2024). Özellikle spor yönetimi mezunlarını, olimpiyatlar gibi dünyaca tanınmış mega etkinliklere, küresel spor, eğlence ve medya şirketi gibi çok uluslu bir spor ajansı ile çalışmalarını sağlayacak spor endüstrisine hazırlamak için nitelikli programlara ortaya atılmıştır. (Masteralexis ve McDonald, 1997). Bu kapsamda spor yönetimi eğitim programı bu küresel perspektifi yansıması açısından önem arz etmektedir (de Haan ve Sherry, 2012). Spor yönetimi programları, rekreasyon ve spor tesisleri; oteller ve tatil köyleri; kamu ve özel su, golf ve/veya raket kulüpleri; şirketlerde, hastanelerde, özel kurumlarda ve kulüplerde ve

kamu ortamlarında bulunan sağlık ve fitness programları; mağazacılık; gençlik, okullar arası, üniversiteler arası ve profesyonel sporlar; toplum rekreasyonu; üniversite rekreasyon sporları; silahlı hizmetler rekreasyon sporları ve kar amacı gütmeyen gençlik ajansı rekreasyon ve spor programları dahil olmak üzere sporla ilgili çeşitli ortamları temsil etmektedir (Sawyer, 1993). Ayrıca, spor yönetimi programı, spor boş zaman ve rekreasyon, spor ve atletizm, spor malzemeleri, pansiyonlar ve seyahat, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve sağlık ve fitness yönetimi gibi alanlarda öğrencilerin kariyer taleplerini karşılayacak kadar esnek olduğu belirtilmektedir (Sawyer, 1993). Tüm bu alanlara bakıldığında, spor yönetimi programı, yönetim, sosyoloji, ekonomi ve pazarlamanın yönlerini kapsayan çok disiplinli bir alan haline gelerek uluslararası arenada farklı yönlerine vurgu yapılmıştır (de Haan ve Sherry, 2012). Masteralexis ve McDonald (1997), akademisyenleri ve öğrencileri spor eğitim programlarına daha evrensel bir bakış açısı kazandırmak için küresel spor konularını takip ederek spor yönetimine daha geniş bir vizyonla bakmaya çağırmıştır. Li vd. (2002), spor yönetimi eğitimcilerinin çoğunluğunun, öğrettikleri dersleri evrensel boyut kazandırmak için derslerde uluslararası örneklere yönelen kaynaştırma tekniğini kullanarak çaba sarf ettiklerini belirlemişlerdir (de Haan ve Sherry, 2012). Bu yönüyle Avrupa ve İngiliz milletler topluluğu ülkelerindeki yönetim sistemleri ve felsefesi, doğası gereği Amerika Birleşik Devletleri'ne kıyasla temel olarak farklılık göstermesi (Jones vd., 2008) fakat, İngiltere ve Avustralya spor endüstrileri genellikle birbirlerinin spor yönetimi eğitim programlarını takip etmesi (Ammon ve Kanters, 2002) ve Asya' nın bazı alanlarda geri kalması bu konunun niteliği ve etkinliği açısından uluslararası boyutuyla ele alınması gerektiği ve spor yöneticilerinin gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlayarak, sporun dinamik yapısına uygun bir yönetim anlayışı geliştirmelerine yardımcı olması açısından kaydedeğer önem taşıdığı düşünülmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, etkili spor yönetimi için uluslararası spor yönetimi eğitim programlarının incelenmesidir.

Spor Yönetimi Eğitimi

Spor yönetimi eğitimi, öğrencileri pasif bilgi alıcıları olarak değil, aktif ve bağımsız öğrenciler olarak hazırlamanın bir yolu olarak görmektedir (Light ve Dixon, 2007). Her ne kadar bazı spor yönetimi eğitimcileri deneyimsel öğrenmenin değerini kesinlikle kabul etse de Pastore'nin (2003) savunduğu gibi, spor yöneticileri iyileştirmeler ve geliştirmeler yapılabilmesi için alanı yansıtmaya ve incelemeye devam etmelidir. Spor yönetimi eğitiminin, sadece belirli bir bilgi bütününe içselleştirmeye odaklanan bir yaklaşımın ötesine geçerek uygulamaya anlamlı bir şekilde katkıda bulunabilecek mezunlar yetiştirmesi gerekmektedir (Papamarcos, 2005). Miragaia ve Soares (2017) ise spor yönetimi eğitiminin, eleştirel düşüncenin geliştirilmesine olanak tanıyan yeni pedagojik yaklaşımlarla kendi kendine istihdam edilebilirliği teşvik edecek şekilde geliştirilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir (González-Serrano, 2021).

Hizmet Öğrenimi

Deneyimsel öğrenmenin özel bir türü olan hizmet öğrenimi, özünde öğrencilerin sınıfta öğrendikleri teoriyi gerçek dünya sorunlarına ve gerçek dünya ihtiyaçlarına uygulamaları için fırsatlar yaratmak olarak tanımlanmaktadır (Kenworthy-U'Ren ve Peterson, 2005). Bu anlamlı öğrenme fırsatı dahilinde, toplum kuruluşu, genellikle toplum kuruluşunun normal şartlar altında kaynaklara sahip olmadığı hizmetleri veya işlevleri sağlayan öğrencilerin çabalarından faydalanmaktadır (Cyphert, 2006). Öğrenciler, derslerde tanıtılan öğrenme kavramlarının uygulanmasını içerebilecek otantik uygulamalara katılma fırsatından yararlanarak spor yönetimi topluluğundaki (akademik topluluktan ziyade) kişilerle anlamlı etkileşime girerek katılımlarının sonuçlarını görmektedir. (Kenworthy-U'Ren ve Peterson, 2005; Littlefield, 2006). Örneğin, bir spor pazarlaması dersi, öğrencilerin birlikte çalışabileceği gerçek dünya müşterileri ve sorunlarını bir araya getirerek hizmet öğrenimini içerebilir. Bu senaryoda öğrenciler gruplara ayrılır ve kendilerine ilgilerini çeken proje/müşteri seçenekleri sunulur. Projeler, bir spor ligine katılımı artırmaktan, bir tanıtım etkinliği tasarlamaya ve uygulamaya, bir sponsorluk paketi tasarlamaya ve satmaya kadar değişebilir (Light ve Dixon, 2007).

Hizmet öğrenimi fırsatları neredeyse her spor yönetimi dersinin bir parçası olmaktadır. Örneğin, tesis yönetimi öğrencileri spor organizasyonları için risk denetimleri gerçekleştirmeye katılabilirler. Spor yöneticiliğinde uzmanlık kazanmanın yanı sıra öğrenci, spor yöneticisinin gözden kaçırmış olabileceği ihtiyaç duyulan alanlara ilişkin içgörü sağlayarak birlikte öğrenmeye de katkı sunmaktadır. Böylece, sorgulama ve problem çözme konusunda birlikte hareket edilmektedir (Papamarcos, 2005).

Stajyerlik

Çağdaş öğrenme teorisinin uygulanmasına yönelik bir diğer mekanizma da spor yönetimi stajı ya da saha deneyimidir. Stajlar spor yönetimi eğitimi için kesinlikle yeni olmamakla birlikte (Hums ve Goldsbury, 2005; Verner vd., 2005), yapıları ve uygulamaları spor yönetimi müfredatı arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle, staj şeklindeki deneyimsel öğrenmenin bir öğrenme aracı olarak neden ve nasıl etkili olduğunu ve spor yönetimi eğitiminin bir bütün olarak bu öğrenme deneyiminin daha geniş kullanımından neden fayda sağlayacağını incelemek önem arz etmektedir (Light ve Dixon, 2007).

Cuneen ve Sidwell (2003) Saha deneyimleri, öğrencilerin belirli alanlar, kurumsal roller ve işlevlerle ilgili bilgi edinmelerini sağlayan sınıf uzantıları olduğunu ifade etmektedir. Stajlar, spor yönetimi topluluğuna yeni katılan öğrencilerin spor organizasyonlarıyla geçici ilişkiler kurmasına olanak tanıyan tam zamanlı taahhütlerdir. Stajlar, öğrencilere daha uzun süreli deneyimler ve işyerine odaklanma fırsatı sunarak, topluluğa etkin bir şekilde katılmalarını sağlamaktadır (Lave ve Wenger, 1991). Öğrenciler, bilgi ve becerilerini öğrenip uygulamanın yanı sıra, staj süresince hemen fark edilmeyen bir dizi örtük öğrenme de yaşamaktadır. Bir stajı tamamlayan öğrencinin en az üç açık öğrenme faydası elde etmesi beklenir. Birincisi, stajlar mesleki becerileri uygulama ve teorik kavramları, gerçek dünya sorunlarına uygulama fırsatları sağlar. İkincisi, stajlar, özellikle sınıf örneklerinin kapsamı dışında kalan sorunlar ortaya çıktığında, problem çözme ve eleştirel düşünme için fırsatlar sağlamaktadır. Son olarak, stajlar öğrenci üzerinde bir kuruluşun ya da sektörün değer ve normları doğrultusunda sosyalleşmesine hizmet etmektedir (Cuneen ve Sidwell, 2003).

Stajlar, her ne kadar uygulamalı olsa da sınıfın bir uzantısı olarak kabul edilir ve bu nedenle eğitim kurumu ile sponsor kuruluş, akademisyen ve uygulayıcı arasında bir ortaklığı temsil etmektedir (Light ve Dixon, 2007). Öğrencilerin görevleri ve iş deneyimleri stajlar arasında büyük farklılıklar gösterse de öğrenme ortamını en etkili şekilde teşvik etmek için stajın en azından aşağıdaki üç genel özelliğe sahip olması gerekir: (a) öğrenciler öğrenme hedeflerini önceden belirlemeli ve öğrenme hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olacak yerleri, görevleri ve denetçileri aramalıdır (Stanton & Ali, 1987); (b) öğrenciler kendi öğrenmelerini ve hedeflere doğru ilerlemelerini sürekli olarak izlemelidir (Cuneen & Sidwell, 2003; Stanton & Ali, 1987) ve (c) öğrenci öğrenme sürecinde aktif olarak anlamlı ve zorlayıcı görevler üstlenmelidir (Dixon vd., 2005; Stanton & Ali, 1987). Hedef belirleme, izleme ve katılımında öğrenci sadece göreve özgü bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda sorumluluk, sebat, öz motivasyon, hedef belirleme, değerlendirme, iletişim, eleştirel analiz ve problem çözme alanlarında beceri ve yetenekler kazanmaktadır (Chalip, 2006; Frisby, 2005).

Amerika Birleşik Devletleri Spor Yönetimi Eğitim Programları

Spor yönetimi akademik bir disiplin haline gelmeden önce, Walter O' Malley (Brooklyn/Los Angeles Dodgers) gibi büyük spor figürleri, sporu yönetecek profesyonelleri yetiştirecek belirli bir akademik program için aktif olarak kampanya yürütmüşlerdir (Jones vd., 2008). Tarih, 1966 yılında Ohio Üniversitesi'nde Dr. James G. Mason tarafından spor yönetimi alanında ilk yüksek lisans programının kurulduğu kaydedilmektedir (NASPE-NASSM, 1993). 1978 yılına gelindiğinde Amerika Birleşik Devletleri'nde yirmi spor yönetimi yüksek lisans programı ve üç lisans programı açılmıştır (Parkhouse, 1978). 1966'dan bu yana spor yönetimi alanında verilen derecelerin sayısı artmıştır. 1986 yılında, Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Birliği (NASPE) müfredat kılavuzları geliştirme sürecini başlatmak üzere bir spor yönetimi görev gücü kurmuştur (NASPE-NASSM, 1993). İlk NASPE-NASSM yönergeleri 1987 yılında yayımlanmıştır. Spor yönetimi müfredatında tanımlanabilir ortak bilgi eksikliğinden endişe duyan NASPE-NASSM Spor Yönetimi Müfredatı ve Akreditasyonu Ortak Görev Gücü, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki programlar için gerekli olan yetkinlik temelli bir asgari bilgi bütünü geliştirmiştir (NASPE-NASSM, 1993). Sonuç olarak, 1993 yılında NASPE ve NASSM, Spor Yönetimi Programlarının Gönüllü Akreditasyonu için Standartları onaylamıştır (NASPE-NASSM, 1993). Spor yönetimi hazırlık programlarının onaylanmasına yönelik bu standartlar ve protokol, 1994 yılında başlayan program onayı ile akademiye tanıtılmıştır (Stier, 1993). 1992 yılında, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora dahil olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kolejler ve üniversiteler tarafından sunulan toplam derece sayısı 567' ye ulaşmıştır (Lambert, 1999). 1995 yılına gelindiğinde bu sayı iki kattan fazla artarak 1.173'e çıkmıştır (Lambert, 1999). 2003 yılında, Kuzey Amerika Spor Yönetimi Derneği (NASSM) tarafından 166 kurum belirlenmiştir. Bununla birlikte, Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE) ve Kuzey Amerika Spor Yönetimi Derneği'nin (NASSM) ortak çabasıyla onaylanan yalnızca ABD'de 34 lisans programı, 25 yüksek lisans programı ve yalnızca 2 doktora programı bulunmaktadır. Mevcut

NASPE-NASSM standartlarının genel amacı, spor yönetimi programlarına kaydolan öğrencilere ve bu programlardan mezun olanları işe alan işverenlere belli bir düzeyde kalite güvencesi sağlamayı amaçlaması (AAHPERD) mevcut spor yönetimi pedagojisinin özü olarak nitelendirilmektedir (NASPE-NASSM, 2007). Bu belge, spor yönetimi programlarında bulunması gereken lisans yüksek lisans ve doktora asgari yetkinlik alanlarını kapsamlı bir şekilde içermektedir. Buna ek olarak, belge spor yönetimi programlarının ve öğretim üyelerinin kritik kitlesine ilişkin standartları da içermektedir. Kılavuzun amacı, öğrencilere uygun profesyoneller tarafından verilen spor yönetimi derslerinin temelini sağlamaktır. NASPE-NASSM onay süreci, lisans ve lisansüstü eğitim programlarında mükemmelliğin elde edilmesini ve sürdürülmesini teşvik etmektedir (Jones vd., 2008). Fielding vd. (1991), belirli bir alandaki profesyonel eğitimcilerden oluşan ulusal olarak tanınmış bir kurum tarafından akreditasyon en üst düzey değerlendirme olduğunu belirtmektedir. Spor yönetimi gibi bir alanın profesyonel üyeliğinin, eğitim kalitesini sağlama sorumluluğunu kabul etmeye istekli olduğu ve kolektif mezunlarının kalitesinden sorumlu tutulmaya istekli olduğu anlamına gelir (Jones vd., 2008).

NASPE-NASSM standartlarında belirtilen içerik alanları, öğrencileri spor yönetimi kariyerine hazırlayacak bir bilgi birikimi sağlamaktadır. Lisans derecesi için gerekli toplam kredi saatinin yüzde yirmisi, saha deneyimi kredisi hariç, spor yönetimi ders çalışması olmalıdır (NASPE-NASSM, 1993). Spor yönetimi programının idari birimi, öğrencilere içerik sunumundan sorumludur. Dersler, deneyimler ve yetkinlikler, spor yönetimi programı olarak tanımlanan bir müfredata entegre edilmektedir. Lisans öğrencilerine spor yönetimi gerekliliği olan ortak bilgi birikimini sağlamak için çekirdek içerik alanları da oluşturulmuştur. Programlar şunları içermektedir: sporda davranışsal boyutlar, sporda yönetim ve organizasyon becerileri, spor yönetimi etik, sporda pazarlama, sporda iletişim, sporda finans, sporda ekonomi, sporun yasal yönleri, sporda yönetim ve spor yönetimi saha deneyimi. Lisans yönergeleri spor yönetimi müfredatının üç bileşenini ele almaktadır:

- İşletme yönetimi, pazarlama, ekonomi, muhasebe, finans ve bilgisayar bilimlerinde tam derslerden oluşan temel çalışma alanları;
- Spor temelleri (örneğin, spor sosyolojisi, spor psikolojisi, spor tarihi/felsefesi, sporda kadın), spor hukuku, spor ekonomisi, spor pazarlaması/tanıtımı ve spor yönetiminden oluşan uygulama çalışma alanları;
- Uygulama ve stajları içeren saha deneyimleri (Brassie, 1989).

Lisansüstü yönergeler lisans hazırlığı üzerine inşa edilir ve şunları içermektedir: Araştırma yöntemlerinde iki zorunlu ders ve bir proje veya tez; Spor hukuku, spor ekonomisi, spor pazarlaması/tanıtımı, spor yönetimi, tesis tasarımı ve etkinlik yönetimi alanlarında ileri uygulama seçmeli dersleri; Saha deneyimleri (Bell ve Countiss, 1993).

Uygulama ve staj aşamasında, her öğrenci müfredat boyunca ilerledikçe genel deneyimden, daha spesifik bir odağa geçmesi gereken bir dizi mesleki iş deneyimi edinmektedir. Stajlar toplam müfredatın yaklaşık % 15'ini oluşturmaktadır (Kelley vd., 1994). Cobb (1997) stajların avantajlarının "kariyer ilgi ve hedeflerinin netleştirilmesine yardımcı olmak, stajyerlere sınıf teorisini uygulama fırsatları sağlamak, spor yönetimi öğrenci bilgi ve becerilerini geliştirmek ve öğrencilerin güven, olgunluk ve profesyonellik geliştirmelerine yardımcı olmanın yanı sıra istihdam için gelecekteki bağlantıları geliştirmek" olduğunu belirtmiştir. Mevcut uygulama ve staj deneyimlerinin türleri, her spor yönetimi konsantrasyonuna ve ortamına özgüdür (Kelley vd., 1994). Bununla birlikte, uygulama geniş tabanlı, yarı zamanlı iş deneyimleri ve odaklanmış bir staj ortamı sağlamaktadır. Stajlar en iyi şekilde 4 yıllık müfredatın çeşitli zamanlarında bir dizi deneyim olarak sunulur. Staj, en azından, her öğrencinin profesyonel spor yönetimi kariyer hedeflerine doğrudan odaklanan bir dönemlik, tam zamanlı uygulamalı bir iş deneyimi olarak tasarlanmıştır (Jones vd., 2008). Ayrıca İşle Bütünleşik Öğrenme (WIL), beceri, bilgi ve tutumların (SKA) uygulanmasını geliştirmek ve öğrencilere mezuniyetten önce endüstri deneyimi sağlamak için spor yönetimi programlarında kullanılır (Edwards, 2014). WIL terimi işe yerleştirme, staj ve çıraklık gibi diğer iş birliğine dayalı eğitim programlarını tanımlamak için de kullanılır (Emery vd., 2012). Bununla birlikte, spor endüstrisindeki işverenlerin ihtiyaç duydukları ile spor yönetimi mezunlarının sundukları arasındaki kopukluk nedeniyle üniversitelerin öğrencilere gerekli SKA sağlama çabalarında mücadele etmeye devam ettiği vurgulanmıştır (Mathner ve Martin, 2012). Bu açıdan NASSM-NASPE sertifikasyonu önemli bir pazarlama aracı gibi görünmektedir,

çünkü ankete katılan spor yönetimi öğrencilerinin yaklaşık yüzde 90'ı bir programın itibarının okul seçiminde önemli bir husus olduğunu belirterek prestijli bir itibarın akreditasyonla sağlandığı ifade edilmektedir (Walker ve Lough, 1995). NASPE-NASSM müfredat standartları, spor endüstrisinin çağdaş ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiştir. NASPE-NASSM Ortak Görev Gücü tarafından onaylanan spor yönetimi programlarına sahip kurumların, spor endüstrisinde çalışmak için gerekli iş becerilerine sahip yüksek kaliteli gelecek profesyonelleri üretmesi beklenmektedir (Jones vd., 2008).

HKPropel Access programı ise öğrencilere spor dünyasında nasıl güçlü liderler ve yöneticiler olacaklarını öğretmek için pratik bir yaklaşım benimsemektedir (Smith ve Hattery, 2011). Planlama, organize etme, yönetme ve kontrol etme gibi temel yönetim fonksiyonları etrafında düzenlenen ve Spor Yönetimi Akreditasyon Komisyonu (COSMA) Ortak Profesyonel Bileşen konularını ve Kuzey Amerika Spor Yönetimi Topluluğu (NASSM) yönergelerini ele alan yüzlerce yeni referans ve spor örneği ile kapsamlı bir şekilde geliştirilmiştir (Connell, 2010). Metin, yönetim teorisini öğretmek, teorileri uygulamaya koymak ve öğrencilerin yönetim becerilerini geliştirmek için üç yönlü bir yaklaşım kullanır. Zamanında yapılan tartışmalar ve vaka çalışmaları COVID-19'un etkilerini, Black Lives Matter (siyahların hukukunu savunanlar) girişimleri, isim, imaj ve benzerlik kurallarını, yönetici pozisyonlarındaki kadınları, kurumsal sosyal sorumluluğu, veri analitiğini ve daha fazlasını ele almaktadır (Taylor ve Ho, 2005). Diğer metinler spor yönetimi hakkında bilgi edinmeye odaklanırken, Uygulamalı Spor Yönetimi Becerileri öğrencilerin etkili spor yöneticileri olma becerilerini geliştirirken ilkeleri uygulamalarını sağlamaktadır. HKPropel aracılığıyla sunulan etkileşimli çevrimiçi öğrenme araçları, her bölümde bulunan etkinlikleri tamamlarken flash kart etkinlikleri ve öğrencilerin temel terimleri öğrenmelerine yardımcı olur. Öğrencilerden güçlü ve zayıf yönlerini belirlemelerini ve eksiklikleri iyileştirmek için plan yapmalarını isteyen öz değerlendirmeler artık atanabilir, izlenebilir ve otomatik olarak puanlanabilmektedir (Lussier ve Kimball, 2024).

Avrupa Spor Yönetimi Eğitim Programları

1993 yılında Avrupa Spor Yönetimi Birliği (EASM), Avrupa sporunun büyük bir kısmında yönetim sorumluluğunun yanı sıra uluslararası bağlantıları olan uzmanlardan oluşan bir ağ kurmak amacıyla çeşitli profesyonel ve akademisyenleri bir araya getirmek için kurulmuştur (Jones vd., 2008). EASM' nin ana vurgusu, spor yönetimi alanında bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve bursları artırmaktır. EASM, spor yönetimi araştırmalarını tüm Avrupa'ya yaymaya çalışmaktadır. ESME bir açıdan spor işverenlerinin ihtiyaçlarının karşılanmasına, diğer açıdan da spor sektöründe yeni iş alanlarının yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Bu da spor mezunlarının istihdam edilebilirliğinin artmasına ve yüksek işsizlik oranına sahip bir Avrupa Birliği ülkesinde genç işsizlik oranının düşmesine yol açacaktır (González-Serrano, 2021). Ayrıca, sporun doğası gereği, spor işletmesi türüne bağlı olarak, bazı spor girişimcilerinin vurguladığı gibi fiziksel hareketsizlik ayrımcılığı, obezite ve diğer sağlık sorunları gibi bazı sosyal sorunların çözümüne (Hemme vd., 2017) ve kişisel refaha katkıda bulunmaktadır (García-Pascual vd., 2016). Bu kapsamda Avrupa Spor Yönetimi eğitimi, spor endüstrisinin artan taleplerini karşılayarak önemli ölçüde gelişmiştir. Çeşitli kurumlar, geleceğin liderlerini gerekli beceriler ve bilgiyle donatmak için tasarlanmış özel programlar sunmaktadır. Aşağıda dikkate değer eğitim girişimleri ve özellikleri yer almaktadır:

LUNEX Üniversitesi'nde Uluslararası Spor Yönetimi Alanında Lisans Derecesi

Öğrencilere dinamik spor endüstrisinde başarılı bir kariyer için gereken temel iş ve yönetim becerilerini kazandırmak için tasarlanmıştır. Bu program, Lüksemburg'daki Araştırma ve Yüksek Öğrenim Bakanlığı tarafından akredite edilmiş olup, tanınmış ve yüksek kaliteli bir eğitim deneyimi sağlamaktadır. Program, öğrencilere hem teorik bilgi hem de pratik becerilere odaklanarak spor işletmeciliği manzarası hakkında kapsamlı bir anlayış sağlamayı amaçlamaktadır. Mezunlar, spor sektöründeki çeşitli rollerin yanı sıra diğer endüstrilerdeki yöneticilik pozisyonlarına hazırlanmaktadır. Program genellikle üç yıl sürer ve tamamen İngilizce olarak verilir, uluslararası öğrenci kitlesine hitap etmektedir (Lunex, 2024) Müfredat, spor yönetimiyle ilgili çok çeşitli konuları kapsayan modüller halinde yapılandırılmıştır:

1. yıl:

Spor sosyolojisi ve yönetimi
Spor işletmeciliği
Sporlarda uygulamalı ekonomi
Spor ve spor işletmeciliğinde trendler

2. yıl:

Finansal yönetim
Pazarlamada temeller
Spor işletmeciliğinde stratejik yönetim
Sporda insan kaynakları yönetimi

3 yıl:

Sporda proje yönetimi
Spor medya yönetimi
Staj
Lisans tezi

Öğrenme Çıktıları:

- İş Zekası: Spor endüstrisine özel finans, pazarlama ve yönetim prensiplerinin anlaşılması.
Stratejik Düşünme: Spor organizasyonları için stratejiler geliştirme ve uygulama becerileri.
Hukuk Bilgisi: Spor hukuku ve yönetimine ilişkin iç görüler.
İletişim Becerileri: Spor sektöründe etkili medya yönetimi ve iletişim teknikleri.

Stajlar: Öğrencilerin gerçek dünya deneyimi ve network kurma fırsatları sağlayan bir stajı tamamlamaları gerekmektedir.

Sanayi Ortaklarıyla İşbirlikleri: Üniversitemiz, eğitim deneyimini zenginleştiren konuk dersler, projeler ve ağ oluşturma etkinlikleri sunmak için çeşitli kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır (Master Goals, 2024).

Avrupa Spor İşletmeciliği Programı (ESBP)

Avrupa Spor İşletmeciliği Programı (ESBP), spor işletmeciliğindeki yüksek potansiyelli kişileri, özel olarak hazırlanmış bir yönetici eğitim programı aracılığıyla kendi sektörlerindeki (gelecekteki) zorluklara hazırlamayı amaçlamaktadır. Program, spor işletmeciliği konusunda uzmanlaşmış en prestijli Avrupa işletme okullarında 3 x 3 günlük yerinde modüllerden oluşmaktadır (EEE-European Executive Education, 2024).

Düsseldorf da, Otto Beisheim İşletme Okulu (WHU)- Modül I – “Kurumsal Öngörü ve Strateji Oluşturma”

Stratejik belirsizlikte yol alma (Delphi yöntemi)

Stratejik fırsatların değerlendirilmesi

Bir strateji oluşturma sürecine liderlik etmek

Büyüme için stratejiler oluşturma (WHU, 2024).

Stockholm'deki Ekonomi Okulu (SSE)- Modül II –“Yönetim ve Uygulama”

Stratejileri uygulama

Olumlu değişimi yönlendirmek

Performansın ölçülmesi ve izlenmesi

İş modeli finansmanının sağlanması

Paris'teki İşletme Okulu (ESSEC) Modül III –“Liderlik ve Kültür”

Takımları motive etmek

Girişim kültürü yaratmak

Değişime açıklığı teşvik etmek

Amaç aşılacak (ESSEC, 2024).

Program Avantajları

Küreselleşmiş ve dijitalleşmiş bir spor dünyasında stratejik düşünme ve hareket etme

Profesyonel sporlarda gelişen bir işletmeyi yönetme

Yüksek performans gösteren ekiplere ve organizasyonlara etkili bir şekilde liderlik etme

Avrupa çapında sporun geleceğinin liderlerinden oluşan çeşitli bir grup kurma

Konuk konuşmacı oturumlarında dünyaca ünlü uzmanları tanıma

Avrupa Spor merkezlerinde ağ kurma fırsatları sunma

Çeşitli spor organizasyonlarından Avrupa'nın en iyi uygulamalarına katılma

Spor işinde uluslararası akran ağı oluşturma

3 önde gelen işletme okulundan yönetici eğitimi sertifikalarına sahip olma olanağı tanınmaktadır (EEE, 2024).

Avrupa Spor Yönetimi Derneği Yaz Okulu

Avrupa Spor Yönetimi Derneği (EASM) tarafından düzenlenen EASM Yaz okulu, spor yönetimi alanıyla ilgilenen öğrenciler ve uygulayıcılar için tasarlanmış bir eğitim programıdır. Katılımcılara uluslararası spor yönetimi ve pazarlaması hakkında değerli iç görüler sağlamanın yanı sıra ağ oluşturma ve kültürel değişim fırsatları da sunmaktadır. Programın amacı, taraftar davranışı, değer yaratma, sponsorluk ve medya ilişkileri de dahil olmak üzere uluslararası spor pazarlamasının yönlerine ilişkin kapsamlı bir genel bakış sağlamaktır. Müfredat her yıl değişmekle birlikte genel olarak uluslararası spor pazarlaması ve yönetimi, spor yönetiminde liderlik spor pazarlamasında yenilikler, pazarlama stratejisi olarak sponsorluk, sporda tüketici ilişkileri modern spor pazarlaması ve tüketici davranışı konularını içermektedir. Program, katılımcıların yerel kültüre kendilerini kaptırmalarına olanak tanıyan kültürel aktiviteler içerir. Örnekler sunları içerebilir: Önemli yerlere rehberli turlar, Stadyum gibi büyük spor mekanlarına ziyaretler ve yerel mutfağı ve gelenekleri deneyimleme fırsatları sunmaktadır (Events GB, 2024).

Program yapısı ve içeriği:

Temel Temalar: Müfredat, uluslararası spor yönetimi ve pazarlamasının çeşitli yönlerine odaklanılır:

Taraftar Davranışı: Sporlarda tüketici katılımını ve sadakatini anlamak.

Değer Yaratma: Spor organizasyonlarında müşteri değerini artırma stratejileri.

Sponsorluk: Etkili sponsorluk stratejileri ve ortaklıklarına dair iç görüler.

Medya İlişkileri: Dijital yenilikler de dahil olmak üzere spor ve medyanın kesiştiği noktada gezinmek.

Programda öğretim yöntemlerinin bir karışımı olarak sektör uzmanlarından ve akademisyenlerden dersler almanın yanında teorik kavramların gerçek dünyadaki uygulamalarını sağlayan vaka çalışmaları ve farklı geçmişlere sahip katılımcılar arasında iş birliğini teşvik eden takım projeleri yer almaktadır (JAMK, 2024).

Johan Cruyff Enstitüsü

Spor yönetimi ve ilgili alanlarda uzmanlaşmış eğitim sağlamak için kurulmuş bir akademik kurumdur. Ünlü futbolcu Johan Cruyff tarafından kurulan enstitü, liderlik becerilerini ve spor endüstrisine dair kapsamlı bir anlayışı geliştirmeyi amaçlamaktadır (Johan Cruyff Institute, 2024). Spor sektöründeki öğrencilerin ve profesyonellerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış çeşitli akademik programlar sunmaktadır:

Futbol İşletmeciliği Yüksek Lisansı: FC Barcelona ile işbirliği içinde geliştirilen bu program, yönetim, pazarlama ve finans gibi futbolun işletme boyutlarına odaklanmaktadır.

Spor Yönetimi Yüksek Lisans Programı: Örgütsel davranış ve stratejik planlama da dahil olmak üzere spor yönetiminin temel yönlerini kapsayan kapsamlı bir programdır.

Spor Pazarlaması ve Yönetimi Yüksek Lisansı: Bu program, spor bağlamına uygun pazarlama stratejilerine vurgu yapmaktadır.

Spor İşletmeciliği Yüksek Lisansı: Çevrimiçi dersleri kampüs içi deneyimlerle birleştiren karma bir öğrenme formatıdır.

Bu diplomalar, Spor Yönetimi ve Futbol İşletmeciliği gibi alanlarda uzmanlaşmış bilgi sağlayarak, alandaki belirli konuların daha derinlemesine incelenmesine olanak tanımaktadır. Enstitü, çalışan profesyonellerin ihtiyaçlarına göre esneklik sağlayacak şekilde tasarlanmış, Stratejik Yönetim ve Finansal Yönetim gibi konuları kapsayan bir dizi çevrimiçi kurs imkanı sunmaktadır. Eğitim yaklaşımı olarak, öğrencilerin spor organizasyonlarına yapılan saha ziyaretleri aracılığıyla gerçek dünya senaryolarıyla etkileşime girmeleri teşvik edilerek böylece teorik kavramları pratik ortamlarda uygulayabilmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca endüstri profesyonelleri, akademik deneyimi çağdaş endüstri uygulamalarıyla zenginleştirerek iç görülerini paylaşmaya davet etmektedir. Johan Cruyff Enstitüsü, Amsterdam, Barcelona, Mexico City ve Lima dahil olmak üzere çeşitli uluslararası lokasyonlarda kampüsler işletmektedir. Bu küresel erişim, çeşitli bir öğrenme ortamını kolaylaştırır ve öğrencilerin spor endüstrisindeki çeşitli kültürel bağlamlardan iç görüler edinmelerine olanak tanır. Ek olarak Kuzey Amerika Spor Yönetimi Derneği (NASSM), Avrupa Spor Yönetimi Derneği (EASM), Sorumlu Yönetim Eğitimi İlkeleri (PRME) gibi saygın kuruluşlara üye olmanın yanında farklı geçmişlere sahip öğrencileri desteklemeyi amaçlayan çeşitli burs fırsatları sunmaktadır. Özellikle Cruyff Atlet Fonu, rekabetçi spor kariyerlerinden akademik çalışmalara geçiş yapan sporculara finansal yardım sunmaktadır (Johan Cruyff Institute, 2024).

Asya Spor Yönetimi Eğitim Programları

Asya'da spor yönetimi eğitimi, bölgedeki spor endüstrisinin artan önemini yansıtabilecek şekilde hızla gelişmektedir. Çeşitli üniversiteler ve kurumlar, öğrencileri spor yönetimi, pazarlama ve ilgili alanlardaki kariyerler için gerekli becerilerle donatmak üzere tasarlanmış özel programlar sunmaktadır. Bu programlar için dikkat çeken ülkeler arasında Çin, Japonya, Güney Kore, Hindistan ve Birleşik Arap Emirlikleri yer almaktadır. Programlar genellikle spor pazarlaması, etkinlik yönetimi, finans, insan kaynakları ve örgütsel davranış gibi temel konuları kapsamaktadır. Birçok müfredat, istihdam edilebilirliği artırmak için stajlar ve endüstri projeleri aracılığıyla pratik deneyime vurgu yapmaktadır.

Pekin Spor Üniversitesi Spor Yönetim Programı

1953 yılında kurulan Çin'in önde gelen spor eğitim kurumlarından biri olmakla birlikte spor yönetimi alanında kapsamlı programlar sunmaktadır. Bu programlar, öğrencilere teorik bilgi ve pratik beceriler kazandırarak profesyonel spor endüstrisine hazırlamayı amaçlamaktadır. 4 yıllık süreyi kapsayan lisans programları bünyesinde,

Spor Yönetimi: Spor organizasyonlarının yönetimi, stratejik planlama, insan kaynakları yönetimi ve finansal yönetim konularını kapsar.

Spor Ekonomisi: Spor ekonomisinin temel prensipleri, piyasa analizi ve spor endüstrisindeki ekonomik faktörler üzerine odaklanır.

Spor Koçluğu: Koçluk teknikleri, sporcu gelişimi ve antrenman metodolojileri üzerine eğitim verir.

Fiziksel Eğitim: Eğitim yöntemleri, öğretim stratejileri ve fiziksel aktivite ile sağlık arasındaki ilişkiyi inceler.

Spor Bilimleri: Kinezyoloji, biyomekanik ve spor fizyolojisi gibi bilimsel alanlara yöneliktir.

Spor Psikolojisi: Sporcuların mental sağlığı, motivasyon ve performans artırma stratejileri üzerine eğitim verir.

Spor Gazeteciliği: Spor medyası, haber yazımı ve medya ilişkileri konularını kapsar.

3 yıllık süreyi kapsayan yüksek lisans programı,

Spor Sosyal Bilimleri: Sporun toplumsal etkileri, kültürel boyutları ve sosyal değişim üzerindeki rolü incelenir.

Kinezyoloji ve Spor Bilimleri: İnsan hareketi bilimi üzerine derinlemesine bilgi sağlar.

Fiziksel Eğitim ve Spor Koçluğu: Eğitimde yenilikçi yaklaşımlar ve koçluk teknikleri üzerine odaklanır.

Doktora programları, 3-4 yıl süre ile yüksek lisans programlarının devamı niteliğinde olup, spor sosyal bilimleri ve kinezyoloji gibi alanlarda uzmanlaşma imkanı sunmaktadır. Ayrıca kısa dönem programları olarak belirtilen uygulamalar, genellikle birkaç ay ile bir yıl arasında sürmektedir. Dil eğitimi, geleneksel Çin sporları ve uluslararası spor organizasyonları hakkında bilgi edinme fırsatı sunmaktadır. (CUCAS, 2024). Bu programlar, öğrencilere spor endüstrisinde gerekli olan teorik bilgi ve pratik becerileri kazandırmanın yanında öğrencilere daha derinlemesine bilgi ve araştırma becerileri aktarmayı hedeflemektedir. Müfredat yapısı, spor yönetimi, organizasyon yönetimi, etkinlik yönetimi, pazarlama ve finans gibi konuları kapsamaktadır. Öğrenciler, teorik bilgilerini uygulamalı projelerle pekiştirme fırsatı bulmaktadır. Staj olanakları sayesinde öğrenciler, gerçek dünya deneyimi kazanarak sektördeki profesyonellerle bağlantı kurma şansı elde etmektedir. Programlar genellikle Çince olarak sunulmakta olup, bazı lisans ve yüksek lisans programlarında İngilizce seçenekler de bulunmaktadır. Bu durum, uluslararası öğrencilerin katılımını kolaylaştırmaktadır (Theodoraki, 2004).

Şanghay Spor Üniversitesi Spor Yönetim Programı

1952 yılında kurulan ve Çin'in önde gelen spor eğitim kurumlarından biri olarak kabul edilen bir üniversitedir. Spor yönetimi alanında sunduğu programlar, hem yerel hem de uluslararası öğrenciler için kapsamlı eğitim fırsatları sunmaktadır. 4 yıllık süreyi kapsayan lisans programları bünyesinde,

- **Spor Yönetimi:** Spor organizasyonlarının yönetimi, stratejik planlama ve insan kaynakları yönetimi konularında eğitim verir. Bu program, öğrencilere spor endüstrisinde etkili liderlik yapabilme becerileri kazandırmayı hedeflemektedir.

Spor Koçluğu: Sporcuların gelişimi ve antrenman teknikleri üzerine odaklanır. Bu program, gelecekteki antrenörlerin gerekli bilgi ve becerileri edinmelerini sağlamaktadır.

Spor Ekonomisi: Spor endüstrisinin ekonomik boyutlarını inceleyen dersler içerir. Öğrenciler, sporun ekonomik etkilerini ve finansal yönetim stratejilerini öğrenmektedir.

Fiziksel Eğitim: Eğitim yöntemleri ve öğretim stratejileri üzerine eğitim verir. Bu program, öğretmen adaylarının fiziksel eğitim alanında yetkinlik kazanmalarını sağlamaktadır (Zhou vd., 2017).

Spor Psikolojisi: Sporcuların mental sağlığı, motivasyon ve performans artırma stratejileri üzerine dersler aktarılmaktadır.

3 yıllık süreyi kapsayan yüksek lisans programı,

Spor Yönetimi: Spor organizasyonlarının yönetimi, pazarlama stratejileri ve etkinlik yönetimi konularına derinlemesine bir bakış katmaktadır.

Uygulamalı Psikoloji: Spor psikolojisi ve insan davranışları üzerine odaklanır. Öğrenciler, sporcuların mental sağlığını desteklemek için gerekli bilgi ve becerileri edinmektedir.

Doktora programı, spor bilimleri ve sosyal bilimler alanında araştırma yapmayı hedefleyen öğrencilere yöneliktir. Öğrenciler, kendi araştırma projelerini geliştirerek akademik katkıda bulunmaktadır. Öğrenciler,

gerçek dünya senaryolarında uygulamalı projeler üzerinde çalışarak teorik bilgilerini pratiğe dökme fırsatı bulurlar. Ayrıca üniversite, öğrencilerin yerel spor organizasyonlarında staj yapmalarını teşvik eder. Bu sayede öğrenciler sektördeki profesyonellerle bağlantı kurarak deneyim kazanmaktadır. Lisans programlarının çoğu Çince olarak sunulmakta olup, bazı programlar İngilizce olarak da mevcuttur. Bu durum, uluslararası öğrencilerin katılımını kolaylaştırmakta ve küresel bir perspektif kazandırmaktadır (Jiang, 2010).

Waseda Üniversitesi Spor Yönetimi Programı

Japonya'nın Tokyo kentinde bulunan Waseda Üniversitesi, spor yönetimi de dahil olmak üzere çeşitli alanlardaki eğitim ve araştırmaya yönelik kapsamlı yaklaşımıyla tanınırlık sağlamıştır (Matsuoka ve Arai, 2017). Waseda'daki Spor Bilimleri Lisansüstü Okulu, öğrencilere spor endüstrisindeki kariyerler için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak üzere tasarlanmış özel programlar sunmaktadır. Temel özellikleri:

- Disiplinlerarası Yaklaşım: Program, işletme yönetimi, sağlık bilimleri ve sosyal bilimler dahil olmak üzere çeşitli disiplinlerden gelen bilgileri birleştirir. Bu bütünsel yaklaşım, öğrencileri spor endüstrisinin çok yönlü doğasına hazırlar. Ayrıca Spor endüstrisinin çeşitli yönlerini öğrenirler; profesyonel spor takımları, spor etkinlikleri ve medya gibi konularda bilgi sahibi olurlar. Bu eğitim, öğrencilere pazarlama, organizasyon yönetimi ve sosyal araştırma gibi beceriler kazandırmayı hedeflemektedir (Matsuoka ve Arai, 2017).

- Ağ Kurma Fırsatları: Waseda Üniversitesi, spor organizasyonlarıyla güçlü bağlantılara sahiptir ve bu sayede öğrencilere sektör profesyonelleriyle ağ kurma ve spor sektöründeki güncel eğilimler ve zorluklar hakkında bilgi edinme fırsatları sunmaktadır.

- Uluslararası Bakış Açısı: Üniversite, dünyanın dört bir yanından çok çeşitli öğrenci topluluklarını kendine çekerek, eğitim deneyimini zenginleştiren çok kültürlü bir öğrenme ortamı yaratmaktadır.

- Kariyer Desteği : Lisansüstü Okul, öğrencilerin rekabetçi spor endüstrisinde iş yerleştirmelerine hazırlanmalarına yardımcı olmak için kariyer danışmanlığı hizmetleri ve atölyeleri sunmaktadır (Kanosue vd., 2015).

2 yıllık süreyi kapsayan lisans programları iki ana uzmanlık alanı sağlamaktadır.

- Sağlık ve Egzersiz Bilimi
- Spor Yönetimi

Program, aşağıdaki konular da dahil olmak üzere spor yönetiminde ileri düzeyde bilgiye vurgu yapmaktadır:

- Spor pazarlaması
- Etkinlik yönetimi
- Örgütsel davranış
- Spor bağlamlarında finansal yönetim

Öğrenciler teorik ders çalışmaları ile pratik uygulamaların bir kombinasyonunu gerçekleştirirken müfredatta öğrencilerin spor yönetiminin çeşitli yönlerini keşfetmelerine olanak tanıyan dersler, seminerler ve araştırma fırsatları yer almaktadır (Hwang vd. 2022). Öğrencilerin gerçek dünya deneyimi kazanmaları için staj ve kooperatif eğitim programlarına katılmaları teşvik edilmektedir. Öğrencilerin spor işletmeciliği, sağlık geliştirme ve atletik eğitimle ilgili projelerde yer alabilecekleri araştırma odaklı bir ortamı teşvik etmektedir. Öğrenciler ileri düzey araştırma olanaklarına erişebilir ve yenilikçi projelerde öğretim üyeleriyle iş birliği yapabilmektedir (Giel vd., 2022).

Kore Ulusal Spor Üniversitesi (KNSU)

1976 yılında kurulan Kore Ulusal Spor Üniversitesi (KNSU) , Güney Kore'nin tek ulusal spor üniversitesidir ve sporun çeşitli yönlerinde yüksek kaliteli eğitim ve öğretim sağlamaya adanmıştır. Üniversite, spor yönetimi, koçluk, beden eğitimi ve ilgili alanlarda uzmanlaşmış programları bünyesinde barındırmaktadır (Ha vd., 2015).

4 yıllık süreyi kapsayan lisans programları bünyesinde,

- Spor Pazarlaması: Spor endüstrisine özgü pazar dinamiklerini ve stratejilerini anlamak.
- Etkinlik Yönetimi: Lojistik ve pazarlama da dahil olmak üzere spor etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesi.
- Tesis Yönetimi: Spor tesislerinin bakımı, işletilmesi ve etkinliklere ev sahipliği yapılması dahil olmak üzere yönetimi.
- Spor Ekonomisi: Spor organizasyonlarının ve endüstrilerinin ekonomik yönlerini analiz etmek.
- İnsan Kaynakları Yönetimi: Spor organizasyonlarında personel yönetimine odaklanmaktadır.
- Uygulamalı Eğitim: Öğrencilerin, bilgilerini gerçek dünya ortamlarında uygulayabilmeleri için staj ve kooperatif eğitim deneyimlerini tamamlamaları gerekmektedir.

2 yıllık süreyi kapsayan yüksek lisans programı,

- Spor organizasyonlarında stratejik yönetim
- Spor politikası geliştirme
- Spor biliminde araştırma metodolojileri
- Araştırma Olanakları: Öğrenciler spor yönetimi alanına katkıda bulunan araştırma projelerinde yer alabilir, sıklıkla yenilikçi çalışmalarda öğretim üyeleriyle iş birliği yapabilmektedir (Ha vd., 2015).

Doktora programı, spor endüstrisinde akademik kariyer veya ileri araştırma rolleri peşinde koşmak isteyenler için tasarlanmıştır. Spor yönetiminin uzmanlaşmış alanlarında uzmanlık geliştirmeye odaklanmaktadır. Program, spor organizasyonları (takımlar, ligler), etkinlik yönetimi şirketleri, spor pazarlama firmaları, sağlık ve fitness endüstrileri, eğitim kurumları (beden eğitimi öğretmenleri veya antrenörleri), ulusal ve uluslararası spor dernekleri dahil olmak üzere çeşitli sektörlerde kariyer fırsatı oluşturmaktadır (Choi vd. 2013).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa, spor yönetimi eğitiminde önemli gelişmeler kaydetmiş ve her iki bölgede de kendi özel eğitim programlarını oluşturmuşlardır. Her ne kadar iki bölgedeki programlar farklı yapılar ve yaklaşımlar sergilese de, spor yönetimi eğitiminin amacı ve önemi ortak bir paydada buluşmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde spor yönetimi eğitim programları, tarihsel olarak akademik bir disiplin olarak kabul edilmeden önce önemli spor figürleri tarafından teşvik edilmiştir. Walter O'Malley gibi isimler, spor yönetimini profesyonel bir alana dönüştürmek için ilk adımları atmışlardır. Bu süreçte, NASPE-NASSM gibi kuruluşlar, eğitim kalitesini sağlamak amacıyla müfredat standartları belirlemiş ve akreditasyon süreçleri geliştirmiştir. Bu sayede, spor yönetimi alanında kariyer yapmak isteyen bireylerin eğitimleri daha sistematik bir hale gelmiş, uygulamalı stajlar ve saha deneyimleri gibi unsurlar müfredata dahil edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin iş dünyasına hazırlanmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Öte yandan Avrupa, spor yönetimi eğitiminde kendine özgü bir yaklaşım geliştirmiştir. Avrupa Spor Yönetimi Birliği (EASM) gibi kuruluşlar, spor yönetimi bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi ve uluslararası işbirliklerinin artırılması üzerine yoğunlaşmaktadır. Avrupa'daki programlar, genellikle çok uluslu bir perspektife sahip olup, öğrencilere küresel spor endüstrisinin dinamiklerini anlama fırsatı sunmaktadır. LUNEX Üniversitesi ve Johan Cruyff Enstitüsü gibi kuruluşlar, öğrencilere yalnızca teorik bilgi değil, aynı zamanda pratik deneyim de kazandırarak mezunları sektördeki zorluklara hazırlamaktadır.

Her iki bölgedeki eğitim programlarının karşılaştırılmasında dikkat çeken bir diğer nokta, iş gücü pazarına uyum sağlama çabalarıdır. Her iki bölge de, spor endüstrisinin gelişen ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli olarak müfredatlarını güncellemede ve öğrencilere gerekli beceri setlerini kazandırmaya çalışmaktadır. Bunun yanı sıra, staj ve saha deneyimi gibi uygulamalı unsurlar, öğrencilerin iş dünyasına daha iyi adapte olabilmelerine yardımcı olmaktadır. Ancak, her iki bölgede de benzer zorluklar mevcuttur. Spor endüstrisindeki hızlı değişim ve işverenlerin ihtiyaçları ile eğitim programları arasındaki uçurum, eğitim kurumlarının karşılaştığı önemli bir sorundur. Bu nedenle, spor yönetimi eğitim programlarının, iş

dünyasının gereksinimlerine daha fazla yanıt verecek şekilde sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri kritik öneme sahiptir.

Asya'daki spor yönetimi eğitim programları ise, bölgenin dinamik spor endüstrisiyle paralel bir şekilde gelişirken, Amerika ve Avrupa'daki programlarla kıyaslandığında belirgin farklılıklar ve benzerlikler göstermektedir. Asya'daki programlar, hızlı bir şekilde gelişen spor endüstrisinin gereksinimlerine yanıt vermek amacıyla yenilikçi müfredatlar sunmaktadır. Ancak, bu programların çoğu, özellikle uluslararası standartlara ulaşma konusunda, Amerika ve Avrupa'nın sunduğu derinlikten yoksun kalmaktadır. Bununla birlikte, Asya'daki üniversiteler, yerel ve uluslararası spor organizasyonları ile işbirliği yaparak müfredatlarını sürekli olarak güncellemektedir. Bu durum, öğrencilere daha fazla pratik deneyim ve sektördeki profesyonellerle bağlantı kurma fırsatları sunmaktadır.

Sonuç olarak, Asya'daki spor yönetimi eğitim programları, Amerika ve Avrupa ile kıyaslandığında hızla gelişmekte ve kendi dinamikleri ile şekillenmektedir. Her ne kadar Asya, bazı alanlarda henüz Amerika ve Avrupa'nın gerisinde kalsa da, sunduğu yenilikçi yaklaşımlar ve uygulamalı eğitim fırsatları ile spor endüstrisinin geleceğine önemli katkılarda bulunmaktadır. Genel olarak ise farklı ülkelerdeki spor yönetimi eğitim programlarının karşılaştırılması, en iyi uygulamaları ve öğretim yöntemlerini belirleyerek, eğitim programlarının kalitesini artırabilir. Bu süreçte, uluslararası işbirlikleri ve müfredat güncellemeleri, Asya'nın spor yönetimi eğitimini daha rekabetçi hale getirecek ve küresel spor arenasında daha fazla söz sahibi olmasını sağlayacaktır.

Amerika ve Avrupa'daki eğitim kurumları, iş dünyasındaki gelişmeleri yakından takip ederek müfredatlarını güncelleyebilir. Asya'daki programlar da benzer bir yaklaşımı benimseyerek uluslararası standartlara ulaşabilir. Asya'daki üniversitelerin, Avrupa ve Amerika'daki kurumlarla işbirlikleri geliştirmesi, öğrencilere uluslararası deneyim kazandırabilir. Değişim programları, öğrencilerin farklı kültürlerdeki spor yönetimi uygulamalarını görmelerine olanak tanır ve küresel bir perspektif kazandırabilir. Eğitim programları, yeni teknolojilerin spor yönetimindeki rolünü vurgulayarak dijital pazarlama, veri analizi ve spor teknolojileri gibi konulara yönelik eğitimler, öğrencilere rekabet avantajı sağlayabilir. Eğitim programları arasındaki karşılaştırmalar, daha verimli yönetim yöntemleri, yeni teknoloji uygulamaları ve yaratıcı iş modelleri gibi inovasyonların gelişmesine katkı sunabilir.

Eğitim kurumlarının, spor yönetimi alanında bilimsel araştırmalar yapmalarını teşvik eden bir ortam yaratmaları önemlidir. Bu, hem akademik hem de pratik bilgi birikiminin artmasına katkıda bulunabilir. Spor endüstrisindeki profesyonellerle düzenli iletişim ve işbirliği, eğitim kurumlarının müfredatlarını iş gücü pazarına uyumlu hale getirmesine yardımcı olabilir. Bu sayede, öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulma oranları artabilir. Spor yönetimi eğitimi, işletme, sağlık bilimleri ve sosyal bilimler gibi farklı disiplinlerle entegre edilerek daha geniş bir bakış açısı kazandırılabilir. Bu, öğrencilerin sporun çok yönlü doğasını anlamalarına yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

1. Bell, J. A., & Countiss, J. R. (1993). Professional service through sport management internships. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 64(7), 45-48.
2. Brassie, P. S. (1989). Guidelines for programs preparing undergraduate and graduate students for careers in sport management. *Journal of Sport Management*, 3(2), 158-164.
3. Chalip, L. (2006). Toward a distinctive sport management discipline. *Journal of Sport Management*, 20(1), 1-21.
4. Choi, J. S. A., Kim, M., & Park, S. B. R. (2013). Globalising sport management curriculum: An analysis of benefits of a short-term study abroad programme. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 9(1-4), 23-38. <https://doi.org/10.1504/IJSM.2013.055142>
5. Cobb, L. (1997). Areas of inquiry in self-study for graduate management programs: Views of sport management educators in the United States. *ICHPER-SD Journal*, 33(4), 96-102. [https://doi.org/10.1016/S1441-3523\(08\)70104-9](https://doi.org/10.1016/S1441-3523(08)70104-9)
6. Connell, A. R. (2010). Eye of the beholder: Does what is important about a job depend on who is asked? *Academy of Management Perspectives*, 24(2), 83-85. <https://doi.org/10.5465/amp.24.2.83>
7. CUCAS. (2024). Beijing Sport University programs | Apply Beijing Sport University English taught programs online. <https://www.cucas.edu.cn/> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
8. Cuneen, J., & Sidwell, M. (2003). Sport management field experiences. WV: FIT.
9. Cyphert, D. (2006). Real clients, real management, real failure: The risks and rewards of service learning. *Business Communication Quarterly*, 69(1), 85-89. <https://doi.org/10.1177/1080569906282008>

10. de Haan, D., & Sherry, E. (2012). Internationalisation of the sport management curriculum: Academic and student reflections. *Journal of Studies in International Education*, 16(1), 24–39. <https://doi.org/10.1177/1028315310368830>
11. De Schepper, J., & Sotiriadou, P. (2018). A framework for critical reflection in sport management education and graduate employability. *Annals of Leisure Research*, 21(2), 227–245. <https://doi.org/10.1080/11745398.2017.1336107>
12. Dixon, M. A., Cunningham, G. B., Sagas, M., Turner, B. A., & Kent, A. (2005). Challenge is key: An investigation of affective organizational commitment in undergraduate interns. *Journal of Education for Business*, 80(3), 172–180. <https://doi.org/10.3200/JOEB.80.4.172-180>
13. Edwards, M. (2014). The impact of placements on students' self-efficacy. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 4(3), 228–241. <https://doi.org/10.1108/HESWBL-05-2014-0015>
14. Emery, P. R., Crabtree, R. M., & Kerr, A. K. (2012). The Australian sport management job market: An advertisement audit of employer need. *Annals of Leisure Research*, 15(4), 335–353. <https://doi.org/10.1080/11745398.2012.737300>
15. ESSEC-Business School. (2024). European Sports Business Program. <https://www.essec.edu/en/program/european-sports-business-program/> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
16. EEE-European Executive Education. (2024). European Sports Business Program (ESBP). https://exedsse.se/en/european_sports_business_program_esbp/ (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
17. Events GB. (2024). 12th EASM Summer School. <https://eventsgb.com/12easm-summer-school/> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
18. Fielding, L. W., Pitts, B. G., & Miller, L. K. (1991). Defining quality: Should educators in sport management programs be concerned about accreditation? *Journal of Sport Management*, 5, 1–17.
19. Frisby, W. (2005). The good, the bad, and the ugly: Critical sport management research. *Journal of Sport Management*, 19, 1–13. <https://doi.org/10.1123/jsm.19.1.1>
20. García-Pascual, F., Silla-Merchán, A., Mundina, J., & Escamilla, P. (2016). El efecto de variables de gestión en el bienestar subjetivo de usuarios de centros deportivos. *Journal of Sports Economics & Management*, 6(2), 99–110. <https://doi.org/10.1108/JSEM-04-2016-0005>
21. Giel, T., Yamashita, R., Argomand, D., & Hallmann, K. (2022). International sport management education: Curricula, trends, and challenges. In *Education in Sport and Physical Activity* (pp. 14). Routledge.
22. González-Serrano, M. H., Moreno, F. C., & Hervás, J. C. (2021). Sport management education through an entrepreneurial perspective: Analysing its impact on Spanish sports science students. *The International Journal of Management Education*, 19(1), 100271. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2020.100271>
23. Ha, J. P., Lee, K., & Ok, G. (2015). From development of sport to development through sport: A paradigm shift for sport development in South Korea. *The International Journal of the History of Sport*, 32(10), 1262–1278. <https://doi.org/10.1080/09523367.2015.1072078>
24. Hemme, F., Morais, D. G., Bowers, M. T., & Todd, J. S. (2017). Extending sport-based entrepreneurship theory through phenomenological inquiry. *Sport Management Review*, 20(1), 92–104. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2016.02.004>
25. Hoye, R., Smith, A. C., Nicholson, M., & Stewart, B. (2015). *Sport management: Principles and applications*. Routledge.
26. Hums, M., & Goldsbury, V. (2005). Strategies for career success. In L. Masteralexis, C. Ban, & M. Hums (Eds.), *Principles and practice of sport management* (pp. 436–449). Boston: Jones and Bartlett.
27. Hwang, B., Miyazaki, A., & Henry, I. (2022). Identifying contextual factors that informed planning and system development for school-based Tokyo 2020 Olympic and Paralympic education: A realist evaluation. *The International Journal of the History of Sport*, 38(18), 1921–1941. <https://doi.org/10.1080/09523367.2022.2042262>
28. JAMK University of Applied Sciences. (2024). Offering details. <https://opetussuunnitelmat.peppi.jamk.fi/offerings/14/55368/55370?lang=en> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
29. Jiang, X. (2010). Future reform of Chinese elite sport management system: Perspective of sport events (Master's thesis). University of Texas at Austin.
30. Johan Cruyff Institute. (2024). Courses. <https://johancruyffinstitute.com/en/courses/> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
31. Jones, D. F., Brooks, D. D., & Mak, J. Y. (2008). Examining sport management programs in the United States. *Sport Management Review*, 11(1), 77–91. [https://doi.org/10.1016/S1441-3523\(08\)70131-6](https://doi.org/10.1016/S1441-3523(08)70131-6)
32. Kanosue, K., Ogawa, T., Fukano, M., & Fukubayashi, T. (Eds.). (2015). *Sports injuries and prevention* (No. 12148). Springer Japan.
33. Kelley, D. R., Beitel, P. A., DeSensi, J. T., & Blanton, M. D. (1994). Undergraduate and graduate sport management curricular models: A perspective. *Journal of Sport Management*, 8, 93–101.
34. Kenworthy-U'Ren, A. L., & Peterson, T. O. (2005). Service-learning and management education: Introducing the "WE CARE" approach. *Academy of Management Learning & Education*, 4(3), 272–277. <https://doi.org/10.5465/AMLE.2005.17836868>
35. Lambert, T. (1999). Thorstein Veblen and the higher learning of sport management education. *Journal of Economic Issues*, 33(4), 973–984. <https://doi.org/10.1080/00213624.1999.11506353>
36. Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
37. Li, M., Ammon Jr, R., & Kanters, M. (2002). Internationalization of sport management curricula in the United States: A national faculty survey. *International Sports Journal*, 6(2), 178.
38. Ličen, S., & Jedlicka, S. R. (2022). Sustainable development principles in US sport management graduate programs. *Sport, Education and Society*, 27(1), 99–112. <https://doi.org/10.1080/13573322.2020.1864773>
39. Light, R., & Dixon, M. A. (2007). Contemporary developments in sport pedagogy and their implications for sport management education. *Sport Management Review*, 10(2), 159–175. [https://doi.org/10.1016/S1441-3523\(07\)70022-9](https://doi.org/10.1016/S1441-3523(07)70022-9)

40. Littlefield, H. (2006). Service-learning in business communication: Real-world challenges develop real-world skills. *Business Communication Quarterly*, 69(3), 319-322. <https://doi.org/10.1177/1080569906282004>
41. Lunex International University of Health, Exercise & Sports. (2024). Bachelor in International Sport Management. <https://lunex.lu/study/bachelor-international-sport-management/> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
42. Lussier, R. N., & Kimball, D. C. (2024). *Applied sport management skills*. Human Kinetics.
43. Mason, J. G., Higgins, C., & Wilkinson, O. (1981). Sports administration education 15 years later. *Athletic Purchasing and Facilities*, 5(1), 44-45.
44. Masteralexis, L. P., & McDonald, M. A. (1997). Enhancing sport management education with international dimensions including language and cultural training. *Journal of Sport Management*, 11(1), 97-110. <https://doi.org/10.1123/jsm.11.1.97>
45. Master Goals. (2024). Lunex University. <https://www.mastergoals.eu/consortium/lunex-university.html> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024)
46. Mathner, R. P., & Martin, C. L. (2012). Sport management graduate and undergraduate students' perceptions of career expectations in sport management. *Sport Management Education Journal*, 6(1), 21-31.
47. Matsuoka, H., & Arai, A. (2017). The Japanese sport industry. In *Sport business in leading economies* (pp. 205-237). Emerald Publishing Limited.
48. Miragaia, D. A., & Soares, J. A. (2017). Higher education in sport management: A systematic review of research topics and trends. *Journal of Hospitality, Leisure, Sports and Tourism Education*, 21, 101-116. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2017.09.001>
49. NASPE-NASSM. (1993). Joint Task Force on Sport Management Curriculum and Accreditation. Standards for curriculum and voluntary accreditation of sport management education programs. *Journal of Sport Management*, 7, 159-170.
50. NASPE-NASSM. (2007, Nisan). Joint task force on sport management curriculum and accreditation. Accreditation update. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance (AAHPERD): National convention & exposition, Baltimore, MD.
51. Nová, J. (2015). Developing the entrepreneurial competencies of sport management students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 3916-3924. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.1192>
52. Papamarcos, S. D. (2005). Giving traction to management theory: Today's service-learning. *Academy of Management Learning & Education*, 4(3), 325-335. <https://doi.org/10.5465/AMLE.2005.18911862>
53. Parkhouse, B. L. (1978). Professional preparation in athletic administration and sport management. *Journal of Physical Education and Recreation*, 49(5), 22-27.
54. Parkhouse, B. L., & Pitts, B. G. (2001). Definition, evolution, and curriculum. In B. L. Parkhouse (Ed.), *The management of sport: Its foundation and application* (3rd ed., pp. 2-14). McGraw-Hill.
55. Patesan, M., & Bumbuc, S. (2010). A theoretical approach to the curriculum reform. *Buletin Stiintific*, 15(1), 66-71. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1048.9926>
56. Ratten, V. (2018). Sport entrepreneurship education and policy. In V. Ratten (Ed.), *Sport entrepreneurship: Developing and sustaining an entrepreneurial sports culture* (pp. 125-138). Switzerland: Springer.
57. Ratten, V., & Jones, P. (2018). Future research directions for sport education: Toward an entrepreneurial learning approach. *Education + Training*, 60(5), 490-499. <https://doi.org/10.1108/ET-02-2018-0028>
58. Raven, S. (2018). Mind the gap: Sport management education and employability auto-ethnographical analysis of sport management education and the sports fitness industry. *Education + Training*, 60(5), 458-472. <https://doi.org/10.1108/ET-11-2017-0179>
59. Sawyer, T. H. (1993). Sport management: Where should it be housed? *Journal of Physical Education, Recreation, and Dance*, 64(9), 4-5.
60. Smith, E., & Hattery, A. (2011). Race relations theories: Implications for sport management. *Journal of Sport Management*, 25(2), 107-117. <https://doi.org/10.1123/jsm.25.2.107>
61. Stanton, T., & Ali, K. (1987). *The experienced hand: A student manual for making the most of an internship*. Carroll Press Publishers.
62. Stier Jr, W. F. (1993). Alternative career paths in physical education: Sport management. ERIC Digest.
63. Taylor, T., & Ho, C. (2005). Global human resource management influences on local sport organisations. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 1(1-2), 110-126. <https://doi.org/10.1504/IJSM.2005.006501>
64. Theodoraki, E. (2004). Sport management reform, national competitiveness and Olympic glory in the People's Republic of China. *Managing Leisure*, 9(4), 193-211. <https://doi.org/10.1080/1360671042000255643>
65. Verner, M., Keyser, B., & Morrow, M. (2005). Experiential learning through field experiences. In B. Parkhouse (Ed.), *The management of sport: Its foundation and application* (pp. 334-361). Boston: McGraw-Hill.
66. Walker, M., & Lough, N. (1995, June). Students' selection of sport management programs. In *North American Society for Sport Management Annual Conference*, Athens, GA.
67. WHU – Otto Beisheim School of Management. (2024). European Sports Business Program. <https://ee.whu.edu/open-programs/european-sports-business-program/> (Erişim tarihi: 11 Ekim 2024).
68. Zhou, L., Wang, J. J., Chen, X., Lei, C., Zhang, J. J., & Meng, X. (2017). The development of NBA in China: A globalization perspective. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 18(1), 81-94. <https://doi.org/10.1108/IJMS-07-2017-004>

Sekiz Haftalık Voleybol Antrenmanının Atılganlık Ve Özgün Düzeyleri Üzerine Olan Etkisinin İncelenmesi

Ali YILDIRIM^{1A}, Tugay YILMAZ^{1B}

¹ Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilis / TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Ali YILDIRIM: e-mail: ali.yildirim@kilis.edu.tr

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0000-0002-7626-5828 B: Orcid ID: 0000-0003-3335-5361

Özet

Bu araştırma, sekiz haftalık voleybol antrenmanlarının atılganlık ve özgüven düzeylerine olan etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Kilis Atatürk Ortaokulunda öğrenim gören 24 erkek sedanter öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Bu öğrenciler 12 kişi deney grubu ve 12 kişi kontrol grubu olarak basit rastgele örnekleme yöntemiyle iki gruba ayrılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere 8 hafta süre ile haftada 3 gün 45-50 dakika süren voleybol antrenmanları yaptırıldı. Kontrol grubundaki öğrenciler herhangi bir antrenman programına katılmamıştır. 8 haftalık voleybol antrenmanlarına başlamadan önce ve 8 haftalık voleybol antrenmanları tamamlandıktan sonra verileri toplamak amacıyla Kişisel bilgi formu, Voltan (1980) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan 'Rathus Atılganlık Envanteri', Akın ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Özgüven ölçeği uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizleri paired samples ve independent samples t testleri ile yapıldı. Araştırma öncesi ve 8 haftalık voleybol antrenmanlarından sonra deney grubu ve kontrol grubu arasında atılganlık ve özgüven düzeyleri incelenmiş istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Sonuç olarak, sekiz hafta boyunca uygulanan voleybol antrenmanlarının, sedanter öğrencilerin atılganlık ve özgüven düzeylerine olumlu etkilerinin olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atılganlık, Özgüven, Spor, Voleybol.

Investigation of the Effect of Eight Week Volleyball Training on Assertiveness and Self Confidence Levels

Abstract

This study was conducted to examine the effect of eight-week volleyball training on assertiveness and self-confidence levels. Twenty-four male sedentary students studying at Kilis Atatürk Secondary School voluntarily participated in the study. These students were divided into two groups as 12 experimental group and 12 control group by simple random sampling method. The students in the experimental group were given volleyball training for 45-50 minutes 3 days a week for 8 weeks. The students in the control group did not participate in any training program. Before the 8-week volleyball training and after the 8-week volleyball training was completed, a personal information form, the 'Rathus Assertiveness Inventory' adapted into Turkish by Voltan (1980), and the Self-Confidence scale developed by Akın et al. (2007) were applied to collect data. Statistical analysis of the data was performed with paired samples and independent samples t tests. The levels of assertiveness and self-confidence were analyzed between the experimental group and the control group before the study and after 8 weeks of volleyball training and no statistically significant difference was found ($p>0.05$). As a result, it was determined that volleyball training for eight weeks did not have positive effects on the assertiveness and self-confidence levels of sedentary students.

Keywords: Assertiveness, Self-confidence, Sport, Volleyball.

GİRİŞ

Spor, bireyin heyecan hissetmesini, çaba sarfetmesini ve mağlubiyet duygusunu tatmasını sağlayan, sosyal açıdan ekonomik, sosyal ve kültürel faydaları olan bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Türkel, 2010). Voleybolda grup enerjisi fazla olduğundan dolayı, kişilerin istekli ve mutlu olduğu bir takım sporudur. Etkileşim ve gelişim açısından küçük yaş grubu ve üst yaş gruplarının en beğendiği spor branşları arasında yer almaktadır (Aslan ve ark. 2015). Voleybol branşında dalgalı yüklenmelerle kişinin, yenilenme zamanının olduğu ve verimlilik durumlarına bağlı bir spor branşıdır. Bundan dolayı da branşa özgü stratejik birikim ve temel hareketler yönünden gelişmiş olmasına gereksinim duymaktadır. Bireyin temel motorik özelliklerini tüm boyutları ile ele alması ve kontrolünde olması lazımdır (Gökten, 2016; Güven ve ark. 2022). Kısacası voleybol branşını ferdi ve takım sporlarıyla kıyasladığımızda her iki özelliğide içinde barındırmaktadır. (Aslan, 2011). Atılganlık kavramı, kişinin pozitif ve negatif his, düşünce ve isteklerini diğer insanların haklarını engellemeden ve konuda kaygı ve mahçubiyet hissetmeden düşüncelerini aktarması olarak tanımlanmaktadır (Gacar ve Coşkuner, 2010). Atılganlık kabiliyeti doğumdan sonra elde edilen bir niteliktir. Özellikle yaşı küçük kişilerin atılganlık seviyelerini ilerletmede sportif faaliyetlere dahil olmanın faydalı olabileceği belirtilmektedir (Çam ve ark. 2014). Atılgan bireyler, iletişim sırasında hem kendinin hemde karşı tarafın eşitliğine, yararına ve birlikte hareket etmeye odaklanmaktadır, bu nedenle de etkin bir şekilde dinleme özelliğine sahiptir. (Arslantaş ve ark. 2013) Arkan'a göre bireylerin birbirleriyle bilgi alışverişini gerçekleştirmek için üç ana hareket ve tutum mevcuttur. Bu tutum ve hareketlerin ilki bireyin farklı kişilerden hür bir şekilde sadece kendisini önemsemesi ve kendisi dışındaki bireyleri tekleştirmesidir. İkincisi, birinci tutum ve hareketin aksine bireyin kendisini önceliklendirmesi yerine aktif olmayan bir görev edinme ve kendisini olayın geri kısmında tutarak değişik bireylere öncelik tanınmasıdır. Üçüncüsü ise bireyin kendisini öncüllendirmesiyle birlikte farklı bireyleri de odak noktasına alıp, olayı analiz ederek o bireylere imkanlar verip iki olayın arasında sarsılmaz bir bütünlüğe dayalı bir bütünlleştirici oluşumdur. Bu son tutum ve hareket de atılganlığın temel unsurlarından sonuncusudur. Değişik bireylerin haklarını gözetin ve değerlendiren; aynı zamanda kişisel haklarını da aynı pota içine alan kişiler fazla atılganlık derecesine sahip bireyler olarak bilinmektedir. Sporcuda var olan fiziksel ve zihinsel yetenek ve becerilerine güvenmesi aynı zamanda bu kabiliyetlerini ilerletmesi kendinde olan özgüveni ile mümkündür. Kendine güveni yetersiz olan sporcu, kabiliyetlerine güvenemeyen sporcu başarı elde edemez (Biçer, 2011; Yılğın ve Alpullu 2018). Kişi belirli bazı kabiliyetlere ve değişik zeka seviyesine sahip şekilde dünyaya gelir, ancak hiç bir şekilde özgüvenli ya da özgüvensiz bir kişilik olarak hayata gözlerini açmaz. Özgüvenin başlaması ve ilerlemesi kesinlikle yaşantımızla alakalı bir olaydır (Göknaar, 2010). Okul yaşantısındaki özgüvenin öncelikle evvelki öğrenim

hayatındaki başarıların katkısının olduğu, yeni başarılar için güdüleme merkezine alır yeni başarıları elde etmek için faydalı olması beklenir. Bundan dolayı kişilerin okul yaşantısındaki özgüvenini arttırmak ve okul başarısını yükseltmenin aynı zamanda okul hayatındaki başarı devamlılığını elde etmek için kişinin okul yaşantısındaki özgüveninin olması mühim ve şarttır (Şen, 2018). Okul yaşamında özgüven ve egzersiz faaliyetlerine katılma arasında pozitif bir durumun olduğunu ve egzersiz faaliyetine katılımın okul yaşamı özgüveni üzerinde belirleyici olduğunu belirten çalışmaların olduğundan bahsedilebilir (Areepattamannil & ark. 2011). Kişinin kendine değer vermesi, kendini nasılsa öyle görmesi ve kendini sevmesi özgüveninin dışı aktarılmasında ana noktadır. Kişinin kendi yapabilecekleri veya yapamayacakları ile kişisel olarak kendini değerli gördüğü bir olaydır. Özgüven duygusu, bireylerin yaşamları boyunca duyuşsal olarak daha zinde bireyler yetişmesinde destekdir. Bundan dolayı, özgüven duygusunu olumlu ya da olumsuz duruma dönüşecek durumların, özellikle anne, babalar ile eğitim camiası tarafından bilinmesi çok önemlidir. Özgüven ilerlemesi amacıyla çocuğun gelişim dönemlerinin en başındaki hisleri ile kazanımlarının desteklenmesi mühimdir (Aksoy, 2019). Yaşam içerisinde gerçekleştirilen hareketlerin en mühim unsurlarından biri özgüvendir. Özgüven; kişinin kendisiyle ilgili pozitif düşünceler içerisinde olması, kendini beğenmesi, bilinen ve herkes tarafından onaylanan durumların dışına çıkılarak kendini analiz etmesi, kendisiyle alakalı pozitif negatif fikir ve tartışmalardan meydana gelir. Düşüncelerini kabullendirme, olayların iyi yönünü görmek, talep, onur, birilerine bağlı kalmamak, dışardan gelen yorumları değerlendirmek, ruhsal tecrübe ve üst sınırını doğru analiz etmek özgüven aşamalarını sonuçlandıran unsurlardır (Lauster, 2010). Literatürde voleybol sporcularına yönelik yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Literatürü incelediğimizde voleybol sporcularına uygulanan antrenman programlarının incelenmesi ile ilgili çalışmalara rastlanılmamış olmasından dolayı bu araştırma çalışmamızın özgünlüğünü oluşturmakta ve bu konuda yapılacak çalışmalara öncülük etmesi yönünden önem teşkil etmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma için deneysel desenlerden “ön test – son test kontrol gruplu desen” kullanılmıştır. Kilis Atatürk Ortaokulunda öğrenim gören 24 erkek sedanter öğrenci belirlendikten sonra 8 haftalık voleybol antrenmanlarının atılganlık ve özgüven düzeylerine olan etkisini incelemek amaçlanmıştır. İlk olarak çalışmaya katılan kişilere çalışmanın içeriği ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Deney grubundaki öğrencilere haftada 3 gün olmak üzere ısınma ve soğuma çalışmaları ile birlikte 45-50 dk süren voleybol antrenmanları yaptırıldı. 8 haftalık voleybol antrenmanlarına başlamadan önce ve 8 haftalık voleybol antrenmanları tamamlandıktan sonra verileri toplamak amacıyla, Rathus (1973) tarafından geliştirilen, Voltan (1980) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan ‘Rathus Atılganlık Envanteri’, Akın ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Özgüven ölçeği uygulanmıştır. 8 hafta sonunda araştırmaya katılan kontrol grubu ve deney grubundaki öğrencilerden son testler alındı ve istatistiksel olarak değerlendirildi.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kilis Atatürk Ortaokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Kilis Atatürk Ortaokulu voleybol antrenmanlarına katılan erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüştür ve yalnızca erkek voleybol takımında bulunan öğrenciler gönüllü katılım göstermiştir. Bu nedenle, örneklem sadece erkek öğrencilerle sınırlı kalmıştır. Kadın voleybol takımı olmadığından kadın öğrencilerin katılım sağlamaması çalışmanın sınırlılıklarından birisini oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu.

Atılganlık Ölçeği: Rathus (1973) tarafından geliştirilen “Rathus Atılganlık Envanteri” Voltan (1980) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Envanter çekingenlik ve atılganlık davranışlarını ölçen, 30 maddeden oluşan, bireyin kendi kendine yanıtlayabileceği kolay bir ölçektir. Voltan envanterin alfa tutarlılık katsayısını 0.70, test-tekrar test güvenilirliğini ise 0.92 olarak bulmuştur."

Özgüven Ölçeği: Akın ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Öz-güven Ölçeği'ndeki toplam madde sayısı 33'dür. Bu nedenle 5 dereceli Likert tipi hazırlanan bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 165, en düşük puan ise 33'dür.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Tüm verilerin standart sapmaları ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Deneklerin ön ve son test değerlerinin karşılaştırılması için Paired Samples t testi uygulanmıştır. Grupların ön test ve son test farklarının karşılaştırılması ise Independent Samples t testi ile yapılmış ve anlamlılık düzeyleri $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		N	Ortalama	Std. Sapma
Deney grubu	Yaş (yıl)	12	12.66	0.492
	Boy (cm)	12	158.500	4.316
	Kilo (kg)	12	53.083	2.644
Kontrol grubu	Yaş (yıl)	12	12.750	0.452
	Boy (cm)	12	157.583	3.232
	Kilo (kg)	12	52.500	2.504

Katılımcıların tanımlayıcı verileri Tablo 1'de verilmiştir. Deney grubunun yaş ortalaması 12.66 yıl, boy ortalaması 158.50 cm, kilo ortalaması 53.08 kg; kontrol grubunun yaş ortalaması 12.75 yıl, boy ortalaması 157.58 cm, kilo ortalaması 52.50 kg olarak bulunmuştur. Her iki grubun da tanımlayıcı veriler açısından benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Tablo 2. Deney ve kontrol grubunun özgüven puanı ön ve son testlerinin karşılaştırması.

			Ortalama	Std. Sapma	t	p
Deney grubu	İç Özgüven	Ön-test	3.794	0.590	-0.328	0.749
		Son-test	3.897	0.723		
	Dış Özgüven	Ön-test	3.718	0.572	-0.114	0.911
		Son-test	3.755	0.750		
Kontrol grubu	İç Özgüven	Ön-test	3.504	0.642	0.069	0.946
		Son-test	3.485	0.823		
	Dış Özgüven	Ön-test	3.322	0.559	-1.173	0.266
		Son-test	3.604	0.581		

Deney ve kontrol grubunun özgüven alt boyutları puanı ön ve son testlerinin karşılaştırması Tablo 2'de sunulmuştur. Deney grubunun ön-test iç özgüven puanı ortalaması $3,79 \pm 0,59$ puan, son-test ortalaması $3,89 \pm 0,72$ puan, ön-test dış özgüven puanı ortalaması $3,71 \pm 0,57$ puan, son-test ortalaması $3,75 \pm 0,75$ puan; kontrol grubunun ön-test iç özgüven puanı ortalaması $3,50 \pm 0,64$ puan, son-test ortalaması $3,48 \pm 0,82$ puan, ön-test dış özgüven puanı ortalaması $3,32 \pm 0,55$ puan, son-test ortalaması $3,60 \pm 0,58$ puan olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun ön-son testleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 3. Deney ve kontrol grubunun atılganlık puanı ön ve son testlerinin karşılaştırması.

			Ortalama	Std. Sapma	t	p
Deney grubu	Atılganlık	Ön-test	1.108	1.095	1.551	0.149
		Son-test	0.591	0.818		
Kontrol grubu	Atılganlık	Ön-test	0.155	0.801	-0.208	0.839
		Son-test	0.216	0.630		

Deney ve kontrol grubunun atılganlık puanı ön ve son testlerinin karşılaştırması Tablo 3'de sunulmuştur. Deney grubunun ön-test atılganlık puanı ortalaması $1,10 \pm 1,09$ puan, son-test ortalaması $0,59 \pm 0,81$ puan; kontrol grubunun ön-test atılganlık puanı ortalaması $0,15 \pm 0,80$ puan, son-test ortalaması

0,21±0,63 puan olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun ön-son testleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, sekiz haftalık voleybol antrenmanlarının erkek öğrencilerde atılganlık ve özgüven düzeylerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, mevcut literatürle karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Denek grubu ve kontrol grubu arasındaki demografik özellikler, yaş, vücut ağırlığı ve boy uzunluğu ortalamalarının benzer olduğu tespit edilmiştir. Bu benzerlik, gruplar arasındaki farkların yalnızca antrenman sürecinden kaynaklanan değişimlere dayalı olduğuna işaret etmektedir.

Deney grubunun ön-test iç özgüven puanı ortalaması 3,79±0,59 puan, son-test ortalaması 3,89±0,72 puan, ön-test dış özgüven puanı ortalaması 3,71±0,57 puan, son-test ortalaması 3,75±0,75 puan; kontrol grubunun ön-test iç özgüven puanı ortalaması 3,50±0,64 puan, son-test ortalaması 3,48±0,82 puan, ön-test dış özgüven puanı ortalaması 3,32±0,55 puan, son-test ortalaması 3,60±0,58 puan olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun özgüven alt boyutları ön-son testleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Voleybolcularda yapılan çalışmada, haftalık antrenman sayısının sportif özgüven düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı sonucu elde edilmiştir. (Başer, 2019). Sporun özgüven düzeyine olan etkisini incelemek amacıyla yapılan bir çalışma sonucuna göre 4 yıldır spor yapan öğrencilerin puan ortalamalarının anlamlı derecede 1, 2 ve 3 yıldır spor yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Sun, 2016). Turkey (2015), sınıf seviyesinden bağımsız olarak düzenli spor aktivitelerine katılımın özgüveni artırdığını belirtmiştir. Zeyrek (2019) ise ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumlarını incelediği çalışmada, takım sporu, bireysel sporlar veya her ikisini de yapan öğrencilerin, spor yapmayan öğrencilere kıyasla özgüven düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğunu bulmuştur. Efe (2007) ise 14 ile 16 yaş arasındaki voleybol oynayan ergen bireylerin, judo, futbol, badminton ve atletizm gibi spor dallarına katılım gösterenlere göre daha yüksek özgüvene sahip olduklarını tespit etmiştir.

Deney grubunun ön-test atılganlık puanı ortalaması 1,10±1,09 puan, son-test ortalaması 0,59±0,81 puan; kontrol grubunun ön-test atılganlık puanı ortalaması 0,15±0,80 puan, son-test ortalaması 0,21±0,63 puan olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun ön-son testleri arasında atılganlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Dokuz ay süresince uygulanan branşa özgü temel hentbol çalışmalarının, 14-16 yaş grubundaki kızların sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık düzeylerini artırmada olumlu bir etki sağladığı tespit edilmiştir (Öztürk ve ark. 2007). Tekin ve Arslan (2006) yaptıkları araştırmalarında atılganlık açısından spor yapan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık saptamışlardır. Güler ve ark. (2005), 6, 7 ve 8. sınıflarda eğitim gören çocukların sporla katılımının atılganlık üzerindeki etkilerini araştırmış ve sportif faaliyetlere katılan çocuklarda atılgan davranışların daha fazla geliştiğini tespit etmiştir. Belir (2019) ise, 44 kadın ve 64 erkek olmak üzere toplam 108 sporcuyla yaptığı çalışmada, sporcuların cinsiyetleri ile atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirlemiştir. Ercan (2010), yaptığı çalışmada cinsiyet grupları arasında erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılaşma olduğunu işaret etmektedir. Buna göre erkek örneklemin ölçekten elde etmiş olduğu puan, kadın örneklem grubundan daha yüksektir. Yüncü (2020), sporcuların spor dalı değişkenine göre atılganlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır. Efek (2021) ise, katılımcıların bireysel ya da takım sporu yapma durumları ile atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur. Diğer yandan, Mentş (2007) çalışmada, sporcuların atılganlık düzeylerinde, spor branşlarına bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı farklar bulmuştur. Abakay (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, on iki hafta süresince uygulanan düzenli aerobik egzersizin, 12-14 yaş grubu erkek hokeycilerin atılganlık düzeylerine olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Efe (2007) tarafından yapılan çalışmada, spor çalışmalarının atılganlık düzeyini artırdığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak düzenli spor aktivitelerine katılım süresi arttıkça kişilerin kendilerini daha özgüvenli hissettikleri ve atılganlık düzeylerinde bir artış olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlardan farklılık göstermektedir voleybol antrenmanlarının atılganlık ve özgüven düzeylerine etkisinin incelenmesi ile ilgili araştırmaların olmaması literatüre katkı sağlayacaktır. Araştırmamızın sonuçları ile ilgili farklılıkların olmasının nedeni olarak araştırma grubu, uygulanan antrenman programı, farklı coğrafya da yapılmış olması ve antrenman süresi gibi etkenlerin etkili olduğu söylenebilir. Farklı spor branşları ile deney ve kontrol grupları oluşturularak araştırma sürelerinde değişiklik yaparak farklı

değişkenlerin karşılaştırmaları önerilebilir. Araştırmanın daha farklı araştırma yöntemleri ile desteklenmesi sağlanabilir. Araştırmanın güvenilirliğinin artırılması amacı ile daha fazla öğrenci gruplarında uygulanması önerilir.

KAYNAKLAR

1. Abakay, U., Biçer, M., Özdal, M., & Yıldırım, A. (2018). Aerobik antrenman programının 12-14 yaş erkek hokeycilerin atılganlık düzeyine etkisi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 155-162.
2. Akın, Ü., Akın, A., & Abacı, R. (2007). Öz-duyarlık ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 1-10.
3. Aksoy, U. (2019). Farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim becerileri ve özgüven düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
4. Areepattamannil, S., Freeman, J. G., & Klinger, D. A. (2011). Influence of motivation, self-beliefs and instructional practices on science achievement of adolescents in Canada. *Social Psychology of Education*, 14(2), 233-259.
5. Arkan, R. (2016). Ergenlerin atılganlık, utangaçlık ve yalnızlık düzeyleri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
6. Arslantaş, H., Adana, F., & Şahbaz, M. (2013). Lise öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 1, 76-84.
7. Aslan, C. S. (2011). Türkiye 3. liginden 2. lige yükselen bir erkek voleybol takımının fiziksel ve fizyolojik profili. *Spor Hekimliği Dergisi*, 46(4), 119-127.
8. Aslan, C. S., Koç, H., & Karakollukçu, M. (2015). Voleybol 1. liginde oynayan erkek sporcuların seçilmiş fiziksel, fizyolojik ve motorik özelliklerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 1-13.
9. Başer, B. (2019). Voleybolcularda zihinsel dayanıklılık ve sportif kendine güven. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
10. Belir, D. (2019). Short track sporcularının atılganlık ve sahte benlik düzeyleri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.
11. Biçer, T. (2011). *Doruk performans* (15. baskı). Beyaz Yayınları.
12. Çam, İ., Özçelik, İ. Y., Çetin, B., Salman, M., & Çekin, R. (2014). Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin değişik demografik özelliklere göre atılganlık düzeylerinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 46-51.
13. Efe, M. (2007). 14-16 yaş grubu bireylerde spor çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
14. Efe, E. (2021). Atletizm sporunun stres, atılganlık ve sportmenlik düzeyleriyle ilişkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
15. Ercan, Ç. (2010). Ergenlerin spor yapma alışkanlıklarının kişilik ve atılganlık özellikleri açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
16. Gacar, A., & Coşkun, Z. (2010). Güreşçilerin atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *NWSA: Sports Sciences*, 5(3), 195-203.
17. Gökner, Ö. (2010). *Özgüven kazanmak* (2. baskı). Arkadaş Yayınevi.
18. Gökten, H. (2016). U17-U18 yaş grubu plaj ve salon voleybolu milli takım altyapı hazırlık gruplarında antrenman eğitimi alan sporculardan elde edilen bazı değişkenlerin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı.
19. Güler, D., Aydos, L., & Koç, H. (2005). Devlet ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitim düzeylerinin ve sportif faaliyetlere katılımlarının atılganlıklarına etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Eğitiminin Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu*, 8-9.
20. Güven, F., Yılgin, A., & Şahin, H. M. (2022). Examination of disadvantaged children's communication skills with sports branches. *Turkish Journal of Kinesiology*, 8(4), 122-131. <https://doi.org/10.31459/turkjin.12025>
21. Kırmoğlu, H., Kepoğlu, A., Dereceli, Ç., Parlak, N., & Tozoğlu, E. (2009). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin spora katılımları bakımından incelenmesi (Ankara Elmadağ ilçesi örneği). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 7-15.
22. Lauster, P. (2010). *Özgüven öğrenilebilir*. İzmir: İlya Yayınevi.
23. Menteş, A. (2007). Lise öğrencilerinin atılganlık düzeyine sporun etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
24. Öztürk, F., Efe, M., & Koparan, Ş. (2007). 14-16 yaş grubu kızlarda hentbol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 147-155.
25. Rathus, S. A. (1973). 30-item schedule for assessing assertive behavior. *Behavior Therapy*, 4(3), 398-406.
26. Şen, M. (2018). Ortaokul ve lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonunun incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
27. Sun, E., & Eroğlu, H. (2016). Sporun lise öğrencilerinin özgüven düzeylerine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 29-38.

28. Tekin-Akandere, M., & Arslan, F. (2006). Spor yapan ve yapmayan ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre atılganlık düzeylerinin incelenmesi. 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, Muğla, 3-5 Kasım.
29. Turkyay, H. (2015). Spor yapan çocuklar ile ailesine ekonomik katkıda bulunup spor yapamayan çocukların benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
30. Türkel, Ç. (2010). İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyete katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
31. Voltan, A. N. (1980). Rathus atılganlık envanteri geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Psikoloji Dergisi*, 10, 23-25.
32. Yüncü, S. (2020). Sporcularda kişilik özelliklerinin karar verme stratejileri ve atılganlık düzeyi üzerine etkilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
33. Yılmaz, A., & Alpullu, A. (2018). Research of loneliness levels of footballers in amateur football clubs. *European Journal of Education Studies*.
34. Zeyrek, B. (2019). Ortaöğretim öğrencilerindeki özgüven gelişimlerinin spor ve farklı değişkenlere göre incelenmesi (Ağrı ili/Doğubayazıt ilçesi örneği). (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Spor Kulübü Faaliyetlerine Katılan Çocukların Velilerinin Hizmet Kalitesi Beklentilerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Yusuf ÖZTÜRK^{1A}, Şirin PEPE^{2B}

¹Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Düzce, TÜRKİYE

²Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı Düzce, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Yusuf ÖZTÜRK e-mail: yusufozturk686@gmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0009-0007-5377-0868 B: Orcid ID: 0000-0001-6062-8172

Özet

İnsanların hizmet nedir? Hizmet kalitesi nedir? Aldıkları hizmetten memnunlar mı? Sorularının yanıtlarına ulaşmaya çalışılmaktadır. Hizmet, birinin işini görme veya birine yarayan işi yapmadır (TDK). Hizmetler geniş ölçüde soyut (duyu organları ile hissedilmeyen) mallardır. Eğer tamamen soyut iseler, üreticiden kullanıcıya direkt olarak aktarılırlar; taşınamazlar, depolanamazlar ve genellikle hemen bozulabilir niteliktedirler. Hizmetin her zaman en önemli yanı hizmeti alan müşterinin bu hizmetten ne derece memnun kalıp kalmadığıdır. Daha sonrasında bu hizmetten memnun ise burayı başkalarına tavsiye edip etmemesi ön plana gelmektedir. İnsanlar, aldıkları hizmetten memnun kaldıklarında bunu çevrelerine veya günümüzde yaygın olarak sosyal medya üzerinden diğer insanlara olumlu bir şekilde tavsiye etmektedir. Fakat alınan hizmetten müşteriler memnun değillerse bunun sonunca o müşteriler çevrelerine olumsuz yönde düşüncelerini beyan etmektedirler, bunu da yine sosyal medya aracılığıyla, dışarıdaki kalabalık ortamlarda dile getirerek de iletebilmektedirler. Futbol on birer oyuncudan oluşan iki takım arasında kendine özgü bir topla oynanan takım sporudur. 21. Yüzyıl itibarıyla, 200'ün üzerinde ülkede 250 milyonu aşkın oyuncu tarafından oynanmakta olup, dünyadaki en popüler spor dalıdır. Futbol okulları çocukları futbola alıştırarak ve çocukları futbola yetiştirmek amacıyla kurulmuş sportif kuruluşlardır. Bu çalışmada, İnegöl spor kulübünün futbol faaliyetlerine katılan çocukların velilerinin hizmet kalitesi beklentilerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi ve araştırmada çıkacak olan sonuçlara göre İnegöl spor Kulübü'nün gelecekteki stratejilerine öngörü sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada, amaçsal örnekleme yöntemine göre belirlenen Bursa ilinin İnegöl ilçesinde bulunan İnegöl spor Kulübü'nün Futbol Okuluna giden çocukların velileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmada verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Anket tekniği yöntemiyle 203 katılımcıdan veri toplanmıştır. Verilerin analizlere hazır hale getirilmesi için kayıp değerler ve uç değerler incelenmiş, Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılarak parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiş olup betimleyici istatistikler yapılmıştır, ikili karşılaştırmalarda t-testi ve çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova/Turkey analizlerine yer verilmiştir. Araştırma ölçeklerinin güvenilirliği

Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Çalışmadaki çıkan sonuçta ise 0,93 ile yüksek derecede güvenilir olarak elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ebeveyn, futbol, futbol okulu, inegölspor

Examining the Service Quality Perceived by Parents of Students Participating in Football Club Activities

Abstract

What is people's service? What is service quality? Are they satisfied with the service they received? We are trying to find answers to your questions. Service is doing someone's job or doing something useful for someone (TDK). Services are largely intangible (not felt by sense organs) goods. If they are completely abstract, they are transferred directly from the producer to the user; They cannot be transported, cannot be stored, and are generally perishable. The most important aspect of the service is always how satisfied the customer is with the service. Afterwards, if he is satisfied with this service, it comes to the fore whether he recommends this place to others or not. If people are satisfied with the service they received from a particular place, they give recommendations to their circle of friends or, nowadays, to people on social media, and recommend these places in a positive way. However, if customers are not satisfied with the service received, those customers express their negative opinions to those around them, and they can express this through social media, in crowded environments outside. Football is a team sport played between two teams of eleven players with a distinctive ball. As of the 21st century, it is played by more than 250 million players in over 200 countries and is the most popular sport in the world. Football schools are sportive organizations established to accustom children to football and to train children for football. In this study, it is aimed to examine the service quality expectations of the parents of children participating in the football activities of Inegol Sports Club according to various demographics variables. According to the results of the research, it aims to provide insight into the future strategies of THE INEGOL Sports Club. The study was conducted using A DESCRIPTIVE survey model from qualitative research methods. In the study, the parents of the children attending the football school of Inegol Sports Club in Inegol District of Bursa Province, determined according to the purposive sampling method, were determined as the study group. SPSS statistical package program was used to analyze the data in STUDY. Data was collected from 203 participants with the questionnaire technique. To x make the date ready for analysis, missing values were examined, it was decided to apply parametric tests by looking at Skewness and Kurtosis values, descriptive statistics were made, t-test was used in multiple comparisons. The reliability of the research scales was examined by calculating Cronbach's Alpha internal consistency coefficient. The result of the study was obtained as highly reliable with 0.93.

Keywords: parent, football, football school, inegölspor

GİRİŞ

Hizmet, birinin ihtiyaçlarını karşılama veya başkasına fayda sağlayan bir işi gerçekleştirme anlamına gelir (Hizmet Kalitesi, 2024). İnsanların hizmet nedir? Hizmet kalitesi nedir? Aldıkları hizmetten memnunlar mı? Sorularının yanıtlarına ulaşmaya çalışılmaktadır. Hizmetin her zaman en önemli yanı hizmeti alan müşterinin bu hizmetten ne derece memnun kalıp kalmadığıdır. Daha sonrasında ise bu hizmetten memnun ise burayı başkalarına tavsiye edip etmemesi ön plana gelmektedir. İnsanlar eğer belirli bir yerden aldıkları hizmetten memnun kalmışlarsa bu hizmet sonrasında çevrelerine veya artık günümüzde sosyal medya üzerinden de önerilerde bulunmak bu kurumların fikirlerini ön plana çıkartmaktadır. Fakat alınan hizmetten müşteriler memnun değillerse bunun sonunca o müşteriler çevrelerine olumsuz yönde düşüncelerini beyan etmektedirler, bunu da yine sosyal medya aracılığıyla, dışarıdaki kalabalık ortamlarda dile getirerek de iletebilmektedirler. Bazı firmalar bu tarz geri dönüşlere önem vermektedirler hatta kendi firma bünyelerinde de bunun için anketlere de yer vermektedirler. Şikayet ve dileklerini bildirdikleri bir anket kutusuna yer verilmektedir. Hizmet, bir yerden diğerine sunulan bir hareket ya da performans olarak tanımlanabilir. Bazı tanımlara göre hizmetler soyut niteliktedir ve insanlar ya da makineler tarafından üretilir. Ancak en belirgin tanım, hizmetlerin müşterilerin beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyiyle ilgilidir. İşletmelerin temel

amacı kâr elde etmektir; bu nedenle sundukları ürün ve hizmetleri çeşitlendirerek daha fazla kâr sağlamaya çalışırlar. Hizmet kalitesi, özellikle hizmet sektöründeki işletmeler açısından büyük önem taşır. Bu işletmeler, Pazar paylarını arttırmak amacıyla hizmet kalitelerini sürekli olarak geliştirmeye çalışmaktadır. Bu iyileştirmeler, genellikle müşterilerin talepleri ve tercihleri doğrultusunda şekillenir. Ayrıca, hizmet sektörünün doğası gereği sahip olduğu özellikler ve boyutlar, sektörden sektöre değişiklik gösterebilir. Hizmet kalitesi, bir hizmetin istenen hedefe ulaşma başarısını gösterir (Hizmet Kalitesi, 2024). Hizmetin kendine has özellikleri ve boyutlarıyla ilgili birçok araştırma mevcuttur. Bu çalışmalar, hizmet kalitesini analiz etmek ve müşteri memnuniyetini arttırmak açısından değerli birçok bilgi sunmaktadır (Williams, C., 1998), (Lam, L. and Suen, C.Y. 1997). Bu araştırmalar arasında, kendine özgü özelliklere sahip spor hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. Spor hizmetleri, "izleyiciye yönelik" ve "katılımcıya yönelik olarak" iki ana grupta değerlendirilmektedir (Chelladurai, P. 1992). Son yıllarda, spor yönetimi ve pazarlaması alanında çalışan araştırmacılar, bu hizmetlerin kalitesini tanımlamak ve ölçmek için çalışmalar gerçekleştirmeye başlamışlardır (Tsitskari, E., Tsiotras, D. ve Tsiotras, G., 2006).

METOD

Bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama yöntemi mevcut bir durumu tanımlamayı hedefleyen bir araştırma yaklaşımıdır. Nicel araştırmalarda amaç, bireylerin toplumsal ve sosyal davranışlarını anket gibi benzer araçlar yoluyla nesnel bir biçimde ölçerek sayısal verilerle dönüştürmek ve ilişkisel tarama modelinde, değişkenlerin sayısal değerlerindeki değişim olup olmadığı ve eğer varsa, bu değişimin derecesi tespit edilmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2007),(Çepni, 2007).

Bu çalışma amaçsal örnekleme yöntemine göre yapılmıştır. Bursa ilinin İnegöl ilçesinde bulunan İnegöl spor Kulübünün Futbol Okulu bünyesinde yer alan 2023-2024 öğretim yılında futbol okulunda eğitim alan çocukların velileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Her aileden bir ebeveynin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Veriler 10.08.2023 tarihinde Google Forms üzerinden toplanmaya başlanmıştır. 31.10.2023 tarihinde verilerin toplanması sona ermiştir. Futbol okulunda eğitim gören sporcu sayısı 498 kişi olup, toplamda 203 sporcunun velisinin katılımcıya ulaşılmıştır.

Araştırmada veri toplamak için kullanılan araçların güvenilirlik katsayılarının hesaplanmasında Cronbach Alfa (α) değerleri dikkate alınmıştır. Bu değerler $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında ise oldukça güvenilir olduğunu ve $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arasında ise ölçme aracının yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2018).

Çalışmada verilerin analizinde istatistik paket programları kullanılmıştır. Anket tekniği yöntemiyle 203 katılımcıdan veri toplanmıştır. Verilerin analizlere hazır hale getirilmesi için kayıp değerler ve uç değerler incelenmiştir. Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılarak parametrik testlerin uygulanması kararlaştırılmıştır. Parametrik testlerden, İkili karşılaştırmalarda T-Testi, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova/Turkey analizlerine yer verilmiştir. Araştırma ölçeklerinin güvenilirliği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	80	39,4
Erkek	123	60,6
Yaş grubu		
18-25	13	6,4
26-33	37	18,2
34-41	83	40,9

42-49	57	28.1
50 ve üzeri	13	6.4
Eğitim durumu		
İlköğretim	65	32.0
Meslek Yüksek Okulu	57	28.1
Fakülte/Yüksek Okul	59	29.1
Lisansüstü	15	7.4
Doktora	7	3.4
Aylık gelir durumu		
0-11.450 TL	20	9.9
11.451-14.00	45	22.2
14.001-17.000	32	15.8
17.000-20.000	32	15.8
20.000 ve üzeri	74	36.5
Medeni durum		
Evli	174	85.7
Bekar	20	9.9
Diğer	9	4.4
Faaliyette bulunulan sektör		
İmalat Sektörü	81	39.9
Hizmet Sektörü	122	60.1
Çalışılan kurumun yapısı		
Kamu İşletmesi	61	30.0
Özel İşletme	142	70.0
Spor yapma durumu		
Evet	94	46.3
Hayır	109	53.7
Toplam	203	% 100

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular yukarıdaki tabloda sunulmuştur. Araştırmaya 80 kadın (% 39.4), 123 erkek (% 60.6) olmak üzere toplamda 203 birey katılmıştır. Yaş kategorileri 18-25 arası yaş grubunda 13 kişi (% 6.4), 26-33 yaş grubunda 37 kişi (% 18.2), 34-41 yaş grubunda 83 kişi (% 40.9), 42-49 yaş grubunda 57 kişi (% 28.1) ve 50 ve üzeri yaş kategorisinde 13 kişi (% 6.4) yer almaktadır. Eğitim durumu kategorileri İlköğretim seviyesinde 65 kişi (% 32), Meslek Yüksek Okulu seviyesinde 57 kişi (% 28.1), Fakülte/Yüksek Okul seviyesinde 59 kişi (% 29.1), Lisansüstü seviyesinde 15 kişi (% 7.4) ve Doktora seviyesinde 7 kişi (% 3.4) bulunmaktadır. Aylık gelir durumu kategorileri 0 – 11.450 TL gelir seviyesinde 20 kişi (% 9.9), 11.451 – 14.000 TL gelir seviyesinde 45 kişi (% 22.2), 14.001 – 17.000 TL gelir seviyesinde 32 kişi (% 15.8), 17.000 – 20.000 TL gelir seviyesinde 32 kişi (% 15.8), 20.000 TL ve üzeri gelir seviyesinde 74 kişi (% 36.5) bulunmaktadır. Medeni durum kategorisine bakıldığında evli bireylerin sayısı 174 kişi (% 85.7), bekar bireylerin sayısı 20 kişi (% 9.9), diğer grubunda ise 9 kişi (% 4.4) olarak bulgulanmıştır. Faaliyette bulunulan sektörekategorisine bakıldığında İmalat Sektöründeki bireylerin sayısı 81 kişi (% 39.9), Hizmet Sektöründeki bireylerin sayısı 122 kişi (% 60.1) olarak tespit edilmiştir. Çalışılan kurumun yapısı kategorisine bakıldığında Kamu İşletmesindeki bireylerin sayısı 61 kişi (% 30), Özel İşletmedeki bireylerin sayısı 142 kişi (% 70) olarak hesaplanmıştır. Spor yapma durumlarında ise evet cevabı verenlerin sayısı 94 kişi (% 46.3), hayır cevabı verenlerin sayısı 109 kişi (% 53.7) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Hizmet beklentisi ölçeği alt-boyut puanlarının memnuniyet düzeyine göre ANOVA sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Performans	Gruplar arası	217,313	4	54,328	6,517	,000	A-B
	Gruplar içi	1658,976	199	8,337			
	Toplam	1876,289	203				
Ulaşılabilirlik	Gruplar arası	403,315	4	100,829	2,894	,023	A-B,A-E B-E,C-E
	Gruplar içi	6933,430	199	34,841			
	Toplam	7336,745	203				

A=Kesinlikle Memnunum, B= Memnunum, C=Kararsızım, D= Memnun Değilim, E= Kesinlikle Memnun Değilim

Analiz sonuçları, katılımcıların hizmet beklentileri ile memnuniyet durumları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(4, 199)=6,517$, $p < .05$. Başka bir deyişle, katılımcıların memnuniyet durumları hizmet beklentilerinin ulaşılabilirlik ve performans alt boyutlarına göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Bireyler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre performans alt boyutunda, memnun olanlar ($X=37,73$) ile kesinlikle memnun ($X=39,85$) olanlar arasında kesinlikle memnunum diyenlerin lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir, ulaşılabilirlik alt boyutunda ise; kesinlikle memnunum ($X=39,85$) diyenlerin memnunum ($X=37,73$) ve kesinlikle memnun değilim ($X=30,66$) diyenlere göre ulaşılabilirlik puanlarının daha yüksek olduğu ve kesinlikle memnun değilim diyenlerin ($X=30,66$) memnunum ($X=39,85$) ve kararsızım ($X=39,13$) diyenlere göre puanlarının daha düşük olduğu gözlemlenmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Futbol okulunun vermiş olduğu hizmetin memnuniyeti tespitinde, ebeveynlerin Hizmet Kalitesi memnuniyeti derecesi ortalama ve standart sapma değeri ($4.31 \pm .81279$) olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların Hizmet Kalitesi memnuniyeti derecelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin tavsiye etme ortalama ve standart sapma değeri ($4.82 \pm .82539$) olarak hesaplanmıştır. Ebeveynler spor okulunu yüksek oranda memnuniyetlerini belirttikten sonra bu spor okulunu çevresindeki kişilere önerme, tavsiye etme açısından da yine aynı düzeydeki yükseklikle bu kurumun faaliyetlerini önermektedirler. Ebeveynlerin %95,6'sı spor okulunu başka ebeveynlere tavsiye edeceğini belirtmiş olup aldıkları hizmet kalitesinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar çok yüksek derecede kurum faaliyetlerini tavsiye etmektedirler. Bu durum futbol okulunun veliler tarafından beğenildiğini ve desteklendiğini göstermektedir. Buradaki sonuçlara bakıldığında zaman ebeveynlerin bu kurumdan çok yüksek derecede memnun olduklarını burada verilen hizmetten ve buradaki hizmetin kalitesinden de memnun oldukları kanısına varılmıştır. Futbol okulundaki velilerin futbol okulundan hizmet kalitesi beklentisi ortalama ve standart sapma değeri ($4.35 \pm .541$) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların hizmet beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir. Hizmet kalitesi beklentisi ortalama ve standart sapma değeri ($4.35 \pm .541$) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların hizmet beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir. Katılımcıların hizmet algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında çalışmaya katılım gösteren ebeveynlerin demografik özelliklerinin; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir durumu gibi faktörler, çocuklarını spor okullarına gönderme konusunda herhangi bir etkide bulunmadığının sonucuna varılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda tezin değerlendirilmesi yapıldığında, futbol kulübü faaliyetlerine katılan öğrencilerin velilerinin hizmet kalitesi beklentilerinin incelendiği İnegölspor Kulübü örneğinde, İnegölspor Kulübü'nün yaz spor okullarının olumlu yönde gelişmeye ve ilerlemeye açık olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Öneriler

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi sonucunda, erkek ve kadın veliler arasında performans ve ulaşılabilirlik alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Bu bulgu, hizmet kalitesine ilişkin olarak beklentilerin cinsiyet temelli farklılıklar göstermediğini ortaya çıkarmaktadır.

Literatürde, cinsiyetin hizmet kalitesi algısı üzerindeki etkisini inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin bazı araştırmalar kadınların genel olarak empati ve duygusal destek talep ettiklerini öne sürebilmektedir (Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., & Berry, L. L., 1988). Bu sonuçlara benzerlik gösteren bir başka çalışma, Gevezeoğlu (2017)'nin çalışmasında da farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı bulunmaması ile ortaya çıkmıştır (Yapraklı, Ş. & Sağlık, E., 2010).

Araştırmada, hizmet sektörü verileri ele alınarak yapılan t-testi sonucunda, performans ve ulaşılabilirlik alt boyutlarında sektör farkı gözetmeksizin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Bu, hizmet beklentilerinin daha çok bireysel ihtiyaçlara ve deneyimlere dayandığını ve sektöre göre farklılaşmadığını göstermektedir. Velilerin spor okulunu tavsiye etme eğilimlerinin daha çok performans gibi subjektif algılara dayandığı; ulaşılabilirlikte ise daha az farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu bulgular, spor okullarının velilere iletişim stratejilerinde performansa yönelik güçlü yönlerini vurgulamaları gerektiğini önermektedir. Benzer şekilde, tüketici memnuniyeti ve hizmet kalitesi algıları üzerine yapılan çalışmalarda (Oliver, R. L., 1999), müşteri memnuniyetinin genellikle duygusal ve algısal faktörlere dayandığı ve bu nedenle tavsiye etme eğilimlerinin performans gibi unsurlarla daha çok ilişkilendirilebileceği öne sürülmüştür. Araştırmada, spor okulunu tavsiye etmeyen veliler, performans alt boyutunda daha yüksek puanlar vermiştir. ($p < 0,05$) Spor okulunu tavsiye etmeyen velilerin, performans ile ilgili olarak daha yüksek puanlar vermesi, bu grubun çocuklarının spor okulundan elde ettikleri deneyimlerin, daha yüksek bir algı düzeyine sahip olduğunu düşündürmektedir. Bu durum, performansın, velilerin spor okuluna dair görüşlerini etkileyen subjektif bir algı unsuru olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, velilerin spor okulunun sağladığı başarı ve gelişim olanaklarını daha olumlu değerlendirmeleri, tavsiye etme eğilimlerini de etkilemektedir (Zeithaml, V.A., Bitner, M.J. ve Gremler, D.D., 1985). Ancak ulaşılabilirlik boyutunda anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, spor okulunu tavsiye etmeyenlerin, spor okulunun performansı hakkındaki beklentilerini daha yüksek değerlendirdiklerini gösteriyor. Spor okulunun genel erişilebilirliğinin, tüm veliler tarafından benzer şekilde algılandığını göstermektedir. Ulaşılabilirlik, hizmet kalitesinin önemli bir boyutu olup, genellikle müşteri memnuniyetinde belirleyici bir faktördür (Kalaycı, Ş., 2008).

Araştırmada, velilerin hizmet kalitesi beklentilerinin çoğu demografik faktörden bağımsız olarak benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Cinsiyet, medeni durum, yaş, gelir gibi demografik özelliklerin hizmet kalitesi beklentileri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı, beklentilerin daha çok kişisel deneyimlere dayandığı söylenebilir. Elde edilen bu bulgulara göre, literatürdeki bazı genel eğilimlerle örtüşmekle birlikte, bazı spesifik gruplar arasında belirli farklılıkların da olabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, hizmet sağlayıcıları için cinsiyet ve demografik değişkenleri dikkate alırken, bireysel ihtiyaçların ve kişisel algıların daha ön planda tutulması gerektiği söylenebilir.

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular neticesinde İnegölspor Kulübü yöneticilerine yaz spor okullarının hizmet kalitesinin yükselmesinde ve daha başarılı olması için önerilerimiz aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır;

Futbol faaliyetlerine katılan çocukların bazılarının hayalleri, kendi istekleri doğrultusunda bazı çocukların ebeveynlerinin yönlendirmesi ile olmaktadır. İlk olarak, kendi istekleri ön planda olan çocuklar bu tür yerlerde altyapı eğitimi alarak futbolun temel prensiplerini öğrenmekte, gelişimlerini sürdürmekte ve geleceğe önemli bir adım atmaktadır. İkinci seçenekte ise ebeveynlerin genel düşünceleri şu şekilde olabilmektedir; çocuklarının hareket eğitimi alıp evlerde monoton bir hayattan uzaklaşıp hareketlenmesini, egzersiz yapmalarını istemektedirler. Bunun yanı sıra çocukların dışarıdaki olumsuz ortamlardan uzaklaşıp buradaki pozitif ortam içerisine girip sağlıklı bir yaşam, iyi arkadaş ilişkilerinin oluşmasını istediklerinden dolayı insanlar bu tarz yerleri tercih etmektedirler. Bu sebepten dolayı da yaz spor okulunun her anlamda veliye, öğrenciye detaylı bir şekilde önem gösterip kendi bünyesine bağlaması gerekmektedir. Hizmetleri sağlayan çalışan antrenörler düzenli olarak eğitilmeli ve velilerin bireysel ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmeleri için profesyonel becerilerini geliştirmeye odaklanmalıdır. Müşteri memnuniyeti ve hizmet kalitesi beklentilerini ölçen düzenli anketler yapılarak, geri bildirimlerin hizmet süreçlerinde iyileştirmeler yapılmasına katkı sağlaması sağlanmalıdır. Hizmetlerin kişiselleştirilmesi ve müşteri beklentilerine uygun hale getirilmesi önemlidir.

- Kulüp bünyesinde turnuvalar yapılmalıdır,
- Veli ve sporcunun katılım sağlayabileceği sosyal aktiviteler yapılabilir,

- Sosyal medya hesapları daha aktif bir şekilde kullanılmalıdır,
- Sporculara psikolojik açıdan dersler verilmelidir,
- Sporcuların beslenmelerine yönelik teorik eğitim, sunum vs verilmelidir,
- Spor yapmayan velilerin spora yönlendirilmesi ve bakış açılarının pozitif dönmesi açısından seminerler verilmelidir,
- Sporcuların kitap okumalarına artıda bulunulması açısından belirli antrenmanlardan önce kitap okuma etkinliği yapılmalıdır,
- Tesisin çevre düzenliği açısından dikkat çekecek farklı görsellikler eklenmelidir,
- Eğer tesislerde bir kupa müzesi varsa sporcular oraları gezdirilmeli ve sporcuların belirli hedeflere odaklanıp ulaşılabilirliklerini çocuklara aşılayabilmelidirler,
- Tesislerde, antrenman esnasında herhangi bir sakatlık vs olması durumuna binaen sağlık görevlisi bulundurulmalıdır,
- A takım maçlarına spor okulu öğrencileri ve velileriyle birlikte davet edilmelidir,
- Yaz spor okulu açılış ve kapanış törenlerinde görsel şölene önem verilmeli, çocukların eğlenebileceği oyun alanları kurulmalıdır,

Bu görüş ve öneriler İnegölspor Kulübünün yaz spor okulu etkinliklerinde olumlu yönde etkide bulunabilecektir.

KAYNAKLAR

1. Chelladurai, P. (1992). A classification of sport and physical activity services: Implications for sport management. *Journal of Sport Management*, 6, 38-51.
2. Çepni, S. (2007). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (3. baskı). Üçyol Kültür Merkezi Yayınları.
3. Gevezeoğlu, G. (2017). Velilerin demografik özelliklerine göre yaz spor okulları hizmet kalitesi ve memnuniyetlerinin incelenmesi: İstanbul Beylikdüzü yaz spor okulları örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi, İstanbul, Türkiye.
4. Kalaycı, Ş. (2008). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Asil Yayıncılık.
5. Karasar, N. (2007). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayıncılık.
6. Lam, L., & Suen, C. Y. (1997). Application of majority voting to pattern recognition: An analysis of its behavior and performance. *IEEE Transactions on Pattern Analysis and Machine Intelligence*, 19(7), 753-771.
7. Oliver, R. L. (1999). Whence consumer loyalty? *Journal of Marketing*, 63, 33-34.
8. Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
9. Tsitskari, E., Tsiotras, D., & Tsiotras, G. (2006). Measuring service quality in sport services. *Total Quality Management*, 17(5), 623-631.
10. Williams, C. (1988). Is SERVQUAL model an appropriate management tool for measuring service delivery quality in the UK leisure industry? *Managing Leisure*, 3, 98-110.
11. Yapraklı, Ş., & Sağlık, E. (2010). Hizmet işletmelerinde rekabet amacı olarak hizmet kalitesi ve ilişki kalitesi: Konaklama işletmelerinde bir uygulama. *HİÖneri Dergisi*, 9(34), 71-85.
12. Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2017). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm* (7th ed.). McGraw-Hill Education.

Farklı Liselerdeki Ebeveynlerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinin İncelenmesi (Bursa İli Örneği)

Mehmet Eser DURAK^{1A}, Selahattin AKPINAR^{2B}

¹ Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Düzce, TÜRKİYE

² Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı,, Düzce, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Mehmet Eser DURAK e-mail: eserdurak1979@gmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0009-0005-0058-5656 B: Orcid ID: 0000-0002-1676-4465

Özet

Bu araştırmanın amacı farklı liselerdeki ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ebeveyn tutumlarının incelenmesidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma evrenini 2023 yılında Bursa' da yaşayan 9.-10.-11.-12. Sınıf öğrenci velileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu Bursa ilinde ikamet eden 346 olmak üzere 203 anne ve 143 babanın gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Öncü ve Güven (2011) tarafından gerçekleştirilen 4 faktörlü, 21 maddeder oluşan "Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan araştırmada verilerin değerlendirilmesi ve analizinde SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanılmış ve istatistik incelemelerinde frekans, yüzde ve ortalama değer gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, t-Testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Bursa ilinde beden eğitimi dersine yönelik ebeveyn tutumları olumlu yönde yüksektir. Beden eğitimi dersine yönelik ebeveyn tutumları puanları incelendiğinde algısal, destek, önem ve genel toplam boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken, işlevsel alt boyutunda annelerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının babalardan yüksek olduğu, eğitim düzeyi boyutunda, algısal, işlevsel, önem ve genel toplam boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken, destek alt boyutunda eğitim düzeyi ilkökul mezunu olan ebeveynlerin, lise, lisans ve lisansüstü mezunu olan ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu, gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak ebeveyn tutumlarında bir değişkenlik olmadığı, yaş değişkenine bağlı olarak ebeveyn tutumlarında bir değişkenlik olmadığı, aktif spor yapma değişkenine bağlı olarak, aktif olarak spor/egzersiz yapmayan ebeveynlerin, aktif olarak spor/egzersiz yapan ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının algısal ve önem alt boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken, işlevsel, destek ve genel toplam boyutlarında aktif olarak spor yapmayan ebeveynlerin

aktif olarak spor yapan ebeveynlere oranla daha yüksek olduğu, spor haberlerini takip etme değişkenine bağlı olarak, destek, önem ve toplam boyutlarında spor haberlerini takip etmeyen ebeveynlerin spor haberlerini takip eden ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu, algısal alt boyutunda ise spor haberlerini takip eden ebeveynlerin spor haberlerini takip etmeyen ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynler, Beden Eğitimi ve Spor, Tutum

Examining the Service Quality Perceived by Parents of Students Participating in Football Club Activities

Abstract

The purpose of this study is to examine the parental attitudes of students in different high schools towards physical education lessons.

The survey model was used in the study. The research universe consists of parents of 9th, 10th, 11th and 12th grade students living in Bursa in 2023. The sample group was carried out with the voluntary participation of 204 mothers and 144 fathers, a total of 348, residing in Bursa. The 4-factor, 21-item 'Parent Attitude Scale Towards Physical Education Lessons' developed by Öncü and Güven (2011) was used in the study. SPSS 24.0 statistical package program was used in the evaluation and analysis of the data in the study and descriptive statistics such as frequency, percentage and mean value, as well as t-Test and ANOVA tests were used in statistical examinations.

As a result of the study, parental attitudes towards physical education lessons in Bursa are positively high. When parental attitudes towards physical education lessons were examined, it was determined that there were differences in education, gender, doing sports and watching sports news, while there were no differences in age and income levels. The fact that mothers had a high attitude in the gender variable made our study different.

Keywords: Physical Education and sport, parents, attitude

GİRİŞ

Spor, bedensel, ruhsal ve sosyal gelişim açısından büyük önem arz eder. Bireyin dayanıklı ve aktif olmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sosyal topluluklarla birlikte hareket etmeyi teşvik eder ve birey-toplum ilişkilerini ahlaki bir temele oturtur. Spor, insanların ortak hedeflere yönelerek bütünleşme duygusunu yaşamasına olanak tanır. Beden eğitimi dersleri ise fiziksel aktiviteler aracılığıyla vücut gelişimini desteklerken, kişiye sosyal beceriler kazandırarak özgüveninin artmasına katkıda bulunur. Bir toplumun yükselmesi ve gelişmesi, eğitim ve öğretimle doğrudan ilişkilidir. Toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim ve öğretim gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim kurumları, toplumların geleceği açısından büyük öneme sahiptir. Eğitim ve öğretim ilk olarak ailede başlar ve toplumsal bir bilinç oluşturma temelleri burada atılır (Çalgın, R. E., 2007).

Çocuğun bilgi, deneyim ve yetkinliklerini, aile içinde edindiği deneyimler şekillendirir ve bu durum, çocuğun akademik başarısında önemli bir rol oynar. Eğer ebeveynlerin sağladığı eğitim, okulda öğrenilenlerle örtüşüyorsa, çocuk eğitim hayatında daha başarılı olacaktır. Ancak, ebeveynlerin öğrettiği bilgi, beceri ve davranışlar okulda öğrenilenlerle çelişirse, bu durum çocuğun akademik kazanımlarını olumsuz etkileyebilir. Ebeveynlerin alt kültür ilkeleri, eğitim durumu ve aile içindeki huzursuzluklar da çocuğun akademik başarılarını etkiler. Ailelerin eğitime bakış açısı, çocuklarının eğitim hayatıyla paralellik gösterir (Erdem, A. R., 2005).

Beden eğitimi dersi eğitim öğretimde mühim bir yerdedir. Spor, bireyleri sağlıklı ve fiziksel olarak iyi bir duruma getirmenin yanı sıra sosyal yönden gelişimin ve özgüvenin artmasında önemli bir yere sahiptir. Günümüzde önemli bir sorun teşkil eden obeziteyle mücadelede sporun yeri yadsınamaz. Pandemi döneminde yaşananlar sporun insan hayatındaki yeri açısından önemli bir kanıt niteliği oluşturmaktadır. Beden eğitiminin temel amacı, bireylerin çeşitli faaliyetler aracılığıyla gelişimini sağlamak ve tüm öğrencilerin

hareket yeteneklerini geliştirmektir. Bu ders, toplumsal, duygusal, fiziksel ve bilişsel açıdan olumlu etkiler yaratır. Anayasa ve Milli Eğitim Kanunu doğrultusunda, spor faaliyetleri ve beden eğitiminin hedefleri, milli eğitimin ana hedeflerine uygun olarak, kendine ve çevresine saygılı, özgür düşünceli, vicdanı hür, mutlu ve milli-manevi değerlere sahip bireyler yetiştirmektir. Ana ve babaların beden eğitimi dersine bakış açıları çocukların derse karşı olan ilgi ve tutumlarında önemli bir yere sahiptir. Çünkü çocuklar öncelikle anne ve babalarını örnek alırlar. Bu araştırmanın hedefi Bursa ilinde ikamet eden anne ve babaların beden eğitimi ve spor dersine dair fikirlerinin incelenmesidir. Bu araştırma ana ve babaların beden eğitimi ve spor dersine yönelik fikirlerini meydana çıkarması nedeniyle önemlidir (İnce, A. ve Bilgiç, F., 2021).

METOD

Bu araştırmada; var olan durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın konusu olan birey, olay ya da obje kendi şartları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya ve ortaya konulmaya çalışılır. Genel tarama modellerinde, çok fazla sayıda elemandan oluşan bir evren varsa, evren hakkında genel bir yargıya varmak hedefiyle evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, N., 2013).

Araştırma evrenini 2023 yılında Bursa ilinde yaşayan lise 9.-10.-11.-12. Sınıf öğrenci velileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu Bursa ilinde yaşayan 348 lise öğrenci velisi oluşturmuştur. Katılımcıların ebeveynlik durumlarını gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

Araştırmanın teori bölümü, alandaki literatür çalışmalarını tarayarak hazırlanmış, verilerin toplanmasında ise Öncü ve Güven tarafından 2011 yılında geliştirilmiş olan "Beden Eğitim Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

Ölçek 4 faktörlüdür ve madde sayısı 21' dir.

1.faktörde yer alan maddelerin tamamı beden eğitimi dersinin nasıl algılandığıyla ilgili olduğu için bu faktöre algısal boyut ismi verilmiştir. (5,7,11,12,13,15,17,20)

2.faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersinin işlevleri ile ilgili olduğu için bu faktöre, işlevsel boyut, (1,3,9,10,18).

3.faktörde yer alan maddeler derse katılımı destekleme ile ilgili olduğu için bu faktöre destek boyut, (2,4,6,8)

4.faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersinin önemi ile ilgili olduğu için bu faktöre ise önem boyutu (14,16,19,21) adı verilmiştir.

Öncü ve Güven ölçeğin güvenilirliğini test etmek için "Cronbach Alpha" güvenilirlik katsayısına bakılmış ve 2 yarı test korelasyonu yani Spearman Brown katsayısına bakılmıştır. Elde edilen değerler sırasıyla 0,90 ve 0,76 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi ve spor dersine katılmalarına yönelik tutumlarının ölçülmesinde kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu kanıtlanmıştır

Veriler 10.11.2023 tarihinde Google forms üzerinden toplanmaya başlanmıştır. 31.10.2023 tarihinde verilerin toplanması sona ermiştir. Toplam 348 katılımcıya ulaşılmıştır.

Çalışmada bu işlem sonunda ölçek puanları hesaplanarak ve puanların normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesi amacıyla basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Ölçeklerden elde edilen bu basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmüştür (Groeneveld, R. A. & Meeden, G., 1984). Ulaşılan verilerin analizi için SPSS (Versiyon 25) programı kullanılmıştır. Toplam ulaşılan 348 veri için ilk olarak eksik ve yanlış kodlamaların kontrolü sağlanmıştır. Ardından dağılımı etkileyebilecek olan iki uç değer tespit edilmiş, bu değerler çıkarıldıktan sonra verilerin normal dağılıma sahip olup olmadıkları basıklık ve çarpıklık değerleri üzerinden kontrol edilmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin

± 2 aralığında olduğu tespit edilmiş ve verilerin normal dağılıma sahip oldukları varsayılmıştır (George, 2011). Bu bağlamda, ikili karşılaştırmaların analizi için Independent Sample t testi, çoklu karşılaştırmaların analizinde One Way Anova, ilişkilerin analizinde ise Pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular			
	Değişkenler	n	%
Ebeveyn	Anne	203	58,7
	Baba	143	41,3
Eğitim Düzeyi	İlkokul	65	18,8
	Ortaokul	49	14,2
	Lise	123	35,5
	Lisans	97	28,0
	Lisansüstü	12	3,5
Gelir Düzeyi	Düşük	37	10,7
	Orta	300	86,7
	Yüksek	9	2,6
Egzersiz/Spor Yapma	Evet	57	16,5
	Hayır	289	83,5
Spor Haberlerini Takip	Evet	152	43,9
	Hayır	194	56,1
Toplam		346	100
Yaş	Ort		43,26

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular yukarıdaki tabloda sunulmuştur. Araştırmaya 203 anne (% 58 .7) , 143 baba (% 41.3) olmak üzere toplamda 346 ebeveyn katılmıştır. Eğitim durumu kategorileri İlkokul seviyesinde 65 kişi (% 18.8), Orta Okul seviyesinde 49 kişi (% 14.2), Lise seviyesinde 123 kişi (% 35.5), Lisans seviyesinde 97 kişi (% 28) ve Lisansüstü seviyesinde 12 kişi (% 3.5) bulunmaktadır. Aylık gelir durumu kategorileri düşük gelir seviyesinde 37 kişi (% 10.7), Orta gelir seviyesinde 300 kişi (% 86.7), Yüksek gelir seviyesinde 9 kişi (% 2.6) bulunmaktadır. Egzersiz/Spor Yapma kategorisine bakıldığında yapan bireylerin sayısı 57 kişi (% 16.5), yapmayan bireylerin sayısı 289 kişi (% 83.5) olarak tespit edilmiştir. Spor Haberlerini Takip Etme kategorisine bakıldığında Evet diyen bireylerin sayısı 152 kişi (% 43.9), hayır diyen bireylerin sayısı 194 kişi (% 56.1) olarak tespit edilmiştir.

SONUÇ

Yapmış olduğumuz araştırmamızın sonuçlarına göre Bursa ilinde yaşayan ana- babaların beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının pozitif yönde yüksek olduğu görülmüştür. Bu konuda araştırmamızı destekleyen çalışmalardan yukarıda bahsedilmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle ülkemizde beden eğitimi ve spor dersine yönelik ana-baba tutumlarının genel olarak olumlu yönde olduğu söylenebilir. Araştırmamızın sonuçlarına göre ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarına bakıldığında yaş ve gelir düzeyinde farklılık göstermezken, eğitim, cinsiyet, spor yapma ve spor haberlerini izleme değişkenlerinde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeninde annelerin tutumunun yüksek olması çalışmamızı diğer çalışmalardan farklı kılmaktadır.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

12-15 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında benzer şekilde eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocukların beden eğitimi dersine katılımını destekledikleri ve ebeveynlerin de çocukları ile bu etkinliklere katıldıkları belirtilmektedir (Çağlayan, A., 2004). İşlevsel alt boyutunda annelerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları babalara göre daha yüksek bulunmuştur. (p<0,05) Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlardan farklı sonuç elde eden (Suna, Ç. G., 2022) Hakkâri ili örneğinde anne ve babalar arasında beden eğitimi dersine ilişkin tutumda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmamızla zıt sonuçlara ulaşan 'imam hatip öğrencilerinin beden eğitimi dersine katılımına ilişkin anne ve baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelendiği' çalışmada, çalışmaya katılan ana-babaların cinsiyetleri ile tutum ölçeğinden aldıkları puan arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu fark da farklı kültür, hayata bakış açısı ve yaşam tarzı farklılığından kaynaklanabilir (Öztürk ve Yaşar, 2018).

Ailelerin çocuklarının akademik hayatları üzerindeki bakış açıları ve idealleri farklı olsa da ilerleyen süreçte çocuklarıyla uzlaşma içine girmeleri söz konusudur. Beden eğitimi dersinin çocukların hayatını etkileyen sınavlarda yer almaması ve bu nedenle hayatlarını kritik yönde etkilememesi nedeniyle bireyler arasında paralel düşünceler oluşabilir. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre gelir düzeyinin beden eğitimi ve spor dersine bakış açılarında istatistiki olarak bir değişim göstermediği tespit edilmiştir. Bizim elde ettiğimiz bulgulara zıt bir sonuç elde eden (Kızılkaya, 2009) ise Adana-Kozan ilçesinde yaptığı çalışmada gelir düzeyinin ebeveynlerin çocuklarını beden eğitimi ve spor dersine yönlendirmede etkili bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bunun sebebi yaşanan bölgedeki sosyoekonomik ve kültür düzeyi etkili olmuş olabilir. Eğitim düzeyi arttıkça beden eğitimi ve spor dersine olumlu bakış açısı da paralel olarak pozitif olmaktadır. Bilinç düzeyi yüksek ebeveynler beden eğitimi dersinin hem sağlık hem de öğrencinin sosyalleşmesi açısından gelişimsel olarak etkili olduğunu düşünmektedir. Ebeveynlerin aktif olarak egzersiz/spor yapma durumlarına bağlı olarak algısal ve önem alt boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken işlevsel, destek ve genel toplam boyutlarında, aktif olarak egzersiz/spor yapmayan ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları aktif olarak egzersiz/spor yapan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu ve bu farklılığın istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızla aynı sonuçlara ulaşan Yıldız ve Özbek (2018) [53] araştırmasında spor yapan velilerin, spor yapmayan velilere göre, destek boyutunda beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha pozitif olduğu, bunun da çocukların spor yapma durumlarına pozitif yönde etki ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Spor haberlerini takip eden ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları daha pozitifdir. Sporu yakından takip etmek olumlu bir tutum sergilemenin göstergesi olabilir. Araştırmamızla aynı sonuçlara ulaşan (Suna, ç. G, 2022) ve (Yıldız, 2013) ebeveynlerin spor haberlerini takip etmelerinin çocuklarını beden eğitimi ve spor dersine katılım konusunda olumlu yönlendirmelerine neden olduğunu vurgulamıştır.

Ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutum edinmesi için sporun insan sağlığındaki yeri ve önemine istinaden bilgilendirici seminerler yapılabilir. Bu seminerlere spor hekimleri davet edilip bilgi verilmesi sağlanabilir.

Ebeveynlerin ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilgisini arttırmak amacıyla okulun bulunduğu il veya ilçenin yetiştirdiği ulusal sporcular okula davet edilip sporun sevdirmesi ile ilgili seminer verilebilir.

Sporun beden sağlığının yanında akıl ve ruh sağlığı, sosyalleşmeye katkısını belirten seminerler verilebilir.

KAYNAKLAR

1. Çağlayan, A. (2004). 12-15 yaş grubu spor yapan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin okul başarıları yönünden karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2. Çalgın, R. E. (2003). Niğde ilinde görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin mevcut durumlarının değerlendirilmesi ve mesleki sorunlarının tespiti. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi.
3. Erdem, A. R. (2005). Öğrenmede etkili yollar: öğrenme stratejileri ve öğretimi. İlköğretim-Online, 4(1), 1-6.
4. George. (2011). SPSS for Windows step by step: A simple study guide and reference. (17.0 update 10/e). Pearson Education India.
5. Groeneveld, R. A., & Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. The Statistician, 33, 391-399.
6. İnce, A., & Bilgiç, F. (2021). Öğretmen adaylarının değer yönelimlerinin milli eğitimin genel amaçları çerçevesinde incelenmesi. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(2), 76-84.
7. Kızılkaya, A. (2009). Lise öğrencilerinin spora katılımında ailesinin etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
8. Öztürk, M. E., & Yaşar, A. (2018). İmam Hatip ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine katılımına yönelik ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 20(4), 23-33.
9. Suna, Ç. G. (2022). Ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi (Hakkari ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi.
10. Yıldız. (2013). İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
11. Yıldız, S., & Özbek, O. (2018). İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(1), 75-82.

Dijital Dünya Deneyimlerinin Gerçek Yaşama Ne Ölçüde Yansıdığına Yönelik Bir Durum Çalışması

Bekir Barış CİHAN^{1A}, Mehmet İNAN^{1B}, Levent VAR^{2C}

¹ Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Yozgat, TÜRKİYE

² Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Kırşehir, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Bekir Barış CİHAN e-mail: bekirbaris_cihan@hotmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0000-0002-3107-3849 B: Orcid ID: 0000-0002-6483-4704 C: Orcid ID: 0000-0001-8089-0610

Özet

Son yıllarda spor tüketiminin önemli bir kısmı dijital dünyada gerçekleşiyor. Spor hayranları haberleri, oyunları ve diğer içerikler ile dijital platformlar üzerinde yaşayabilmeleri sahadan çok daha kolay olması bu imkânı daha kullanılabilir hale getiriyor. Ancak sporun fiziksel bir etkinlik olması dijital ortamlarda yaşananların etkisi açısından merak uyandırmaktadır. Bu araştırmanın amacı dijital oyun oynayan sporcuların yaşadıkları deneyimleri taktik ve teknik olarak sahaya nasıl yansıttıklarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmaya dijital oyun oynayan ve aktif spor hayatına devam eden 10 yetişkin birey katılmıştır. Katılımcılar ile yarı yapılandırılmış mülakat formu aracılığıyla görüşülmüştür. Mülakatlar kayıt altına alınmış ve ses kaydı ile yazı dökümü oluşturulmuştur. Veriler nitel araştırma modellerinden durum çalışması yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda; dijital bağımlılık oranlarının arttığını, hareketsizlik, obezite, beceri bozukluğu, göz bozukluğu, baş ağrısı, agresiflik, saldırganlık, gibi birçok olumsuzluk bulgulanmıştır. Bunun yanında oyun ile birlikte pozisyon bilgilerinin geliştiği, daha akılcı bir sistemde spor hayatlarının devam ettiği de sonuçları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Spor Oyunu, Futbol, Durum Çalışması

A Case Study on the Extent of Digital World Experiences Reflecting in Real Life

Abstract

In recent years, a significant part of sports consumption takes place in the digital world. The fact that it is much easier for sports fans to experience news, games and other content on digital platforms than on the field makes this opportunity more available. However, the fact that sports is a physical activity raises curiosity in terms of the impact of what is experienced in digital environments. The aim of this research is to reveal how athletes

playing digital games reflect their experiences on the field tactically and technically. 10 adults who play digital games and continue their active sports life participated in the research. Participants were interviewed through a semi-structured interview form. The interviews were recorded and audio-recorded and transcripts were created. The data were analyzed using the case study method, one of the qualitative research models. As a result of the analysis; Many negativities such as inactivity, obesity, dexterity, eye disorders, headaches, aggressiveness, etc. have been found to increase the rates of digital addiction. In addition, it has been revealed that position knowledge improves with the game and sports lives continue in a more rational system.

Keywords: Digital Sports Game, Football, Case Study

GİRİŞ

İnsanoğlunun geçmişten günümüze teknolojik olarak ne kadar yol aldığı görülmektedir. Oyun ve sporda bu gelişimden etkisini olumlu ve olumsuz yönde almıştır. Oyun, dijital ortamda insanların zamanlarını büyük ölçüde geçirdiği ve yaşamın çözülmemiş sorunlarından geçici olarak uzaklaştığı yerdir. Aynı zamanda oyun, bireylerin rahat hissettiği çözüm önerileri içeren alanlara girdiği hazzın sembolüdür (Chatfield, 2012). Dijital oyunlar, insanların bir program aracılığıyla bilgisayarla veya birbirleri ile etkileşim kurdukları sanal ortamlardır. Oyuncu tek başına bilgisayar ile oyun oynayabileceği gibi dünyanın her hangi bir bölgesindeki insanlarla da oyun oynayabilmektedir (Çakmak, 2015).

Dijital sportif oyunlar; spor branşlarında, belirli kurallar etrafında, bireysel performans gösterme ya da karşılaşmaya dayalı, sonunda kazanıp kaybetme durumu yaşanan oyunlar şeklinde tanımlanabilir. Dijital sportif oyunlar takım ya da bireysel olarak oynanabildiği gibi, içerik olarak da değişiklikler göstermektedir (Cihan ve Ilgar, 2019). Sportif dijital oyunlar; simülasyon oyunları (bir spor branşının tüm özelliklerinin gerçeğe yakın olarak yansıtılması), aksiyon oyunları (bir spor branşının basit ve uygulanabilir temel fiziksel özelliklerini içerir) ve spor yönetimi (rol yapma) oyunları (bir takımın veya sporcunun liderliğini üstlenme) olmak üzere kategorilere ayrılmaktadır (Kretschmann, 2010).

Bu oyunların hepsinde veri girişi; joystick, tuş takımı ya da klavye gibi araçlarla sağlanırken, oyunun görüntülenmesi de ekran yardımı ile gerçekleşmektedir (Kirriemuir, 2002). Bilgisayar, tablet, cep telefonu kullanımının yaygınlaşmasıyla dijital oyunlara ulaşım da kolaylaşmıştır. Dijital oyunlar; çevrimiçi oyunlar, bilgisayar oyunları, konsol oyunları şeklinde gruplandırılmıştır (Gökçearslan ve Durakoğlu, 2014).

Oyun anlayışında meydana gelen değişimlerle artık istenilen her an, her yerde ve her ortamda dijital oyun oynanabilmektedir. Böyle bir durumda da bağımlılık olgusunun sorgulanması gereği öne çıkmaktadır (Akçay ve Özcebe, 2012).

Sağlıklı yaşam biçimi olarak aşırıya kaçmadan dijital oyunları oynamanın normal olduğu, hatta oyunların duygusal boşalma ve rahatlama gibi olumlu yönlerinin olduğu kabul edilmektedir. Fakat oyun oynama isteği kişi tarafından kontrol altına alınmadığında, duygu ve düşüncelerde, sosyal yaşamda değişime neden olduğundan ya da bağımlılıktan söz edilebilmektedir (Cihan ve Ilgar, 2019).

Bağımlılığın nedenleri için yapılan çalışmalarda oyuncunun kişisel özellikleri önemli bir faktör olsa da (Kim, Namkoong, Ku, ve Kim, 2008), dijital oyunların sahip olduğu bazı özellikler ve bireyin yaşantısında meydana getirdiği duygular da oyuncuda bağımlılık faktörünü artıran unsurlar olarak işlenmektedir. Oyunda sosyal etkileşimin fazla olması, sürekli başarı elde edilmesi ve yine oyuncunun oyun dünyasının gerçekten içindeymiş gibi hissetmesi anlamına gelen kaptırma (immersion) hissini yaşanması da bağımlılıkla ilişkili değişkenlerdir (Kneer ve Glock, 2013).

Oyun-tabanlı öğrenme ortamları, belirli problem senaryolarının içine alan oyun-çatılı problem-tabanlı öğrenme ortamlarıdır. Oyunlar, yarış ve şans gibi özelliklerin yanında bilinmeyen sonuç, alternatif çözümler, problemin yapılandırılması, işbirliği gibi problem çözmenin pek çok özelliğini de içerir. Oyun-tabanlı

ortamlarda öğrenciler problemlerini kendileri meydana getirip çözüm için yine gerekli bilgileri kendileri bulmakta ve problemi çözmektedirler (Bayırtepe ve Tüzün, 2007).

Bu değerlendirmeler dikkate alındığında dijital oyunların bilgisayar, tablet, telefon vb. cihazlar ile gün için de sürekli oyun oynama sürelerinin artması ile özellikle genç ve yetişkin sporcuların sporsal yaşantılarını doğrudan etkilediği düşünülürse, bu çalışmada dijital oyun oynayan sporcuların, dijital oyun hayatlarının sporsal yaşamları üzerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

METOD

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizi süreci ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, insanların hayatlarını nasıl yorumladığını ve bir olgu derinlemesine incelenmeye olanak veren yöntemlerdir (Merriam ve Tisdell, 2016). Durum çalışması ise mevcut durumu açıklayan, gelişimi etkileyen süreci derinlemesine inceleyen ve çözümleyen bir yaklaşımdır (Best ve Kahn, 2017). Bu kapsamda çalışmada futbolcu ve antrenörlerin dijital oyunları nasıl yorumladığı ve kendi dünyalarında nasıl inşa ettiklerini yorumlayıcı bir yaklaşımla sunabilmek için bu yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcı grubunu Türkiye’de yer alan amatör ve profesyonel olarak futbol oynamış 15 futbol oyuncusu oluşturmaktadır. Katılımcı grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi mantığını ve gücünü derinlemesine anlama üzerine zengin bilgi içeren durumları kullanabilen bir yöntemdir (Patton, 2007). Ölçüt örnekleme ise araştırmacı tarafından belirlenmiş olaylar ya da durumlara sahip katılımcı grubuyla çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu kapsamda çalışmaya dahil edilecek katılımcılar için iki ölçüt belirlenmiştir. Bu ölçütlerden birincisi aktif olarak futbol oynamaları, ikincisi ise dijital oyun oynamalarıdır. Bu ölçütlerin belirlenmesindeki amaç aktif olarak futbol oynayanların taktik-teknik öğrenimini futbol hayatlarına transfer etmesinin kolay olması ve heterojen bir grup olmasının sebebi ise aktif sporcuların hem sosyal hem ekonomik olarak farklılık göstermesinin çalışmanın niteliğini yükselteceği düşüncesidir. Futbolcuların kod isimleri büyük harf ile F harfi kullanılmıştır. Bu sayede araştırmanın verileri incelenirken, katılımcı isimlerinden futbolcuların söylemleri okuyucular tarafından daha kolay anlaşılması amaçlanmıştır.

Verilerin Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri yüz yüze görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formlarında araştırmacı hem daha önceden hazırladığı araştırma sorularını hem de bu sorularla ilgili daha ayrıntılı bilgi almak için ek soruları sorma özgürlüğüne sahiptir. Görüşme formu beş açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirildikten sonra, üç öğretim elemanı ve bir dil uzmanının görüşüne başvurularak son halini almıştır. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda form üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve uygulamaya geçilmiştir.

Sorular

- 1-Dijital oyunlar hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 2- Dijital oyunların sportif hayatınıza olumsuz yönleri var mıdır? Varsa nedir?
- 3- Dijital oyunların futbol yaşantısında size kattığı bir kazanım var mıdır? Varsa nedir?
- 4- Dijital oyunlardaki kazanımları futbol hayatınıza aktarmanız ne kadar süre alıyor?
- 5- Dijital oyunlardaki kazanımların teknik-taktiklerin futboldaki başarı oranı sizce nedir?

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

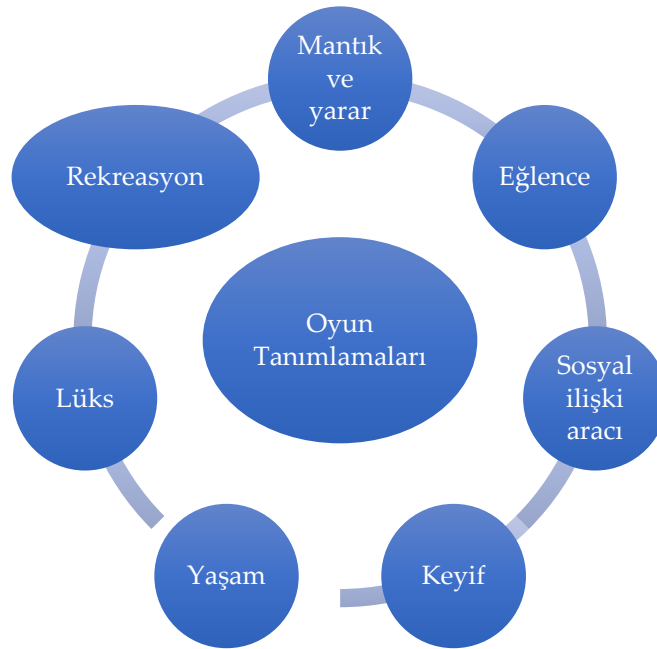
Elde edilen veriler, bir nitel araştırma veri analizi tekniği olan içerik yaklaşımı ile görüşme formunda kullanılan başlıklar dikkate alınarak sunulmuştur. Bu çalışmada da katılımcıların görüşlerini desteklemek için gerekli görülen yerlerde doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde (i) verilerin kodlanması, (ii) temaların bulunması, (iii) kodların ve temaların düzenlenmesi ve (iv) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013) süreçleri izlenmiştir. Ardından öncelikle soru formları ve görüşme metinleri okunarak araştırma konusuyla alakalı anlamlı bölümler belirlenmiştir. Temalar oluşturulurken her bir tema altında yer alan kavramların kendi içinde ve tema başlığıyla tutarlı olup olmadığına dikkat edilerek kodların ve temaların uygunluğu sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda bir şeyin gerekli özelliklerini anlatmak için ne kadar olduğunun daha ötesine gidilmesi gerekse de sayısal değerler büyük boyuttaki verilerde ne olduğuna hızlıca göz atmayı sağladığı için verilebilir (Miles ve Huberman, 1994).

BULGULAR

Dijital oyunlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde dijital oyun görüşleri Resim 1’de verilmiştir.

Resim 1. Oyun Tanımlamaları

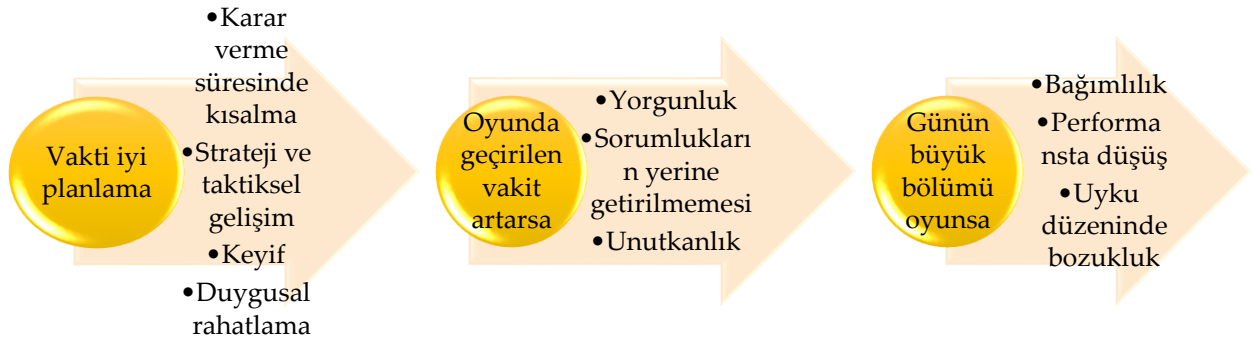
F1: “Eğlenceli bulurum boş vakit buldukça oynarım.” F2: “Eğlenceli buluyorum, zaman geçirmekte bire bir.” F3: “Dijital oyunlara insanlar çok aşırı saatler harcamadıkça güzel bir sosyal aktivite olarak görüyorum. Dünya’da da bu alana oldukça ilgi var ama kişinin fazla saat harcamasını çok doğru bulmuyorum.” F4: “Dijital oyunlar, içinde bulunduğumuz internet çağının en önemli zaman geçirmek ve eğlenebilmek adına yaptığımız en güzel aktivitedir. Hemen hemen şu zamanda özellikle ileri yaş grupları da günümüzde neredeyse oynamayan insan kalmamıştır.” F5: “Dijital oyunlar günümüzün vazgeçilmez ve bence avantajlı yönleri de var. F6: “Özellikle boş zamanlarımızda ve arkadaşlar ile olduğumuz vakitlerde bizlere bir eğlence kaynağıdır ama bazı durumlarda ve insanlarda aşırı bir bağımlılık nedeni olabiliyor. Mantıklı ve yararlı bir şekilde kullanıldığında ise insan yaşamında büyük bir lüks ve eğlence merkezi olabiliyor.” F7: “Kendime ayırdığım zamanlardaki en büyük aktivitem ve yaşamımın büyük bir bölümü diyebilirim. Özellikle covid-19 salgını sürecince evde sıkılmamı engelledi ve zamanı olabildiğince hızlı geçirmemi sağladı. F8: “Dijital oyunlar özellikle bizlerin en büyük aktivite kaynaklarıdır özellikle geleneksel oyunların artık yerini dijital oyuna

bırakması bu sektörün aynı zamanda büyük bir ticaret kaynağı olduğu da görülmektedir." F9: "Hayatımızın belli bölümlerinde sıkça oynadığımız, eğlendiğimiz ve zaman harcadığımız bir platformdur. Bazı insanlarda uzun süre devam eden oyun isteği benim için şuan çokta önemli değil." F10: "Eğlenmek ve arkadaşlar ile zaman geçirmedeki en büyük aktivitelerimizden özellikle her geçen gün gelen yeni oyunlar dijital oyunlara olan ilgimizi arttırmaktadır."

Öğrencilerin ifadelerinde de görüldüğü gibi dijital oyunun aktivite kaynağı olduğu boş zamanların değerlendirildiği takım ya da bireysel olarak da oynanabilen içinde bulunduğumuz internet çağının en önemli zaman geçirmek ve eğlenebilmek adına yaptığımız en güzel aktivitedir görüşlerine ulaşılmıştır.

Dijital oyunların sportif hayatınıza olumsuz yönleri var mıdır? Varsa nedir?

Öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde dijital oyunların sportif hayata olumsuz yönleriyle ilgili görüşleri Resim 2'de verilmiştir.

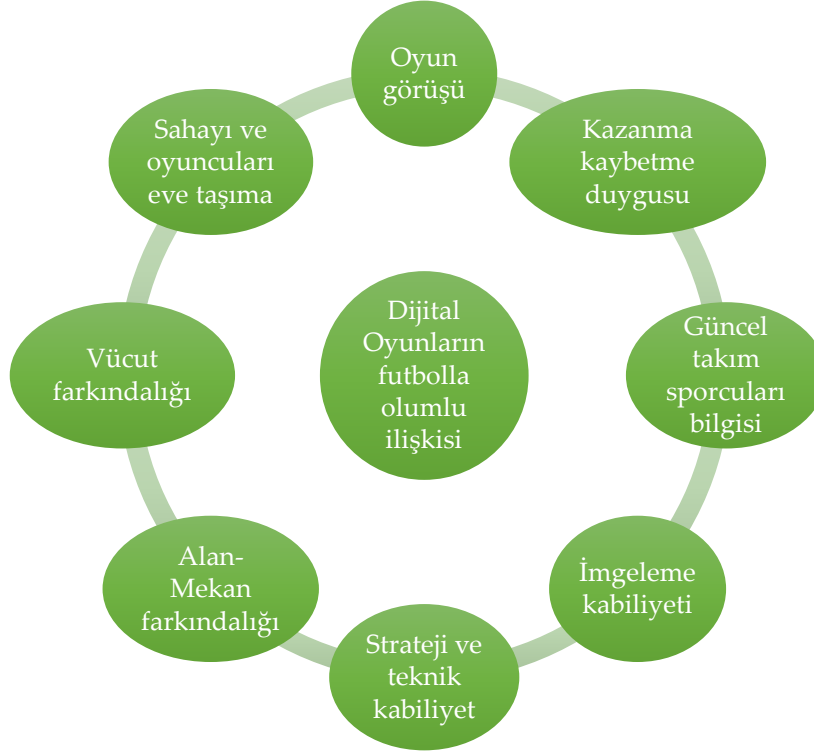
Resim 2. Dijital Oyunlara Ayrılan Zamanın Üzerimizdeki Etkisi

F1: "Vaktini kaliteli geçirenler bundan etkilenmezler ama saatlerce oyuna bağlanmak fiziksel ve zihinsel gerilmelere sebep olur." F2: "Ben olumsuz yönünün olduğunu düşünmüyorum. Aksine olumlu yönlerinin olduğunu düşünüyorum. Örneğin bir futbolcunun, futbol oyunu oynaması daha çabuk düşünme ve karar vermesini geliştiriyor." F3: "Bir ara 101 oynuyordum ama ona da kısıtlama getirdim uyku düzenimi bozduğu için. Futbolda bu tarz şeyler hemen sahada kendini yansıtıyor sakatlık ya da performans düşüklüğü gösteriyor bizlerde o yüzden minimuma indirdim." F4: "Sportif olarak bir zararı olduğunu söyleyemem fakat tek handikabı; uzun saatler aynı şekilde oturmak ve bazı geceler geç saatlere kadar oynandığı için olumsuz etkileri olabilir diye düşünüyorum." F5: "Olumsuz hiçbir yönü yok sportif anlamda." F6: "Bu biraz daha insanların kendince zamanı etkili kullanma ve sorumluluklarını zamanında yerine getirmeleri ile ilgili bir konu yani sporcu olarak zamanında uyuma, yemek yeme, antrenman bu ve bunun gibi şeyleri dijital oyun oynamak için engellememesi lazım yoksa büyük bir sorun haline gelir." F7: "Bazı zamanlarda az da olsa bir etkisi olduğu bir gerçek çünkü arkadaşlarla özellikle oyun oynuyorsanız ya da oyun o esnada size çok zevk veriyorsa bazı şeyleri geç yapma hatta unutmaya bile gidebiliyor." F8: "Çok sıkça oynamadığım için olumsuz bir etkisi olmadı hiç ama dijital oyun bağımlısı olarak spor yapan insanlarda kesinlikle bir problem yaşıyordur." F9: "Sportif hayatımı etkileyecek kadar dijital oyun oynamıyorum." F10: "Bazen geç saatlere kadar oynamak uykumdan ettiği oluyor ama bunun büyük bir sorun ve problem olduğunu düşünmüyorum."

Öğrencilerin ifadelerinde de görüldüğü gibi genel olarak herhangi bir olumsuz yönünün bulunmadığı bazı öğrencilerin ise olumsuz yönünün birey tarafından kaynaklandığı bu konuda dijital oyununun etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dijital oyunların futbol yaşantısında size kattığı bir kazanım var mıdır? Varsa nedir?

Öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde dijital oyunların futbol yaşantısına olan etkilerine ilişkin görüşleri Resim 3' de verilmiştir.

Resim 3. Dijital Oyun ve Futbolun Olumlu Etkileşimi

F1: "Oyun görüşünü geliştirebilir. Güncel takım sporcularını takip ettiğiniz için genel kültür olarak da artıları vardır. Oyunun her türlü rekabet etmeyi, kazanma kaybetme duygusunu geliştirir ve dijital reel fark etmez." F2: "Evet var. Çabuk düşünme ve karar verme. Sevdiğimiz ve takip ettiğimiz futbolcuları takip etmek." F3: "Çok aşırı çeşitli dijital oyunlardan oynamadığım için ve katkısı da olacağını düşünmediğim için sporcuya bu platformun, çok da kazanımı veya eksilimi olmadı bende. Profesyonel futbolcu olmak kendine zarar verir ve bu durumlardan kaçınmayı gerektirir. Bende olabildiğince uzak durdum." F4: "Kesinlikle vardır. Saha içerisinde erken düşünme ve pratik olabilmek adına faydalı olduğunu düşünüyorum." F5: "Futbol yaşantıma hızlı düşünmeyi ve uygulamayı, çeşitli açılardan pas verme kabiliyeti ve taktiksel anlamda beceri gibi kazanımlar kattı." F6: "Bu konuda herhangi bir kazanımdan çok oyun görüşü hakkında biraz bilgi edindiğimi düşünüyorum ama daha fazlasının olduğunu düşünmeyenlerdenim." F7: "Futbol hayatıma yönelik 'FIFA ve PES' oyunları oynuyorum ve bazen kontrol dışındaki oyuncuların saha üzerine dağılımı ve konumlanması doğru bir şekilde izlenirse kazanım olduğu düşüncesindeyim." F8: "Dijital oyunlardaki futbolun zaten gerçek hayattan esinlenilerek yapılmasından dolayı zaten bildiğimiz şeyler hayatıma bir kazanım değil ama eğlence kazandırıyor diyebilirim." F9: "Hayır herhangi bir kazanımı yok." F10: "Bazı hareketleri oyunlarda yapmak görsel olarak hoş geliyor ve kendim yapmaya çalıştığımda gerçek hayatta bazen kötü sonuçlar alabiliyorum onun haricinde bir kazanım olduğunu düşünmüyorum."

Öğrencilerin ifadelerinde de görüldüğü gibi dijital oyunun futbol hayatına etkisine bakıldığında kimi öğrenciler herhangi bir etkisi olmadığını söylerken kimi öğrencilerde teknik, taktik, oyun dağılımı ve kombinasyonu gibi özelliklerden dolayı olumlu etkilediğini ve kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Dijital oyunlardaki kazanımları futbol hayatınıza aktarmanız ne kadar süre alıyor?

Öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde dijital oyunların futbol yaşantısına aktarma hususundaki görüşleri Şekil 4’de verilmiştir.

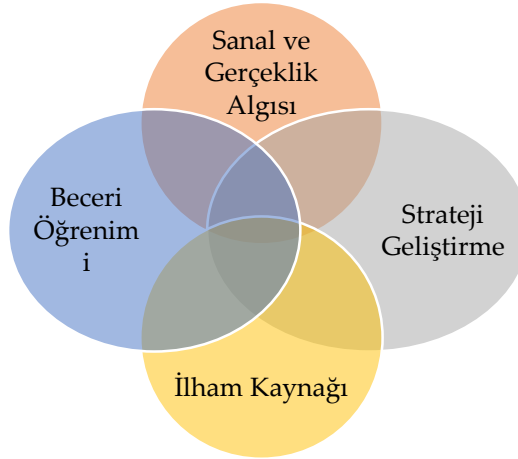
Resim 4. Dijital Oyun Kazanımları

F1: “Hemen peşine uygulanabilir.” F2: “Kişinin yeteneğine bağlıdır bu sorunun cevabı bence. Ben oyunda yapabildiğim her şeyi gerçekte de yapabileceğimi düşünüyorum. Çünkü onları ben yönlendiriyorum.” F3: “Bir fikrim yok bu konuyla ilgili. Yapanların da fazla katkı duyacağını sanmıyorum.” F4: “Kendi şahsım adına herhangi bir kazanımım olmadığı net bir şekilde söyleyebilirim. Tek kazanımım; hızlı düşünmek, güzel ve eğlenceli vakit geçirmek.” F5: “Zaman anlamında bu anlık oluyor. Oyun sonrası analizleri sahaya çıkar çıkmaz uygulamaya çalışıyoruz.” F6: “Gerçek hayata yansıtmak için geçerli bir kazanım göremediğim için bu konuda yorum yapamıyorum.” F7: “Daha çok pozisyon bilgisi olarak aklımda kalanları uygulamaya çalışıyorum ama bazen gene de başarısız olduğumu düşünüyorum uygulamalarımda.” F8: “Bir kazanım aldığımı düşünmediğimden zamanımı da almıyor.” F9: “Bir kazanım kattığını düşünmediğim için hayata aktarmak için zaman da almıyor.” F10: “Oyun içindeki bazı hareketleri uygulamak için antrenman öncesi ve sonrası çalışmalar yapsam bile bunları maç içinde yüzde yüz uygulayabilmek için epeyce bir zamana ihtiyaç var belki de bir aylık bir çalışma ile olabilir.”

Öğrencilerin ifadelerinde de görüldüğü gibi dijital oyunları futbol hayatına aktarırken hızlı düşünmek, pozisyon bilgisi edinmek gibi kazanımları futbola aktardıkları belirtmişlerdir.

Dijital oyunlardaki kazanımların teknik taktiklerin futboldaki başarı oranı sizce nedir?

Öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde dijital oyunların teknik taktik olarak futboldaki başarıya ilişkin görüşleri Şekil 6’da verilmiştir.

Resim 5. Dijital Oyunların Sportif Hayat Öğrenmeleri

F1: "Futbol aynı zamanda bir strateji oyunudur, o yüzden bu oyunlarda dizilimler taktikler denenebilir. Tek sıkıntı orda oynayan ve kalıplara sokulan oyunda yapılanlar reelde o kadarda kolay olmayacaktır." F2: "Bazı şeyler bazı şartlar oyunda ki gibi rahat değildir. Oyundaki başarı bence gerçekte çok zordur." F3: "Sanal oyunlar sadece sanal da kalır, gerçeklik payı sahaya asla yansımaz. İki birbirinden çok farklı bir durum bence, biri gerçek performans sergiliyor diğeri var olduğunu hayal ettiğimiz bir performans. Sanal ve gerçeği bambaşka; gerçekte sakatlanan bir oyuncu 5 dakika sonraki oyunda oynayabilir, gerçeğindeki hafta aylar ve yıl bile bulabilir. Bu iki örnek birbiriyle örtüştürmenin imkansız olduğunu kanıtı." F4: "Teknik ve taktik anlamda ufkumu genişlettiğini ve ilham verdiğini kesinlikle söyleyebilirim." F5: "Buna yüzde oran verirsek %50 payı var." F6: "Dijital oyunlar gerçek hayattan esinlenerek tasarlandığı için salında gerçek hayattaki teknik-taktiklerin dijital oyunlara aktarılmasındaki başarı oranının ne olduğu önemli çünkü ne kadar gerçekçilik içerirse dijital oyunların oynanmasındaki oranda ona göre artar." F7: "Uzun zaman harcamak lazım gerçek bir maçta uygulayabilmek için teknik taktik öğrenmeleri ama gerçekten doğru bir şekilde ve iyi bir oranda uygulamak çok zor çünkü bilgisayar tabanlı oyunlar olduğu için mükemmelliğe programlanmıştır ve bizlerin bunu yapması biraz zor." F8: "Bence de futboldaki kazanımların dijital oyunlardaki başarı oran nedir olmalıydı." F9: "Herhangi bir kazanım katmadığı düşüncesindeyim." F10: "Gerçek hayatta futbolcuların yaptığı hareketlerden esinlenerek oyuna aktarılan hareketler olduğu için uygulanabildiğinden bizimde uygulayabilmemiz için biraz zamana ihtiyaç olsa da kesinlikle işe yarayacağı düşüncesindeyim."

Öğrencilerin ifadelerinde de görüldüğü gibi oyundaki stratejilerin ve taktiklerin futbola aktarılacağı aktarımın doğru olması sonucunda futboldaki başarının artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmamızın sonuçlarına göre; dijital oyun oynayan futbolcuların öğrenmelerinin, sporsal yaşantılarına etkilerinin, futbol oyuncularını üzerindeki etkisi incelendiğinde dijital oyunların futbolcular tarafından oynanma nedenlerinin hobi amaçlı olduğu, boş zaman aktivitesi olarak görmeleri ve oyun oynama tutkusu olduğuna, dijital oyunlara olan ilgilerinin ve dijital oyunlarla geçirdikleri zamanların daha da fazla arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Spor oyunları; gerçek hayattaki spor türlerinin dijital yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır. FIFA, PES, NBA türü oyunlar bu türlerdendir. Fakat bu oyun türünden farklı olarak internet kaynaklarında E-Spor olarak adlandırılan oyun türleri olarak bilinmektedir. Bu tür oyunlar günümüz dünyasının en popüler oyunları olarak gösterilmekte ve 20 milyondan fazla kullanıcısının olduğu bilinmektedir (Çolak ve vd., 2018). KPMG Football Benchmark'ın yaptığı araştırmada pandemi döneminde e-sporun büyümesini araştırdıkları çalışmalarında, e-sporun küresel karantina döneminde gelişmeye devam ettiği ve e-spor oyun satışlarının %63 oranında arttığı belirlenmiştir (Kpmg , 2020).

Dijital oyunlar karşısında zaman geçirmenin futbolcular üzerindeki olumsuz etkilerinin olması ve bağımlılık düzeyine ulaşmasının bireysel olarak değiştiği ve olumsuz etkinin birden fazla dijital oyun oynamalarına ve dijital oyun karşısında geçirdikleri zamana bağlı olarak antrenman, uyku, beslenme vb. ihtiyaçlarında bazen ertelemelerin olumsuz etkisinin olduğu ama dijital oyun karşısında zamanı etkili kullanıp bağımlılık düzeyinden uzak olarak oynandığında olumsuz etkisinin olmadığı gibi farklı görüşlere ulaşılmıştır. Bu çalışmaya paralel olarak Lemmens ve vd., (2009)'da dijital oyun bağımlılığını; "sosyal ve/veya duygusal sorunlara sebep olduğu halde, kişinin bilgisayar ya da video oyunlarını aşırı ve yoğun şekilde kullanması ve oyuncunun aşırı kullanımı kontrol edememesi" şeklinde tanımlamıştır.

Dijital oyunlar oyun sırasında kişilerde her türlü rekabet etme, kazanma kaybetme duygusu, çabuk düşünme ve karar verme, taktiksel anlamda zihinde şema oluşturma ve öğrendiklerini gerçek yaşantıda uygulama gibi olumlu etkilerinin olması da dijital oyunların sporcuların sportif yaşamlarındaki başarılarını etkileyeceği düşünülmektedir. Kretschmann (2010)'a göre dijital spor oyunları aracılığıyla dijital oyun temelli öğrenmenin olumlu yönleri ortaya çıkmaktadır ve ayrıca dijital oyuncu sanal olarak deneyimlediği taktikleri gerçek olarak spora yansıtılabilmekte olup dijital oyunlardaki başarılı stratejiler, gerçek deneyimlerde test edilip uygulanabilmekte olduğunu da belirtmiştir. Argan ve vd., (2006) 'da, 'e-spor oyunlarında başarıyı etkileyecek faktörlerin düşünme hızı, önsezi, zeka, takım oyunu, el çabukluğu, görme yeteneği, konsantrasyon ve liderliktir' diye eklemiştir. E-sporlarda düşünme hızı, önsezi ve zekâyı geliştirmekle birlikte, rakibin bir sonraki hamlesinin ne olacağı ile ilgili başarıya götürecektir faktörlerdir' diye bahsederken (Wagner, 2006). E-spor ile ilgili olarak "insanların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken zihinsel ya da fiziksel yeteneklerini geliştirdikleri ve eğittikleri bir spor etkinlik alanıdır" şeklinde tanımlamıştır. Dijital oyunlardaki öğrenmeleri

gerçek hayata anında aktarmanın zor olduğu, uzun süreli antrenman ile beceri gelişiminin üst düzey olmaları ve bunun yanında bireysel farklılıklar ve psikomotor yeteneklerinde etkili olduğu söylenmiştir. Dijital oyundaki öğrenmelerin sporsal yaşantıda gösterilmesi bazen istemsiz olarak gizil öğrenmelerle de gerçekleşebileceği gibi bunlarda gerçek hayata transfer edebilmek için antrenman öncesi ve sonrasında ekstra olarak çalışmalar yapılması gerektiği çünkü bu öğrenmelerin gerçek hayatta anlık olarak uygulandığı için üzerinde yeterli olarak çalışmanın gerçek hayata transferinde olumlu sonuçlar alınmasını sağlayabilir. Özellikle öğrenmelerinin daha çok müsabaka sırasında oyun görüşü ve pozisyon bilgisi olarak daha çok uygulanabilir olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada futbol oyuncularının dijital oyunların hayata transferi, sporsal yaşantılarındaki olumlu ve olumsuz etkileri üzerine nitel bir araştırma yapılmıştır. Dijital oyunları gerçek hayata aktarma, dijital oyun oynamaları başka etkinlikler yerine tercih etme ve dijital oyun oynamaktan dolayı sporsal hayatlarına olumlu ve olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Futbol oyuncularının, dijital oyunlarda edinilen kazanımların sporsal yaşantılarında karşılaşılan zorlukları aşmaya yardım ettiği düşüncesi de hakimdir. Bütün bu sorular ve cevapları göz önüne alındığında dijital oyun oynayan futbolcuların dijital oyunların hayata transferi üzerine olan olumlu ve olumsuz algılarının kişinin kendi yaşantısına göre sporsal yaşamında etkili olacağı görülmüştür. Dijital oyun oynayan sporcuların dijital öğrenmelerinin sporsal yaşantıları üzerine etkisi incelendiğinde, sporcular dijital oyunları hayatlarına rekreatif bir faaliyet olarak dahil etmektedir. Öncelikli amaçları ise kazanma/kaybetme duygusunu yaşamak, keyif almak, sosyal ilişkilerini dijital oyunlar aracılığıyla sürdürmek, oyunların kişiye sağladığı lüks oyun içerikleriyle duygusal doyumlarını sağlamayı amaçladıkları gözlemlenmiştir.

Türkiye’de dijital oyun sektörü, oyuncu sayısı, pazardaki fırsatlar, yeni iş modelleri ve geliştirmeler konusunda barındırdığı olanaklar ile oldukça cazip bir durumdadır (Büyükbaykal ve Cansabuncu, 2020). Covid- 19 pandemisi ile evde geçirilen vaktin uzaması ile dijital oyun pazarındaki hareketlenmede ciddi yükseliş yaşadığı söylenebilmektedir. Boş vaktin artması ve teknolojik imkânlar ile dijital bağımlılık unsurlarının arttığını, kişilerin dijital oyunlara ayırdığı zamanın da arttığını söyleyebiliriz. Dijital oyun bağımlılığı gün geçtikçe daha büyük ve önem arz eden bir sorun haline gelmekte ve bireylerde hareketsizlik, obezite, beceri bozukluğu, göz bozukluğu, baş ağrısı, agresiflik, saldırganlık, anti-sosyal davranış, şiddet eğilimi gibi birçok olumsuz durumun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Bhagat ve vd., 2020; Horzum, 2011). Dijital oyunlara ayrılan zamanın kişiler üzerindeki etkisini incelediğimizde, sporcuların vakit ayırmasını iyi planladığında karar verme süresinde kısalma, strateji ve taktiksel gelişim, oyunu okuma ve görmede, kazanma kaybetme duygusunu yaşamada, keyifli vakit gibi olumlu yönleri vardır. Fakat dijital oyunda geçirilen sürenin artışı ile uykusuzluk, yorgunluk, unutkanlık ve beraberinde sorumlulukların yerine getirilememesi problemlerinin yanı sıra hayat temposunda aksaklıklara sebep olacaktır. Günün sadece dijital oyuna ayrılması bağımlılıktır, uyku düzeninde bozukluklar gözlemlenir.

Dijital oyunlar ve futbolun etkileşimi incelendiğinde kişide imgeleme kabiliyeti, alan- mekan farkındalığı, vücut farkındalığı, sahayı ve sporcuların eve taşınması, güncel takım/ sporcular bilgisi sağlanabilir. Fakat futbol spor yaşantısına katkısı bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak tartışmaya müsaittir. Dijital oyun öğrenmelerini sportif hayata transferinin anında olmayacağı da gözlemlenmiştir. Psikomotor yetenek, kabiliyet, antrenman ile beceri gelişimine ayrılan süreç, bilişsel özellikler veya gizil öğrenmelerle sınırlı kalabilmektedir. Mitchell ve vd., (2004) genel olarak dijital oyunlar beden eğitimi ve öğretimi alanında fiziksel ve psikolojik olarak kolayca senaryo oluşabilmesini sağlamakta olduğunu belirtmiştir. Dijital oyundaki kazanımlar sportif hayat öğrenmeleri futbol için strateji geliştirme ve beceri öğrenimi için ilham kaynağı olacaktır. Dijital oyundaki karakter ile sahada performans sergileyen sporcuda sanal ve gerçeklik algısı bozulmamalıdır.

Bu araştırmada dijital oyun oynayan futbolcuların öğrenmelerinin sporsal yaşantılarına etkileri incelendiğinde futbolcularda olumlu ve olumsuz etkileri olduğu saptanmıştır. Sporcu, kendi sportif hayatı için oyundan edinebileceği kazanımı elde edebilmelidir. Kişinin kendi yaşamını iyi yönlendirebilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Sportif hayatındaki mücadele ve rekabette olumlu kazanımları olabileceği gibi engelleyici unsurları da olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Akçay, D., & Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 66-71.
2. Argan, M., Özer, A., & Akın, E. (2006). Elektronik spor: Türkiye'deki siber sporcuların tutum ve davranışları. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 1-11.
3. Bayırtepe, E., & Tüzün, H. (2007). Oyun tabanlı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarıları ve öz-yeterlilik algıları üzerine etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42.
4. Best, J. W., & Kahn, J. V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (M. Durmuşçelebi, Çev.; O. Köksal, Ed.). Konya: Dizgi Ofset.
5. Bhagat, S., Jeong, E. J., & Kim, D. J. (2020). The role of individuals' need for online social interactions and interpersonal incompetence in digital game addiction. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 36(5), 449-463.
6. Binark, M., & Sütçü, G. (2008). *Dijital oyun*. İstanbul: Kalkedon.
7. Büyükbaykal, C. I., & Cansabuncu, İ. A. (2020). Türkiye'de yeni medya ortamı ve dijital oyun olgusu. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 4(1), 1-9.
8. Chatfield, T. (2012). *Dijital çağa nasıl uyum sağlarız* (L. Konca, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
9. Cihan, B. B., & Ilgar, A. E. (2019). Dijital spor oyunlarının sporcular üzerindeki etkilerinin incelenmesi: Fenomenolojik bir çözümleme. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 172-173.
10. Çakmak, D. (2015). Orta yaş bireylerin bilgisayar oyunlarına yönelik tutumlarına ilişkin bir uygulama. *International Play and Toy Congress-Uluslararası Oyun ve Oyuncak Kongresi* (s. 413-425). Erzurum: Atatürk Üniversitesi- Açıköğretim Fakültesi- İletişim Fakültesi.
11. Çolak, S., Örs, A., Çolak, E., Son, M., Güzelordu, D., Çolak, T., et al. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin e-spor bilgi düzeylerinin araştırılması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 121-127.
12. Gökçearsan, Ş., & Durakoğlu, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 419-435.
13. Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 56-68.
14. Kim, E., Namkoong, K., Ku, T., & Kim, S. (2008). The relationship between online game addiction and aggression, self-control, and narcissistic personality traits. *European Psychiatry*.
15. Kirriemuir, J. (2002). Video gaming, education and digital learning technologies. *DLib Magazine*, 8.
16. Kneer, J., & Glock, S. (2013). Escaping in digital games: The relationship between playing motives and addictive tendencies in males. *Computers in Human Behavior*.
17. KPMG. (2020). Alındığı adres: footballbenchmark.com.
18. Kretschmann, R. (2010). Developing competencies by playing digital sports-games. *US-China Education Review*.
19. Lemmens, J., Valkenburg, P., & Peter, J. (2009). Development and validation of a game addiction scale for adolescents. *Media Psychology*, 77-95.
20. Merriam, S., & Tisdell, E. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
21. Miles, B., & Huberman, A. (1994). *Qualitative data analysis*. London: International Education and Professional Publisher.
22. Mitchell, M., McKethan, R., & Mohnsen, B. (2004). *Integrating technology and physical education*. Cerritos: Bonnie's Fitware Inc.
23. Mohnsen, B. (2008). *Using technology in physical education* (6th ed.). Cerritos: Bonnie's Fitware Inc.
24. Patton, M. (2007). *Qualitative inquiry and evaluation methods* (4th ed.). CA: Sage Publications.
25. Wagner, M. (2006). On the scientific relevance of eSports. *International Conference on Internet Computing & Conference on Computer Games Development*. Las Vegas.
26. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
27. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Boksörlerde İzokinetik Omuz İç ve Dış Rotasyon Kuvvetlerinin Değerlendirilmesi

Muhammet Zafer AZMAN^{1A}, Selda UZUN^{1B}, Muhammed Yusuf KAHRAMAN^{2C}, Ömer İLHAN^{1D}, Fatih SANI^{1E}

¹Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı, İstanbul, TÜRKİYE

²Haliç Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Selda UZUN e-mail: suzun17@yahoo.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0000-0003-4336-1976 B: Orcid ID: 0000-0003-1386-4628 C: Orcid ID: 0000-0002-7639-8444 D: Orcid ID: 0009-0003-4849-517X E: Orcid ID: 0000-0002-7437-7420

Özet

Bu çalışmanın amacı, boksörlerde iki farklı açısal hızda (60°/s ve 180°/s) izokinetik omuz iç ve dış rotasyon kuvvet performansını ve asimetriyi değerlendirmektir. Araştırmaya müsabaka deneyimi olan 10 erkek boksör (yaş: 25,11 ± 5,95 yıl, boy: 176,67 ± 10,83 cm, ağırlık: 78,33 ± 11,48 kg, VKİ: 25,11 ± 2,97 kg/cm²) katılmıştır. Tüm katılımcıların izokinetik omuz iç ve dış rotasyon kuvvetleri Biodex Sistem 4 izokinetik dinamometre ile ölçülmüştür. Test prosedüründe, katılımcılar 5 dakikalık ısınma yapmış, ardından omuz iç ve dış rotasyonları 60°/s ve 180°/s açısal hızlarda test edilmiştir. Bu çalışmada, sağ (dominant) omuz izokinetik rotasyon kuvvetinin sol (baskın olmayan) ekstremiteye göre her iki açısal hızda da zirve tork, ortalama güç ve toplam iş gibi parametrelerde anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tesbit edilmiştir. (p<0,05). Ayrıca, hem sağ hem de sol ekstremitenin için her iki açısal hızda da Zirve Tork (Nm) ve Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg) parametrelerinde iç rotasyon izokinetik kuvveti dış rotasyona göre daha yüksek bulunmuştur (p<0,05). Bu araştırmanın sonuçlarına göre, boksörlerde sağ (dominant) izokinetik omuz rotasyon kuvvet parametrelerinin sol tarafa göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu asimetrielerin performans ve yaralanma risklerini etkileyebileceği göz önüne alındığında, sol omuzun spesifik kuvvet antrenmanları ile desteklenmesi tarafımızdan önerilmektedir. Ayrıca, araştırmaya katılan boksörlerde her iki omuz eklemine de iç rotasyon kuvvetinin dış rotasyona göre yüksek olması büyük olasılıkla yumruk vuruşu sırasında omuzun internal rotasyona gelmesinden kaynaklıdır, bu nedenle boksörlerde sol omuz eksternal rotatörleri kuvvetini arttırmaya yönelik bir antrenman programının genel antrenman rutinlerine eklenmesi gerektiği kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Boks, İzokinetik Kuvvet, Omuz Rotasyonu, kuvvet oranı

Evaluation of Isokinetic Shoulder Internal and External Rotation Strength in Boxers

Abstract

The aim of this study was to evaluate isokinetic shoulder internal and external rotation strength performance and asymmetry in boxers at two different angular velocities (60°/s and 180°/s). Ten male boxers with competitive experience (age: 25.11 ± 5.95 years, height: 176.67 ± 10.83 cm, weight: 78.33 ± 11.48 kg, BMI: 25.11 ± 2.97 kg/cm²) participated in the study. The isokinetic strength of shoulder internal and external rotation was measured

using the Biodex System 4 isokinetic dynamometer. In the testing procedure, participants warmed up for 5 minutes, after which shoulder internal and external rotations were tested at angular velocities of 60°/s and 180°/s. In this study, it was found that the right (dominant) isokinetic strength of the shoulder rotation was significantly higher than the left (non-dominant) extremity in parameters such as peak torque, average power and total work at both angular velocities ($p<0.05$). In addition, peak torque (Nm) and peak torque/body weight (Nm/kg) parameters for both right and left extremities at both angular velocities, internal rotation isokinetic strength was found to be higher than external rotation ($p<0.05$). According to the results of this study, right (dominant) isokinetic shoulder rotation strength parameters were higher than the left side in boxers. Considering these asymmetries may affect performance and injury risks, it is recommended that the left shoulder should be supported with specific strength training. In addition, the fact that the internal rotation force was higher than the external rotation force in both shoulder joints in the boxers participating in the study is probably due to the internal rotation of the shoulder during the punch. Therefore, we believe that a training program to improve the external rotator strength of the left shoulder should be included in the training routines of boxers.

Keywords: Boxing, Isokinetic Force, Shoulder Rotation, Strength Ratio.

GİRİŞ

Boks, yumruklar kullanılarak başa ve vücuda yapılan vuruşları içeren tam temaslı bir dövüş sporudur. (Alevras ve ark. 2022). Kas kuvveti sporunun genel fiziksel düzeyini tanımlayan ve boksta müsabaka sonucunu belirleyen en önemli fiziksel faktörlerden biridir (Pedzich ve ark. 2012). Boks sporunda müsabakanın kazanılması, rakibin hedef bölgesine net ve güçlü yumrukların atılmasına bağlı olduğundan dolayı kas kuvvetinin etkisi fizyolojik profilde önemli bir role sahiptir (Kocahan ve ark., 2018; Stojsih, 2010). Müsabakayı kazanmak için rakibe uygulanan yumruk kuvveti en önemli fizyolojik parametredir (Tasiopoulos ve ark. 2018). Bu nedenle, boksörlerde üst ekstremitte kuvvetinin ve kuvvet asimetrisinin değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Kas kuvvetini ve dayanıklılığını objektif olarak ölçme imkânı veren izokinetik dinamometreler, agonist-antagonist kas oranlarını değerlendirmek amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Bu cihazlar ile belirli açılarda tüm eklem hareket açıklığı boyunca maksimal kas kuvveti oluşturularak, maksimum kas kuvvet değerlendirmeleri ve kas kuvvetini arttırmak için antrenman programı dizaynı yapılabilmektedir. Aynı zamanda, agonist antagonist kas grupları ile sağ ve sol ekstremiteler arasındaki kas kuvvet dengesizliği tespit edilmektedir (Kocahan ve ark., 2018). Bu nedenle, özellikle profesyonel düzeyde boks sporu yapan sporcularda, kas kuvvetini objektif olarak değerlendirebilen izokinetik testlerin yapılması oldukça önemlidir.

Boksörlerde bilateral omuz iç ve dış rotasyon kuvvet farkının kabul edilebilir düzeyde olması, performansın korunması ve yaralanma riskinin azaltılması için hayati öneme sahiptir. Literatürde, sağlıklı sporcularda bilateral kuvvet farkının %0 ila 10 arasında olması normal, %10-20 arasında olması muhtemelen anormal, %20'den fazla olması ise anormal kabul edilmektedir (Ellenbecker ve Davies, 2000). Bu oran, omuz stabilitesini sağlayan kas gruplarının simetrik kuvvet üretimini destekleyerek optimal biomekanik dengeyi korumaktadır. Daha yüksek oranlarda kuvvet farkı, omuz eklemine binen yükün dengesiz dağılımına ve aşırı kullanım yaralanmalarına yol açabilir. Boksörler, genellikle dominant taraflarını daha fazla kullandıkları için omuz kaslarında kuvvet asimetrisi insidansı yüksektir (Zazryn ve ark, 2006). Örneğin, dominant omuzun iç rotasyon kuvveti daha yüksektir. Bu dengesizlik, özellikle yumruk atma sırasında ortaya çıkan yüksek hız ve kuvvetli hareketlerde yaralanma riskini artırabilir (Kibler ve ark., 2013). Bir araştırmada, boksörlerde glenohumeral eklem iç ve dış rotasyon kas kuvvetleri izokinetik dinamometre ile değerlendirilmiş ve boksörlerde 60/120/180 °/sn hızlarda dominant omuzun diğerine göre daha yüksek izokinetik kuvvet değerine sahip olduğu gösterilmiştir (Tasiopolous ve ark, 2018). Sporcularda bilateral asimetriyi azaltmak için spesifik kuvvet egzersizlerinin uygulanması önemlidir. Böylece, hem performans artışı hem de yaralanma riski kontrol altına alınabilir.

Boksta gerçekleşen eklem yaralanmaları spora dönüş süresi uzun olacağından sportif başarıyı olumsuz etkilemektedir. Olimpik dövüş sporcularında ortalama olarak her 2,1 saatlik müsabakada bir yaralanma

meydana geldiği ve yaralanma riskinin boks, judo ve tekvanda güreşe kıyasla önemli ölçüde daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Lystad ve ark. 2021). Müsabaka sırasında meydana gelen yaralanmalar sebebiyle sporcuların yaklaşık %30'u müsabakadan veya antrenmandan 7 günden fazla uzak kalmaktadır (Lystad ve ark. 2021). Ayrıca, amatör boksörlerin yaralanma riskinin tekvando ve karate sporcularına kıyasla daha düşük, ancak judo sporcularına kıyasla daha yüksek olmakla birlikte, amatör boksörlerin her 2,5 saatlik müsabakada ve her 772 saatlik antrenmanda ortalama bir yaralanma yaşadığı bildirilmiştir (Alevras ve ark., 2022). Ayrıca, müsabakalar sırasında baş yaralanmalarının yaygın olduğu, ancak antrenmanlarda üst ekstremitelerde yaralanmalarının daha sık görüldüğü tespit edilmiştir (Alevras ve ark., 2022). Literatürdeki araştırmalarda, boksörler ve sağlıklı sedanter bireyler karşılaştırıldığında, özellikle omuz rotasyon kuvveti (dış rotasyon/iç rotasyon) oranları değerlendirildiğinde; dış rotatör kas kuvvetinin iç rotatörlere oranla daha zayıf olduğu bildirilmiştir (Shiklar ve Dvir, 1995; Tasiopolous ve ark, 2018).

Yaralanmaların önlenmesi için düşük izokinetik konsantrik hızlarda (30°/s ve 60°/s) omuz iç ve dış rotasyon oranlarının en az 0.60-0.66 ve dolayısıyla dış rotatörler iç rotatör kuvvetinin en az 2/3'üne sahip olması gerektiği belirtilmiştir (Ellenbecker ve Davies, 2000). Daha yüksek hızlardaki kuvvet farklılıkları spor branşlarının biyomekanik hareketine bağlı olarak değişebilmektedir. Rotatör manşet kasları eklem kinematiki ve omuz fonksiyonunun korunmasında önemlidir. Ayrıca, glenohumeral stabilite, çeşitli yönlerde değişen kuvvetlerin ve sıkıştırma kuvvetlerinin oranına bağlıdır. Bu nedenle, omuz iç ve dış rotasyon kuvvet oranlarındaki değişiklikler eklem stabilitesinin azalmasına sebep olabilir. Bu sebeple, özellikle spor aktiviteleri sırasında omuz artikülasyonunun normal işlevi için iç ve dış rotasyon kasları arasında optimal kuvvet dengesi gereklidir (Tasiopolous ve ark, 2018). Boksörlerde, omuz eklemine 60°/sn ve 240°/sn izokinetik ölçümler her iki açılarda da dış rotasyon kuvvetinin iç rotasyona göre yaklaşık olarak yarısı kadar (60°/sn' de dominant taraf %44 ve sol taraf %49, 240°/sn açılarda, sağ tarafın %47, sol taraf %46) olduğu tespit edilmiştir (Kocahan ve Yıldırım, 2018). Bu durum, boks sporuna özgü yapılan yumruk ve kroşe gibi hareketlerinden dolayı iç rotasyon kaslarının daha çok kullanılmasından kaynaklanabilir. Sonuç olarak literatürde, boksörlerde dış rotasyon kuvveti iç rotasyona oranla daha zayıf bulunmuştur. Bu nedenle, sporcularda omuz rotasyon kuvveti değerlendirilerek agonist ve antagonist kas kuvvet oranlarının düzeyine göre verilecek doğru antrenman programları omuz eklemine olası yaralanma riskini azaltabilir. Ayrıca, boks sporunda bilateral kuvvet farklılıkları tespit edilmesi üst ekstremitelerde yaralanma riskini azaltmak ve kuvvet antrenman programlarını düzenlemek açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, bu pilot çalışmanın amacı, boksörlerde omuz rotasyon agonist ve antagonist izokinetik kuvvet oranları ile bilateral omuz iç ve dış rotasyon izokinetik kuvvetlerinin değerlendirilmesidir.

METOD

Katılımcılar

Bu araştırmaya, müsabaka deneyimi olan 10 erkek boksör (yaş: 25,11 ± 5,95 yıl, boy: 176,67 ± 10,83 cm, ağırlık: 78,33 ± 11,48 kg, VKİ: 25,11 ± 2,97 kg/cm²) katılmıştır. Tüm katılımcıların sağ ekstremiteleri dominant taraf olarak tespit edilmiştir. Sporcularda üst ekstremitelerde cerrahi öyküsü ve üst ekstremitelerde mevcut veya geçmiş yıl yaralanması olmaması araştırmaya dahil olma kriterleri olarak belirlenmiştir. İzokinetik testlere uyum sağlamayarak testler sırasında ortaya çıkan ağrı veya rahatsızlık nedeniyle testi tamamlayamamak araştırmadan çıkarılma kriterleri olarak belirlenmiştir. Çalışma Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Onay Numarası: 09.2024.660)

Test Prosedürü

Bu araştırmada, katılımcıların boy ve vücut ağırlığı ölçüldükten sonra katılımcıların omuz rotasyon kuvveti (iç ve dış rotasyon) iki farklı açılarda (60°/s ve 180°/s) Biodex Sistem 4 İzokinetik Dinamometre kullanılarak ölçülmüştür. Bilateral olarak gerçekleştirilen izokinetik kuvvet testlerinin randomize olarak gerçekleştirilmesi amacıyla bir sağ bir sol ekstremitede ile başlanarak testler gerçekleştirilmiştir. Testten bir gün önce boksörlerin antrenman yapmasına izin verilmemiştir. İzokinetik testler laboratuvarında aynı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Tüm katılımcılar başlangıçta izokinetik direnç ve genel prosedürler hakkında bilgilendirilerek ve "Par-Q Fiziksel Uygunluk Testi" doldurularak gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Testten önce, sporcular normal eklem hareketleri; omuz fleksiyon-ektensiyon, abduksiyon-addüksiyon, iç ve dış rotasyon ile duvara top atışlarını 5'er kez tekrarlayarak 5 dakikalık bir ısınma gerçekleştirmişlerdir.

İzokinetik Kuvvet Testi

Isınmanın ardından katılımcılar pelvis ve orta torasik bölgeden stabilizasyon kayışları ile sabitlenmiş biçimde cihaza oturtulmuştur (Resim 1). Katılımcıların glenohumeral eklemi koronal düzlemde 90° abduksiyon pozisyonuna getirilerek dinamometrenin giriş eksenini, glenohumeral eklemin dönme merkezi ile hizalanmıştır. Cihazın dinamometre yönü: 0° dinamometre eğimi: 5° koltuk yönü: 0° ve koltuk sırtı eğimi: 85° olarak ayarlanmıştır. Test, omuz 90° iç rotasyon pozisyonundayken başlatılmıştır. Veri toplama için katılımcılardan konsantrik omuz iç ve dış rotasyonu toplam eklem hareket açıklığı 90° olarak gerçekleştirmeleri istenmiştir. Tüm katılımcılar 60°/sn ve 180°/sn açısal hızlarda randomize olarak teste alınmıştır. Katılımcılara ölçüm yöntemini anlamaları için 3-5 kez submaksimal tekrar yaptırılmıştır. 60° açısal hızda 5 tekrar ve 1 dk. dinlenme verildikten sonra ikinci ölçüm uygulanmıştır. Hızlar arasında 3 dakika dinlenme verilmiştir. Ardından 180° açısal hızda 10 tekrar ve 1 dk dinlenme yapıldıktan sonra, ikinci ölçüm uygulanmıştır. Test sırasında sporcular sözle motive edilerek maksimal kuvvet uygulamaları için teşvik edilmişlerdir.

Resim 1. Omuz Rotasyon İzokinetik Kuvvet Ölçümü

Veri Analizi

Bu çalışmada, her iki açısal hızda toplanan izokinetik kuvvet verileri üreticinin sağladığı Biodex System 4 pro yazılımından elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Zirve Tork (Nm), Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg) Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms), Zirve Tork Açısı (°), 30 Derecedeki Tork (Nm), 0.18 saniyedeki Tork (Nm), Varyasyon Katsayısı (%), Toplam İş (J), İş/ Vücut ağırlığı (%), İlk 3 Tekrardaki İş (J), Son 3 Tekrardaki İş (J), Yorgunluk Değeri (%), Ortalama Güç (W), İvmelenme süresi (ms), Deselerasyon süresi (ms), Ortalama Zirve Tork (Nm) ve Agonist Antagonist Oranı (%) (Dış rotasyon/İç Rotasyon) değerleri kaydedilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Toplanan tüm veriler her bir katılımcı için Excel formatında kaydedildikten sonra SPSS 24 paket programına aktararak istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Her bir parametreye ait ortalama ve standart sapma verileri hesaplandıktan sonra işaretli sıralar Wilcoxon analizi ile bağımlı değişkenler arasında fark analiz edilmiştir. Omuz rotasyonu izokinetik kuvvet parametreleri bilateral olarak sağ ve sol ekstremiteler arasında karşılaştırılmıştır. Aynı şekilde, iç ve dış rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri arasında karşılaştırma yapılmıştır. Alfa anlamlılık düzeyi $p=0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcılara ait omuz rotasyon izokinetik parametreler 60°/s için Tablo 1-2 ve 180°/s için Tablo 2-3' de verilmiştir. 60°/s açısal hızda sağ (dominant:baskın) ekstremitte için Zirve Tork (Nm), Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg), 30 Derecedeki Tork (Nm), İş/ Vücut ağırlığı (%), Toplam İş (J), İlk ve son 3 Tekrardaki İş (J), Ortalama Güç (W), Yavaşlama Süresi (ms) ve Ortalama Zirve Tork (Nm) değerlerinde iç rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri dış rotasyona göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu parametrelerin dışındaki diğer parametrelerde sağ taraf için iç ve dış rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Sol taraf için ise Zirve Tork (Nm), Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg),

Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms), Zirve Tork Açısı ($^{\circ}$), 30 Derecedeki Tork (Nm), 0.18 Saniyedeki Tork (Nm), İş/ Vücut ağırlığı (%), Toplam İş (J), İlk 3 Tekrardaki İş (J), Son 3 Tekrardaki İş (J) ve Ortalama Güç (W) değerlerinde iç rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri dış rotasyona göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu parametrelerin dışında diğer parametrelerde sol taraf için iç ve dış rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Sağ ve sol taraflar arasında ise $60^{\circ}/s$ açısal hızda dış rotasyon için Zirve Tork (Nm), Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg), İş/ Vücut ağırlığı (%), Toplam İş (J) ve Ortalama Güç (W) için sağ taraf sol taraftan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). İç rotasyon için ise Toplam İş (J), İlk 3 Tekrardaki İş (J), Son 3 Tekrardaki İş (J), Ortalama Güç (W) ve Ortalama Zirve Tork (Nm) değerleri için sağ ekstremiten sol ekstremiteye göre, Yorgunluk Değeri (%) için ise sol ekstremiten izokinetik kuvvet parametreleri sağ ekstremiteye göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu parametrelerin dışında diğer parametrelerde sağ ve sol izokinetik kuvvet parametreleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

$180^{\circ}/s$ açısal hızda sağ ekstremiten için Zirve Tork (Nm), Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg), Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms), Toplam İş (J), Yorgunluk Değeri (%), Hızlanma Süresi (ms) ve Ortalama Zirve Tork (Nm) değerlerinde, sol taraf için ise, Zirve Tork (Nm), Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms), 30 Derecedeki Tork (Nm), Toplam İş (J), Ortalama Güç (W) ve Yavaşlama Süresi (ms)' nde iç rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri dış rotasyona göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu parametrelerin dışında diğer parametrelerde hem sağ hemde sol ekstremiten için iç ve dış rotasyon izokinetik kuvvet parametreleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). $180^{\circ}/s$ açısal hızda dış rotasyon için, 30 Derecedeki Tork (Nm), 0.18 Saniyedeki Tork (Nm), İş/ Vücut ağırlığı (%) ve İlk 3 Tekrardaki İş (J) değerlerinde sağ ekstremiten sol ekstremiteye göre, Yavaşlama Süresi (ms) değerinde ise sol ekstremiten izokinetik kuvvet parametreleri sağ ekstremiteye göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). İç rotasyon için ise Zirve Tork Açısı ($^{\circ}$), 0.18 Saniyedeki Tork (Nm), İş/ Vücut ağırlığı (%), Toplam İş (J), İlk 3 Tekrardaki İş (J), Son 3 Tekrardaki İş (J), Ortalama Güç (W), ve Ortalama Zirve Tork (Nm) değerlerinde sağ ekstremiten sol ekstremiteye göre, Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms) ve Hızlanma Süresi (ms) için ise sol ekstremiten izokinetik kuvvet parametreleri sağ ekstremiteye göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu parametrelerin dışında diğer sağ ve sol izokinetik kuvvet parametreleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 1. $60^{\circ}/s$ açısal hızda omuz eklemi iç ve dış rotasyon izokinetik parametrelerinin karşılaştırması

Bağımsız Değişkenler	Sağ (Dominant) (Ort±Ss)			Sol (Ort±Ss)		
	DR	İR	p	DR	İR	p
Zirve Tork (Nm)	48,02±7,08	64,43±16,5	0,02*	44,62±6,63	60,93±15,14	0,02*
Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg)	61,72±7,28	83,48±22,01	0,02*	57,39±7,15	78,78±19,45	0,02*
Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms)	353,33±165,66	730±422,58	0,09	291,11±143,56	691,11±372,45	0,01*
Zirve Tork Açısı ($^{\circ}$)	19,44±9,98	40,67±25,76	0,07	15,11±8,76	48,56±22,66	0,02*
30 Derecedeki Tork (Nm)	44,78±8,5	57,53±16,56	0,02*	41,66±6,87	52,01±15,37	0,05*
0.18 Saniyedeki Tork (Nm)	44,17±7,65	52,56±12,44	0,11	41,43±5,77	50,97±13,44	0,05*
Varyasyon Katsayısı (%)	5,32±2,69	5,74±2,46	0,77	5,03±2,12	7,03±3,1	0,18
İş/ Vücut ağırlığı (%)	79,02±11,22	112,76±30,94	0,02*	69,33±11,41	104,41±28,18	0,02*
Toplam İş (J)	335,26±45,28	482,1±129,82	0,01*	298,27±51,9	441,02±121,3	0,02*
İlk 3 Tekrardaki İş (J)	117,2±18,88	162,18±42,65	0,01*	106,32±16,67	151,24±37,35	0,01*
Son 3 Tekrardaki İş (J)	94,08±31,51	157,6±43,62	0,02*	92±18,51	140,79±43	0,02*
Yorgunluk Değeri (%)	8,84±5,04	3,01±8,58	0,07	38,06±65,02	9,4±11,11	0,26
Ortalama Güç (W)	33,8±4,88	46,27±12,38	0,02*	24,88±15,01	39,21±10,58	0,02*
Hızlanma Süresi (ms)	52,22±6,29	55,56±11,65	0,45	50,99±12,78	56,67±19,44	0,26
Yavaşlama Süresi (ms)	158,89±53,43	253,33±65,32	0,05*	146,67±67,82	248,89±102,68	0,06
Ortalama Zirve Tork (Nm)	51,09±14,63	64,12±17,32	0,03*	67,54±75,38	52,26±12,01	0,21

Ort: Ortalama, Ss: Standart Sapma, DR: Dış Rotasyon, İR: İç Rotasyon, D: Sağ taraf, ND: Sol taraf, *:p anlamlılık değeri<0,05.

Tablo 2. 60°/s açısal hızda omuz eklemi iç ve dış rotasyon izokinetik parametrelerinin sağ ve sol ekstremiteler arasında karşılaştırması

Bağımsız Değişkenler	Dış Rotasyon (Ort±Ss)			İç Rotasyon (Ort±Ss)		
	Sağ	Sol	p	Sağ	Sol	p
Zirve Tork (Nm)	48,02±7,08	44,62±6,63	0,02*	64,43±16,5	60,93±15,14	0,09
Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg)	61,72±7,28	57,39±7,15	0,02*	83,48±22,01	78,78±19,45	0,12
Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms)	353,33±165,66	291,11±143,56	0,48	730±422,58	691,11±372,45	0,78
Zirve Tork Açısı (°)	19,44±9,98	15,11±8,76	0,37	40,67±25,76	48,56±22,66	0,40
30 Derecedeki Tork (Nm)	44,78±8,5	41,66±6,87	0,11	57,53±16,56	52,01±15,37	0,21
0.18 Saniyedeki Tork (Nm)	44,17±7,65	41,43±5,77	0,26	52,56±12,44	50,97±13,44	0,48
Varyasyon Katsayısı (%)	5,32±2,69	5,03±2,12	0,89	5,74±2,46	7,03±3,1	0,40
İş/ Vücut ağırlığı (%)	79,02±11,22	69,33±11,41	0,02*	112,76±30,94	104,41±28,18	0,07
Toplam İş (J)	335,26±45,28	298,27±51,9	0,03*	482,1±129,82	441,02±121,3	0,03*
İlk 3 Tekrardaki İş (J)	117,2±18,88	106,32±16,67	0,08	162,18±42,65	151,24±37,35	0,04*
Son 3 Tekrardaki İş (J)	94,08±31,51	92±18,51	0,21	157,6±43,62	140,79±43	0,03*
Yorgunluk Değeri (%)	8,84±5,04	38,06±65,02	0,09	3,01±8,58	9,4±11,11	0,05*
Ortalama Güç (W)	33,8±4,88	24,88±15,01	0,02*	46,27±12,38	39,21±10,58	0,02*
Hızlanma Süresi (ms)	52,22±6,29	50,99±12,78	0,59	55,56±11,65	56,67±19,44	0,83
Yavaşlama Süresi (ms)	158,89±53,43	146,67±67,82	0,95	253,33±65,32	248,89±102,68	0,94
Ortalama Zirve Tork (Nm)	51,09±14,63	67,54±75,38	0,26	64,12±17,32	52,26±12,01	0,01*
Agonist Antagonist Oranı (%)	72,09±18,62	81,37±14,31	0,14			

Ort: Ortalama, Ss: Standart Sapma, DR: Dış Rotasyon, İR: İç Rotasyon, D: Sağ taraf, ND: Sol taraf, *:p anlamlılık değeri<0,05.

Tablo 3. 180° /s açısal hızda omuz eklemi iç ve dış rotasyon izokinetik parametrelerinin karşılaştırması

Bağımsız Değişkenler	Sağ (Baskın) (Ort±Ss)			Sol (Ort±Ss)		
	DR	İR	p	DR	İR	p
Zirve Tork (Nm)	45,28±8,49	60,96±13,74	0,02*	41,88±9,06	56,83±11,59	0,02*
Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg)	59,38±10,66	78,42±15,85	0,04*	55,57±13,4	73,17±13,85	0,11
Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms)	182,57±40,9	363,3±167,9	0,02*	172,2±42,66	457,78±166,12	0,01*
Zirve Tork Açısı (°)	43,44±52,04	29,89±26,05	1,00	78±163,4	15,78±20,8	0,37
30 Derecedeki Tork (Nm)	44,66±9,15	51,19±12,64	0,24	33,13±12,14	46,33±13,29	0,04*
0.18 Saniyedeki Tork (Nm)	46,54±13,03	54,54±16,51	0,17	41,23±12,79	44,49±14,46	0,59
Varyasyon Katsayısı (%)	49,32±16,27	78,42±20,7	0,31	14,16±19,97	12,67±5,37	0,11
İş/ Vücut ağırlığı (%)	75,94±16,9	101,08±25,12	0,07	68,83±17,1	91,94±23,54	0,11
Toplam İş (J)	465,97±136,8	722,5±205,6	0,01*	409,51±121,48	621,64±181,78	0,01*
İlk 3 Tekrardaki İş (J)	285,58±290,6	258,12±65,48	0,14	256,02±266,89	224,81±65,51	0,14
Son 3 Tekrardaki İş (J)	168,9±66,74	210,44±65,79	0,21	152,77±71,99	178,27±60,09	0,21
Yorgunluk Değeri (%)	56,54±103,81	19,3±6,86	0,02*	52,23±90,56	20,79±15,45	0,81
Ortalama Güç (W)	69,04±28,84	104,72±34,04	0,15	60,43±21,72	85,71±29,3	0,03*
Hızlanma Süresi (ms)	97,8±22,56	82,22±18,12	0,01*	107,13±28,08	105,56±25,87	1,00
Yavaşlama Süresi (ms)	113,33±29,44	182,22±57,88	0,14	137,78±29,73	198,89±74,3	0,01*
Ortalama Zirve Tork (Nm)	54,92±41,23	54,82±14,15	0,02*	54,66±51,72	49,11±12,27	0,14

Ort: Ortalama, Ss: Standart Sapma, DR: Dış Rotasyon, İR: İç Rotasyon, D: Sağ taraf, ND: Sol taraf, *:p anlamlılık değeri<0,05.

Tablo 4. 180° /s açısal hızda omuz eklemi iç ve dış rotasyon izokinetik parametrelerinin sağ ve sol ekstremite arasında karşılaştırması

Bağımsız Değişkenler	Dış Rotasyon (Ort±Ss)			İç Rotasyon (Ort±Ss)		
	Sağ	Sol	p	Sağ	Sol	p
Zirve Tork (Nm)	45,28±8,49	41,88±9,06	0,09	60,96±13,74	56,83±11,59	0,17
Zirve Tork/Vücut Ağırlığı (Nm/kg)	59,38±10,66	55,57±13,4	0,14	78,42±15,85	73,17±13,85	0,11
Zirve Torka Ulaşma Süresi (ms)	182,57±40,9	172,2±42,66	0,67	363,3±167,9	457,78±166,12	0,02*
Zirve Tork Açısı (°)	43,44±52,04	78±163,4	0,26	29,89±26,05	15,78±20,8	0,01*
30 Derecedeki Tork (Nm)	44,66±9,15	33,13±12,14	0,01*	51,19±12,64	46,33±13,29	0,09
0.18 Saniyedeki Tork (Nm)	46,54±13,03	41,23±12,79	0,01*	54,54±16,51	44,49±14,46	0,01*
Varyasyon Katsayısı (%)	49,32±16,27	14,16±19,97	0,91	78,42±20,7	12,67±5,37	0,02
İş/ Vücut ağırlığı (%)	75,94±16,9	68,83±17,1	0,04*	101,08±25,12	91,94±23,54	0,05*
Toplam İş (J)	465,97±136,8	409,51±121,48	0,09	722,5±205,6	621,64±181,78	0,01*
İlk 3 Tekrardaki İş (J)	285,58±290,6	256,02±266,89	0,03*	258,12±65,48	224,81±65,51	0,01*
Son 3 Tekrardaki İş (J)	168,9±66,74	152,77±71,99	0,21	210,44±65,79	178,27±60,09	0,01*
Yorgunluk Değeri (%)	56,54±103,81	52,23±90,56	0,77	19,3±6,86	20,79±15,45	0,68
Ortalama Güç (W)	69,04±28,84	60,43±21,72	0,12	104,72±34,04	85,71±29,3	0,01*
Hızlanma Süresi (ms)	97,8±22,56	107,13±28,08	0,34	82,22±18,12	105,56±25,87	0,01*
Yavaşlama Süresi (ms)	113,33±29,44	137,78±29,73	0,05*	182,22±57,88	198,89±74,3	0,23
Ortalama Zirve Tork (Nm)	54,92±41,23	54,66±51,72	0,26	54,82±14,15	49,11±12,27	0,02*
Agonist Antagonist Oranı (%)	72,10±9,66	69,60±9,31	0,48			

Ort: Ortalama, Ss: Standart Sapma, DR: Dış Rotasyon, İR: İç Rotasyon, D: Sağ taraf, ND: Sol taraf, *:p anlamlılık değeri<0,05.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu pilot çalışmada boksörlerde iki farklı açısal hızda (60°/s ve 180°/s) izokinetik bilateral omuz rotasyon kuvvet parametreleri ile omuz iç ve dış rotasyon kuvvet oranlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, her iki açısal hızda sağ omuz iç ve dış rotasyon zirve tork (Nm), zirve tork/vücut ağırlığı (Nm/kg), toplam iş (J) ve ortalama güç (W) parametrelerinin sol omuza göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, boksörlerin genellikle sağ dominant taraflarını daha sık ve etkili bir şekilde kullanmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca, bu bulgular, sağ dominant tarafın nöromusküler adaptasyonlarının, günlük aktivitelerde daha sık kullanılmasına bağlı olarak daha iyi geliştiğini ortaya koymaktadır (Cools ve ark., 2002). Önceki çalışmalarda da vurgulandığı üzere (Kocahan ve Yıldırım, 2018; Tasiopoulos ve ark., 2018), boks gibi tekrarlayıcı ve asimetrik hareket kalıplarını içeren sporlarda, genellikle sağ tarafın daha kuvvetli olduğu tespit edilmiştir. Sol tarafın özellikle hız ve kontrol ile ilgili parametrelerde (ör., zirve torka ulaşma süresi, hızlanma ve yavaşlama süresi) daha düşük performans sergilemesi, bu tarafın nöromusküler fonksiyonlar ve kas kuvveti açısından daha zayıf olduğunu göstermektedir. Literatürde sol tarafın daha az kullanımı nedeniyle zayıf nöromusküler kontrol ve kuvvet eksikliklerinin görüldüğü rapor edilmiştir (Ellenbecker ve Davies, 2000). Bu durum, boksörlerde performans asimetrisinin olduğunu ve giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Omuz eklemi, özellikle sporcularda geniş bir hareket açıklığına kas kuvvet dengesine sahiptir. İç rotatör kaslar genellikle daha kuvvetli olma eğilimindeyken, dış rotatör kaslar daha küçük ve zayıf olabilir (Chandler ve ark 1992). Dış rotasyon kuvvetinin iç rotasyon kuvvetine oranının literatürde belirtilen ideal sınırlar içinde olması, omuz eklemine optimal stabiliteyi ve hareket verimliliğini sağlamaktadır (Stokes ve ark. 2024). Bu oranın ideal seviyenin altına düşmesinin, özellikle tekrarlı üst ekstremite aktivitelerine maruz kalan sporcularda (ör., yüzücüler, tenisçiler) rotatör manşet yaralanmalarına yol açabileceğini belirtilmiştir (Edouard ve ark. 2013). Çalışmamızda, sağ ve sol taraflarda omuz rotasyonu için agonist-antagonist oranlarının literatürde belirtilen %60-66 aralığında olduğu görülmüştür (Ellenbecker ve Davies, 2000). Bu bulgu, katılımcı grubumuzun genel olarak normal bir kas dengesine ve omuz stabilitesine sahip olduğunu göstermekle birlikte patlayıcı kuvvet gerektiren boks sporu için bu oranın daha yüksek olmasını beklerdik. Bununla birlikte, sol tarafın bazı bireylerde dış rotasyon kaslarının iç rotasyon kaslarına göre nispeten zayıf

kaldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, bu çalışmaya dahil olan boksörlerin antrenman ve müsabak sırasında daha fazla dominant kollarını kullandıklarını ve antrenman programlarına dominant olmayan kol için yeterli düzeyde kuvvet egzersizlerini eklemediklerinin bir göstergesi olabilir. Ayrıca, günlük yaşamda, sağ taraf dominant ise bu tarafın daha fazla kullanılması ile ilişkilendirilebilir (Cools ve ark. 2004).

Düşük açısız hızda (60°/s) izokinetik kuvvet maksimum kas kuvvetini değerlendirme açısından bir ölçüt sunarken, daha yüksek hızlarda dinamik ve spora benzer hareketler hız açısından simüle edilmektedir (Dvir, 2004). Bizim çalışmamızda, sağ tarafın her iki açısız hızda da zirve tork ve ortalama güç gibi parametrelerde sol tarafa göre daha yüksek olması, sağ tarafın nöromusküler kontrol ve kas kuvveti adaptasyonlarının etkinliğini yansıtmaktadır (Holloszy ve ark. 1984). Bununla birlikte, sol tarafın yüksek açısız hızda daha belirgin düşük izokinetik kuvvet göstermesi, hız-temelli adaptasyonların yetersizliği ile ilişkilendirilebilir. Bu bulgular, sağ ve sol taraflar arasındaki nöromusküler kontrol farklılıklarının, yüksek hızdaki hareketlerde daha belirgin olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak çalışmamızın bulguları, sağ ve sol taraflar arasında diğer izokinetik performans parametreleri arasında anlamlı fark bulunduğunu göstermiştir. Özellikle 60°/s açısız hızda dış rotasyonda zirve tork, iş/vücut ağırlığı ortalama parametrelerinde ve iç rotasyonda ise iş ve ortalama güç ile birlikte yorgunluk değerinde tespit edilen farklılıklar, sağ tarafın izokinetik kuvvet parametrelerinin sol tarafa göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Literatürde, özellikle bilateral kuvvet dengesizliklerinin yaralanma riskini artırabileceği bildirilmiştir (Edouard ve ark., 2013). Dolayısıyla, sol tarafın kuvvet ve güç eksikliklerinin azaltılmasına yönelik hedefe yönelik antrenman stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sol tarafın zayıflıklarını gidermeye yönelik nöromusküler adaptasyonları hedefleyen spesifik antrenman programlarının uygulanması, hem performans asimetrisini azaltmak hem de yaralanma risklerini minimize etmek açısından önemlidir. Literatürde, izokinetik değerlendirmelerin bireysel antrenman programlarının oluşturulmasında rehber niteliğinde kullanılabileceği belirtilmiştir (Wilk ve ark., 2024). Bu bağlamda, özellikle sol ekstremiteye yönelik kuvvet odaklı çalışmalara ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmaya dahil olan boks sporcularının sağ omuz rotatör kuvvetlerinin nöromusküler performans açısından sol tarafa göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Sol ekstremiteye boks sporunun doğasına uygun spesifik antrenman ve egzersiz reçetesinin geliştirilmesi, performans asimetrisinin azaltılması ve yaralanma risklerinin önlenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Buna ek olarak çalışmamızda omuz iç ve dış rotasyon agonist-antagonist oranlarının literatürde önerilen ideal aralığa yakın bulunması bulunması, katılımcılarımızın genel olarak sağlıklı omuz eklem stabilitesine sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bazı bireylerde sol tarafta görülen dış rotasyon zayıflığının önlenmesi için dış rotasyon kaslarına yönelik kuvvet egzersizlerin uygulanması tarafımızdan önerilmektedir. Ayrıca dünyada, boks hem spor müsabakaları açısından hemde rekreatif olarak oldukça yaygın olmasına rağmen bu alandaki bilimsel çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu nedenle, gelecek çalışmalarda boks sporcularının fiziksel performansını özellikle de kuvvet asimetrisini değerlendiren ve uzun dönem egzersiz programlarının etkilerinin izlendiği takip çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç olduğu kanısındayız.

KAYNAKLAR

1. Alevras, A. J., Fuller, J. T., Mitchell, R., & Lystad, R. P. (2022). Epidemiology of injuries in amateur boxing: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 25(12), 995-1001.
2. Ellenbecker, T. S., & Davies, G. J. (2000). The application of isokinetics in testing and rehabilitation of the shoulder complex. *Journal of Athletic Training*, 35(3), 338-350.
3. Kibler, W. B., Sciascia, A., & Wilkes, T. (2013). Mechanics and pathomechanics in the overhead athlete. *Clinical Sports Medicine*, 32(4), 637-651.
4. Kocahan, T., Akınoğlu, B., & Yıldırım, N. Ü. (2018). Türkiye erkek boks milli takım sporcularının omuz ve diz eklemi izokinetik kas kuvvet profilinin belirlenmesi. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 29(2), 37-43.
5. Lystad, R. P., Alevras, A., Rudy, I., Soligard, T., & Engebretsen, L. (2021). Injury incidence, severity and profile in Olympic combat sports: A comparative analysis of 7712 athlete exposures from three consecutive Olympic Games. *British Journal of Sports Medicine*, 55(19), 1077-1083.
6. Pedzich, W., Mastalerz, A., & Sadowski, J. (2012). Estimation of muscle torque in various combat sports. *Acta Bioengineering and Biomechanics*, 14(4), 107-112.
7. Stojisih, S. (2010). *The biomechanics of amateur boxers* (Master's thesis, Wayne State University).
8. Tasiopoulos, I., Nikolaidis, P. T., Tripolitsioti, A., Stergioulas, A., Rosemann, T., & Knechtle, B. (2018). Isokinetic characteristics of amateur boxer athletes. *Frontiers in Physiology*, 9, 1597.

9. Zazryn, T., Cameron, P., & McCrory, P. (2006). A prospective cohort study of injury in amateur and professional boxing. *British Journal of Sports Medicine*, 40(8), 670-674.
10. Edouard, P., Codine, P., Samozino, P., Bernard, P. L., Hérisson, C., & Gremeaux, V. (2013). Reliability of shoulder rotators isokinetic strength imbalance measured using the Biodex dynamometer. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 16(2), 162-165. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2012.01.007>
11. Wilk, K. E., Arrigo, C. A., & Davies, G. J. (2024). Isokinetic testing: Why it is more important today than ever. *International Journal of Sports Physical Therapy*, 19(4), 374-380. <https://doi.org/10.26603/001c.95038>
12. Dvir, Z. (2004). *Isokinetics: Muscle testing, interpretation and clinical applications*. Churchill Livingstone.
13. Chandler, T. J., Kibler, W. B., Stracener, E. C., Ziegler, A. K., & Pace, B. (1992). Shoulder strength, power, and endurance in college tennis players. *The American Journal of Sports Medicine*, 20(4), 455-458. <https://doi.org/10.1177/036354659202000416>
14. Stokes, H. L., Eaton, K., & Zheng, N. (2024). Shoulder external over internal rotation ratio is related to biomechanics in collegiate baseball pitching. *Journal of Applied Biomechanics*, 40(3), 209-216. <https://doi.org/10.1123/jab.2023-0205>
15. Holloszy, J. O., & Coyle, E. F. (1984). Adaptations of skeletal muscle to endurance exercise and their metabolic consequences. *Journal of Applied Physiology*, 56(4), 831-838.

Yetenek Taramasına Katılan Öğrencilerin Spora Katılım Güdülerinin İncelenmesi

Emine Ülkey ACAR^{1A}, Kerimhan KAYNAK^{2B}

¹ Kozan Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü, Adana, TÜRKİYE

² Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Kayseri, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Kerimhan KAYNAK e-mail: k kaynak@erciyes.edu.tr

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0009-0001-8346-8789 B: Orcid ID: 0000-0002-5608-2661

Özet

Bu çalışmanın amacı, yetenek taramasına katılan öğrencilerin spora katılım güdülerinin incelenmesidir. Bu çalışmanın evrenini Adana ilinin Kozan ilçesinde yapılan sportif yetenek taramasına katılan 184 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem gurubu ise 102 gönüllü öğrenciden oluşmuştur. Katılımcılardan, kişisel bilgi formu ile spora katılım güdüleri ölçeklerini doldurmaları istenmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamından SPSS 22.0 adlı program aracılığıyla yapılmıştır. Betimsel analiz çerçevesinde verilerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama, basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış ve normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Çıkarımsal analizler kapsamında değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Spearman's rho korelasyon analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların spora katılım ile alakalı en güçlü güdüsünün beceri gelişimi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşları ile spora katılım güdüleri arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu durumun çalışmaya katılan gönüllülerin sporun mücadeleci özelliğinden çok kendi kişisel fiziksel ve fizyolojik sağlık ve gelişimleri için katılım sağladığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yetenek Taraması, Spora Katılım, Güdü, Öğrenci

Examination of Sports Participation Motives of Students Participating in Talent Scouting

Abstract

The purpose of this study is to examine the sports participation motivations of students participating in talent scouting. The universe of this study consisted of 184 students who participated in the sports talent scouting conducted in the Kozan district of Adana province. The sample group consisted of 102 volunteer students. Participants were asked to fill out the personal information form and sports participation motives scales.

The data obtained were processed via a computer program called SPSS 22.0. Within the framework of descriptive analysis, frequency, percentage, arithmetic mean, kurtosis, and skewness values of the data were calculated. In order to determine whether the data were normally distributed, skewness and kurtosis values were checked and it was determined that it did not show a normal distribution. Within the scope of inferential analyses, Spearman rho correlation analysis was applied to determine the relationships between variables. As a result, it was determined that the strongest motivation of the participants regarding participation in sports was skill development. No relationship was found between the ages of the participants and their motivations for participation in sports. It is thought that this situation is due to the fact that the volunteers participating in the study for their own personal physical and physiological health and development rather than for the competitive nature of the sport.

Keywords: Talent Scouting, Sports Participation, Motivation, Student

GİRİŞ

Sağlıklı olmak geçmişten günümüze insanlığın ilgi odağının merkezinde olmuş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlığın insan yaşamlarının anlamlı ve mutlu olabilmesi için gerekli temel nedenlerinden biri olduğu bilinmektedir. İnsanların, toplumsal kurallara uyumlu yaşayabilmeleri, iyi ilişkiler içerisinde olabilmeleri kurabilmeleri, insan hakları açısından birbirleriyle saygılı olabilmeleri, onların bedenlen zihnen ve ruhen sağlıklı olabilmeleriyle ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Akıncı, 2019).

Spor, önceden belirlenmiş kurallar dâhilinde bireysel ya da takım halinde yapılan (Filiz, 2010) bedensel ve ruhsal olarak sağlığın gelişmesi için rekabet ölçüleri içinde galip gelme arzusunun içerdiği ifade edilmiştir (Tamer & Pulur, 2001). İnsanoğlunun sportif aktivitelere katılımı yönelik ihtiyaçları hayata dair en önemli ihtiyaçlarından biri olarak öngörülmektedir. Kavram olarak spora katılım araştırılırken, bu kavramın yanında güdülenme kavramı da incelenmelidir. Güdülenme kavramının temelini güdü (motiv) oluşturmuştur. Güdü, latince kökenli "hareket etmek" anlamındadır ve organizmayı harekete sevk eden davranışa yön ve enerji veren güç olarak tanımlanmaktadır (Arık, 1996). Bir süreç olarak güdülenme, davranışın gözlenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Güdülenme kavramı olarak meydana gelen güdülenme kavramsal olarak defalarca tanımlanmıştır. Güdülenme davranışın meydana gelmesini sağlayan sebep veya sebepler olarak tanımladığı bilinmektedir. Bu sebep veya sebeplerin var oluşu, bireyin bir hedef, ideal ve/veya temel ihtiyaçları içerdiği belirtilmiştir (Açıkgöz, 2012). Bir davranışın güdülenmiş veya güdülenmemiş olduğuna karar vermek kolay değildir. Güdülenen bir davranış iyi organize olmuş, hedef odaklı ve gerekli gücü içinde bulundurur (Gill ve ark, 1983).

Sportif aktiviteler her ne amaç doğrultusunda yapılsa yapılsın insanların yaşamını zenginleştirir. Bu nedenle her yaş gurubundan bireylerin sportif aktivitelere katılımı önerilmektedir. Literatür incelendiğinde, bireylerin fiziksel ve fizyolojik (Polat ve ark., 2013; Koçyiğit ve ark., 2018) sağlıklı yaşam (Dalbudak & Yiğit 2019; Pekel ve ark., 2015), sosyalleşme (Akıncı, 2019; Yılmaz & Pepe, 2022), yaşam tatmini (Taştan & Pepe, 2021; Pekel ve ark., 2016), yaşam becerileri (Çelenk, 2021; Çimen & Yaman, 2020) sosyal beceriler ve uyum (Gözler ve ark., 2020; Temel ve ark., 2017) düzeylerinin geliştirilmesinde sporun önemli birer sahip olduğunu belirten çalışmalara rastlanılmıştır.

Bu çalışmaya konu olan öğrenciler için ergenlik dönemi, fiziksel, fizyolojik ve psikolojik olarak hızlı değişimleri beraberinde getiren ve bu değişimlerin takibinin önemli olduğu bir dönemdir. Bu dönem içerisindeki bireylerin gelişimleri için bireysel farklılıklar olabilir (Eniseler, 2009). Bu dönem içerisinde gençlerin gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için spor faaliyetlerine teşvikinin önemli olduğu ve bunun için ailelerin, öğretmenlerin, okulların, toplumu oluşturan kurumların oldukça önemli olduğu

düşünülmektedir. Özellikle bu dönemde öğrencilerin bahsi geçen gelişimlerinin sağlam temeller üzerinden yürütülmesi veya kurulması, gelecekteki dönemlerde toplumu karşılayacakları problemlerle başa çıkabilmeleri için önemlidir. Bu çalışmanın amacı, yetenek taramasına katılan öğrencilerin spora katılım güdülerinin mevcut durumunun belirlenmesi ve yaş düzeyleriyle olan ilişkisinin incelenmesidir.

METOD

Araştırma Modeli

Araştırmada, mevcut durumu ortaya koymak için betimsel ile iki ve daha fazla sayıdaki değişkenlerin aralarında ya da birlikte değişimi ve/veya derecesini belirlemek amacıyla ilişkisel tarama yöntemleri kullanılmıştır (Karasar, 2006).

Gönüllü Gruplarının Oluşturulması

Bu çalışmanın evrenini Adana ilinin Kozan ilçesinde yapılan sportif yetenek taramasına katılan 184 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem gurubu ise $9,94 \pm 1,28$ yaş ortalamasına sahip 102 gönüllü öğrenciden oluşmuştur. Katılımcılara mevcut çalışmanın içeriği ile ilgili bilgi verilmiş ve çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını ifade eden bilgilendirilmiş gönüllü olur formu alınmıştır. Katılımcılardan, kişisel bilgi formu ile spora katılım güdeleri ölçeklerini doldurmaları istenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, aile gelir, spor yaşı ve spor türleri hakkında bilgi almaya yönelik beş sorudan oluşmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	56	54.9
	Erkek	46	45.1
Aile Gelir	Asgari Ücret	37	36.3
	Asgari ücretin iki katı kadar	31	30.4
	Asgari ücretin 2 katından daha fazla	34	33.3
Spor Yaşı	>1	29	28.4
	1-2	38	37.3
	<2	35	34.3
Spor Türü	Bireysel	39	38.2
	Takım	63	61.8

Tablo 1’de, katılımcıların cinsiyet değişkenine göre %54.9’unun kadın, %45.1’inin erkek, gelir düzeyi değişkenine göre, %36.3’ünün asgari ücret, %30.4’ünün asgari ücretin iki katı kadar, %33.3’ ünün asgari ücretin iki katından daha fazla, spor yaşı değişkenine göre %28.4’ünün >1, %37.3’ünün 1-2, %34.3’ünün <2 yıl ve spor türü değişkenine göre ise %38.2’sinin bireysel ve %61.8’inin takım sporları cevaplarını verdiği görülmüştür.

Spore Katılım Güdüsü Ölçeği

Belirli yaş kategorisindeki bireylerin spora katılım ile alakalı güdü düzeylerini ölçmek amacıyla Gill, ve ark (1983) tarafından geliştirilen spora katılım güdüsü ölçeğinin, Türk kültürüne uyarlaması Oyar ve ark (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türk kültürüne uyarlanan ölçek 30 madde içermektedir. Ölçekte bulunan her bir ifade için verilecek cevap 3’lü likert tipidir. Ölçek kendi içerisinde 8 alt boyuttan oluşmuştur. Bu alt boyutlar; beceri gelişimi, takım ruhu, fiziksel uygunluk, yarışma, eğlence, başarı/statü, hareket/aktif

olma ve arkadaşlık olarak belirtilmiştir. Ölçekte belirtilen alt boyutlar için iç tutarlılık katsayısı .61 ile .78 arasında değiştiği belirtilmiştir (Oyar ve ark., 2001).

Verilerin İstatistiksel Analizi

Elde edilen veriler bilgisayar ortamından SPSS 22.0 adlı program aracılığıyla yapılmıştır. Betimsel analiz çerçevesinde verilerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama, basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış ve normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Çıkarımsal analizler kapsamında değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Spearman's rho korelasyon analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Ölçekten Elde Ettiği Puanların Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	n	En az	En çok	$\bar{x} \pm sd$
Beceri gelişimi	102	1,00	3,00	1.24±.41
Takım ruhu	102	1,00	3,00	1.26±.44
Fiziksel uygunluk	102	1,00	2,80	1.44±.37
Yarışma	102	1,00	3,00	1.39±.48
Eğlence	102	1,00	3,00	1.40±.40
Başarı/statü	102	1,00	3,00	1.31±.39
Hareket/aktif olma	102	1,00	3,00	1.36±.42
Arkadaşlık	102	1,00	2,67	1.44±.42

Tablo 2'de, katılımcıların spora katılım güdülerine ait beceri gelişimi 1.24±.41, takım ruhu 1.26±.44, fiziksel uygunluk 1.44±.37, yarışma 1.39±.48, eğlence 1.40±.40, başarı/statü 1.31±.39, hareket/aktif olma 1.36±.42 ve arkadaşlık 1.44±.42 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Adana ilinin Kozan ilçesinde yapılan sportif yetenek taramasına katılan öğrencilerin spora katılım güdülerinin mevcut durumu ile yaşları ve spora katılım güdülerindeki ilişki incelenmiştir. Planlanan bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile mevcut literatürde bulunan bilgiler karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Spora katılım güdüsünden düşük puanların yüksek güdüyü belirttiği göz önünde bulundurulduğunda (Oyar ve ark, 2001), katılımcıların en yüksek güdülerinin beceri gelişimi olduğu görülmüştür (Tablo 2). Taştan ve Pepe (2021) raket sporlarıyla ilgilenen sporcu adaylarının spora katılım ile alakalı en güçlü güdülerinin hareket/aktif olma olduğunu rapor etmişlerdir. Salguero ve ark (2004), yaptıkları çalışmada 14 yaş ortalamasına sahip İspanyol yüzücülerin spora katılım güdülerinden beceri gelişimi alt boyutunun en önemli faktör olduğunu rapor etmişlerdir. Gençlik merkezlerindeki spor eğitimine katılan öğrencilerin spora katılım güdülerini inceleyen bir çalışmada, öğrenciler için en önemli güdünün beceri gelişimi olduğunu rapor etmişlerdir (Yılmaz ve Pepe, 2022). Yine bir başka çalışmada, Amerikalı gençlerin yarışma ve becerilerini geliştirme yöneliminde iken, Çinli gençlerin ise sosyalleşmek ve sağlıklı olmak için spora katılım gösterdikleri rapor edilmiştir (Yan ve Mc Cullagh (2004). Literatürdeki bu bilgiler doğrultusunda bu yaşta gençlerin spora katılım güdülerinin beceri gelişimi odaklı olduğu söylenebilir. Beceri, belirli bir amacı yerine getirebilmek için en az zaman ve/veya enerji ile meydana getirebilme (Knapp 1963) ve bu doğrultuda hedeflenen özel hareket veya görev performans kalite göstergesi (Magill, 1989) olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, çalışmaya katılan öğrencilerin becerilerini geliştirerek kendilerini hem arkadaşları hem de diğer kişiler arasında kanıtlama çabalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sunulan bu çalışmada spor faaliyetlerine katılan öğrencilerin yaş düzeyleri ile spora katılım güdüsü alt boyutları arasında herhangi bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3). Temel (2018) yapmış olduğu çalışmada, spora katılım nedenleri bireyden bireye farklılık gösterdiğini ifade etmiştir. Örneğin, raket sporlarıyla ilgilenen sporcu adaylarının yaşam tatminleri ve spora katılım güdülerini (Taştan ve Pepe, 2021) ve gençlik merkezlerinde spor faaliyetlerine katılan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ile spora katılım güdülerini (Yılmaz ve Pepe, 2022) arasında düşük düzeyde pozitif ilişki olduğunu rapor eden çalışmalara rastlanılmıştır.

Sporun, sosyal bir etkinlik veya sosyalleşme sürecinde rol alabilmesi için bireylerin katılımcı veya izleyici olması gerekmektedir. Sporda güdülenme bedensel ve toplumsal nedenler ile sağlanabileceği bilinmektedir. Çünkü bireyler bedensel ve toplumsal varlıklarını devam ettirmek zorundadırlar. Bireylerin sportif faaliyetler ile hayata dair tatmin sağlama ihtiyaçları vardır (Doğan, 2005). Katılım güdüsünün de, insanı çalışmaya yönlendirmenin, bireyi harekete geçirmenin ve isteklendirmenin (Soyer ve ark, 2010), öğrenmenin ve oyundan zevk almanın (Scanlan ve ark., 1989), becerilerini geliştirme ve yeni beceriler öğrenmenin (Gill ve ark., 1985) çok önemli bir rolü olduğunu ortaya konulmuştur. Sporun popülerliği herhangi bir ayrımı gözetmeksizin bir olgu olması dolayısıyla bireylerin sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. Bu faaliyetler de bireylerin iyi bir yurttaş ve arkadaş, iyi öğrenci vb. rolleri öğrenmelerinde önemli bir rolü olduğu belirtilmiştir (Küçük ve Koç, 2004). Spora yönelimde bireyler açısından oyun, sağlık, statü ve/veya performans kadar önemli ise, başarı ve başarının sürdürülebilmesinde güdü de o kadar önemli bir rol oynamaktadır (Tiryaki, 2000). Yine bir başka çalışmada Hausenblas ve ark (2004), bireylerin sağlıklı olmak, eğlenmek ve psikolojik faydalar sağlamak gibi nedenlerle fiziksel aktivitelere katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Spor branşlarının tercihinde bireyler için, sağlık, oyun, statü veya performans gibi unsurlar ne kadar önemli ise, devamlılık ve başarı için güdülenmede ayrıca önem arz ettiği ifade edilmiştir (Tiryaki, 2000).

Sonuç olarak, katılımcıların spora katılım ile alakalı en güçlü güdüsünün beceri gelişimi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşları ile spora katılım güdüleri arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu durumun çalışmaya katılan gönüllülerin sporun mücadelecisi özelliğinden çok kendi kişisel fiziksel ve fizyolojik sağlık ve gelişimleri için katılım sağladığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

ÖNERİLER

- Daha geniş bir evren örneklem ilişkisi içerisinde öğrencilerin spora katılım güdüleri incelenebilir.
- Değişik yaş baremindeki öğrencilerin spora katılım güdüleri karşılaştırılabilir.
- Sportif branşlar belirginleştirilip, branşlara göre öğrencilerin spora katılım güdüleri incelenebilir

KAYNAKLAR

1. Açıkgöz, K. (2012). Etkili öğrenme ve öğretme. Biliş Yayıncılık.
2. Akıncı, A. Y. (2019). Beden eğitimi, sosyalleşme ilişkisi, ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sosyalleşme süreci ve şahsiyetin oluşumuna katkısı. Lap Lambert Academic Publishing.
3. Arık, A. (1996). Motivasyon ve heyecana giriş. Çantay Kitabevi.
4. Çelenk, Ç. (2021). Motivation affects sports and life skills in physical disabled people. Propósitos y Representaciones, 9(SPE3), 1161.
5. Çimen, E., & Yaman, M. D. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksek okulunda öğrenim gören öğrencilerin spora başlama nedenleri ve beklentileri (Güneydoğu Anadolu Bölgesi örneği). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), 25-39.
6. Dalbudak, İ., & Yiğit, Ş. (2019). Evaluation of healthy lifestyle behaviours of B2-B3 visually impaired people doing sport. European Journal of Physical Education and Sport Science, 5(12), 84-98.
7. Doğan, O. (2005). Spor psikolojisi. Nobel Kitabevi.
8. Eniseler, N. (2009). Çocuk ve futbol antrenmanı. TFF Yayınları.
9. Filiz, Z. (2020). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşmesinde spora katılımın değerlendirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(3), 192-203.
10. Gill, D. L., Gross, J. B., & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in youth sports. International Journal of Sport Psychology, 14, 1-14.
11. Gould, D., Feltz, D., & Weiss, M. (1985). Motives for participation in competitive youth swimming. International Journal of Sport Psychology, 16, 126-140.
12. Gözler, A., Turan, B. N., & Turan, M. (2020). Çocuk oyunlarının ilkökul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 186-201.
13. Hausenblas, H. A., Brewer, B. W., & Van Raalte, J. L. (2004). Self-presentation and exercise. Journal of Applied Social Psychology, 16(3), 1-12.
14. Karasar, N. (2006). Bilimsel araştırma yöntemleri (2. baskı). Nobel Yayınevi.
15. Knapp, B. (1963). Skill in sport: The attainment of proficiency. Routledge & K. Paul.
16. Koçyiğit, B., Çimen, E., & Karakuş, S. (2018). 12-14 yaş grubu hentbol ve tenis performans sporcularının fiziksel antropometrik ve motorik özelliklerinin karşılaştırılması. Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 14-25.
17. Küçük, V., & Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 131-141.
18. Magill, R. (1989). Motor learning: Concepts and applications. Wm. C. Brown Publishers.

19. Oyar, Z. B., Aşçı, F. H., Çelebi, M., & Mülazımoğlu, Ö. (2001). Spora katılım güdüsü ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 21-32.
20. Pekel, A., Karaoğlu, B., & Atar, O. (2016). Üniversite yöneticilerinin yaşam tatmini ile çalışma performanslarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Erciyes Üniversitesi örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(29), 384-393.
21. Pekel, A., Turan, M. B., Pepe, O., & Bahadır, Z. (2015). The relationship with life satisfaction between health promoting behaviours of special education teachers: Kayseri City sample. *International Journal of Science-Culture and Sport, Special Issue(3)*, 125-132.
22. Polat, Y., Çınar, V., Şahin, M., & Pepe, O. (2013). 14 yaş çocukların fiziksel uygunluk düzeyleri ile antropometrik özelliklerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 127-130.
23. Salguero, A., Gonzalez-Boto, R., Tuero, C., & Marquez, S. (2004). Relationship between perceived physical ability and sport participation motives in young competitive swimmers. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 44(3), 294-299.
24. Scanlan, T. K., Stein, G. L., & Ravizza, K. (1989). An in-depth study of former elite figure skaters: II. Sources of enjoyment. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 65-83.
25. Soyer, F., Can, Y., Güven, H., Hergüner, H., Bayansalduz, M., & Tetik, B. (2010). Sporculardaki başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 225-238.
26. Tamer, K., & Pular, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Koza.
27. Taştan, İ., & Pepe, O. (2021). Raket sporları ile ilgilenen sporcu adaylarının yaşam tatminleri ve spora katılım güdülerini arasındaki ilişkinin incelenmesi. In İ. K. Türkay & A. Y. Akıncı (Eds.), *Bireysel ve takım sporlarına bakış (s. xx-xx)*. Efe Akademi Yayınevi.
28. Temel, G., Yıldız, T., Turan, M. B., & Karaoğlu, B. (2017). Sporun otistik çocuklarda saldırganlık ve sosyal uyum düzeyleri üzerine etkisinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 25-33.
29. Temel, V. (2018). Masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 143-152.
30. Tiryaki, Ş. (2000). *Spor psikolojisi: Kavramlar, kuramlar ve uygulama*. Eylül Kitap ve Yayınevi.
31. Yan, J. H., & McCullagh, P. (2004). Cultural influence in youth's motivation on physical activity. *Journal of Sport Behavior*, 27(4), 378-390.
32. Yılmaz, S., & Pepe, O. (2022). Gençlik merkezlerinde spor eğitimi faaliyetlerine katılan öğrencilerin sosyalleşme ile spora katılım güdülerini arasındaki ilişki. In H. B. A. Yancı & M. Turğut (Eds.), *Spor bilimlerinde akademik çalışmalar-4 (s. xx-xx)*. Gece Kitaplığı.